

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

ON İKİNCİ KALKINMA PLANI
2024 - 2028

GÜVENLİK HİZMETLERİ

ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2023

**T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI**

**ON İKİNCİ KALKINMA PLANI
(2024-2028)**

GÜVENLİK HİZMETLERİ

ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2023

ISBN 978-625-8356-54-0

Bu yayının tüm hakları Strateji ve Bütçe Başkanlığına aittir.
Kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	v
TABLO LİSTESİ	vi
KISALTMALAR.....	vii
KATILIMCILAR.....	ix
SUNUŞ.....	xvi
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	xx
1. GİRİŞ.....	1
2. MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	3
2.1. On Birinci Kalkınma Planı Dönemi ve Öncesinde Dünyada Güvenlik Alanında Yaşanan Önemli Gelişmeler	3
2.1.1. Dünyada Güvenlik Alanında Yaşanan Önemli Gelişme ve Eğilimler	3
2.1.2. Bu Gelişmelere Karşı Ülkeler ile Uluslararası Kuruluşların Yaklaşım ve Uygulamaları.....	5
2.1.3. Uluslararası Mevzuata Uyum Çalışmaları	7
2.2. On Birinci Kalkınma Planı Dönemi ve Öncesinde Türkiye’de Güvenlik ile İlgili Başlıca Gelişmeler ve Uygulamalar	9
2.2.1. Türkiye’de Genel Durum: Kanuni ve İdari Çerçeve	10
2.2.2. Türkiye’de Güvenlik Alanında Uygulanan Strateji ve Politikalar.....	18
2.2.2.1. Terör ve Terörizmle Mücadele	18
2.2.2.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk.....	25
2.2.2.3. Millî Güvenlik ve Savunma.....	30
2.2.3. Güvenlik Alanında Türkiye’nin Karşılaştığı Sorunlara, Risklere ve Tehditlere İlişkin Genel Değerlendirme.....	35
2.2.3.1. Terör ve Terörizmle Mücadele Kapsamındaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler	35
2.2.3.1.1. Bölücü Terör Örgütü PKK/KCK	35
2.2.3.1.2. Dini İstismar Eden Terör Örgütleri	37
2.2.3.1.3. Fetullahçı Terör Örgütü.....	38
2.2.3.1.4. Aşırı Sol Terör Örgütleri.....	39
2.2.3.1.5. Terörizmin Finansmanı Suçundan Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler	40

2.2.3.1.6. Yabancı Teröristlerden Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler	41
2.2.3.1.7. Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırıktan Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler.....	42
2.2.3.1.8. Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Güvenlikten Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler	43
2.2.3.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk Kapsamındaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler	43
2.2.3.2.1. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığında Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler	43
2.2.3.2.2. Organize Suçlardan ve Diğer Kaçakçılık Suçlarından Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler	46
2.2.3.2.3. Asayiş Suçlarından Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler....	47
2.2.3.2.4. Dijital Teknolojilerden Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler	49
2.2.3.2.5. Suç İnceleme Konusundaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler	51
2.2.3.2.6. Önleyici Kolluk Konusundaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler.....	52
2.2.3.2.7. Özel Güvenlik Konusundaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler	53
2.2.3.3. Millî Güvenlik ve Savunma Kapsamındaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler	54
2.2.3.3.1. Sınır Yönetimi ve Güvenliğinden Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler	54
2.2.3.3.2. Düzensiz Göç İle Göçmen Kaçakçılığında Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler.....	55
2.2.3.3.3. Kritik Altyapı ve Tesislerden Kaynaklanan Sorunlar, Risk ve Tehditler	58
2.2.3.3.4. Diğer Konulardaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler.....	60
2.2.4. On Birinci Kalkınma Planı Döneminin Değerlendirmesi.....	61
2.2.4.1. Terör ve Terörizmle Mücadele	63
2.2.4.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk.....	63
2.2.4.3. Millî Güvenlik ve Savunma.....	64
2.2.5. Risk ve Tehditler Karşısında Türkiye'nin Güçlü, Zayıf Yönleri, Sahip Olduğu Fırsatlar ve Tehditler (GZFT İncelemesi).....	67
3. PLAN DÖNEMİ PERSPEKTİFİ.....	71
3.1. Uzun Vadeli (2053) Strateji ve Hedefler	71

3.2. On İkinci Kalkınma Planı (2028) Hedefleri	71
3.3. Hedeflere Ulaşılması İçin Temel Amaç ve Politikalar	71
3.3.1. Güvenliğin Temel Konularındaki Amaç ve Politikalar	71
3.3.1.1. Terör ve Terörizmle Mücadeleyle İlgili Amaç ve Politikalar	72
3.3.1.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kollukla İlgili Amaç ve Politikalar	72
3.3.1.3. Millî Güvenlik ve Savunmayla İlgili Amaç ve Politikalar....	73
3.3.2. Mevzuat Alanında Amaç ve Politikalar.....	74
3.3.3. İdari Yapıyı İyileştirmeye Yönelik Amaç ve Politikalar	75
3.3.4. İnsan Kaynakları Alanında Amaç ve Politikalar	75
3.3.5. Altyapıyı ve Teknolojiyi İyileştirmeye Yönelik Amaç ve Politikalar.....	76
3.3.6. Kamuoyuyla/Halkla İlişkiler Alanına Yönelik Amaç ve Politikalar	76
3.3.7. Önemli Projeler.....	76
3.3.8. Mali Yük ve Finansman.....	77
3.4. Temel Amaç ve Politikalara Yönelik Tedbirler.....	77
3.4.1. Güvenliğin Temel Konularındaki Amaç ve Politikalara Yönelik Tedbirler	77
3.4.1.1. Terör ve Terörizmle Mücadeleyle İlgili Tedbirler	77
3.4.1.1.1. Terörizmle Mücadeleyle İlgili Tedbirler.....	77
3.4.1.1.2. Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırılıkla Mücadeleyle İlgili Tedbirler	79
3.4.1.1.3. Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Güvenlikten Kaynaklanan Risk ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler.....	79
3.4.1.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kollukla İlgili Tedbirler	80
3.4.1.2.1. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler	80
3.4.1.2.2. Organize Suçlar ve Diğer Kaçakçılık Suçlarıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler	81
3.4.1.2.3. Asayiş Suçlarıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler	81
3.4.1.2.4. Dijital Teknolojilerden Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler	82
3.4.1.2.4.1. Siber Güvenlik Dayanıklılığında Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler	82
3.4.1.2.4.2. Siber Suçlardan Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler	82

3.4.1.2.5. Suç İncelemenin Geliştirilmesiyle İlgili Tedbirler.....	83
3.4.1.2.6. Önleyici Kolluğun Geliştirilmesiyle İlgili Tedbirler.....	84
3.4.1.2.7. Özel Güvenlikle İlgili Tedbirler.....	84
3.4.1.3. Millî Güvenlik ve Savunmayla İlgili Tedbirler	85
3.4.1.3.1. Sınır Yönetimi ve Güvenliğinden Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler	85
3.4.1.3.2. Düzensiz Göç ve Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler	85
3.4.1.3.3. Kritik Altyapı ve Tesislerden Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler	86
3.4.1.3.4. Diğer Risklerle ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler.....	86
3.4.1.3.5. Güvenlik Hizmetlerinde Etkinliğin Artırılmasıyla İlgili Tedbirler..	87
3.5. Plan Amaç, Hedef ve Politikalarının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle İlişkisi	87
3.6. Plan Hedeflerini Gerçekleştirmek İçin Yapılması Önerilen Araştırmalar.....	88
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	89
4.1. Sonuç ve Değerlendirme.....	89
4.2. Güvenlik Hizmetlerinin Ülkemizin Gelişmesine Katkısının Değerlendirilmesi.....	93
KAYNAKLAR.....	95

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Kişi Sayısı (2012-2021).....	13
Şekil 2. PKK/KCK Yurt İçindeki Terörist Sayıları (2016-2023).....	19
Şekil 3. PKK/KCK'ya Katılım Sayıları (2014-2022)	19
Şekil 4. PKK/KCK Yurt İçindeki Eylem Sayıları (2015-2022).....	20
Şekil 5. Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri Kapsamında Etkinlik ve Ulaşılan Vatandaş Sayıları (2016-2022)	21
Şekil 6. İkna Yoluyla Teslim Olan Terörist Sayıları (2016-2022).....	21
Şekil 7. Terörle Mücadele Operasyonları-Gözaltı-Tutuklu Sayıları (2016-2022).....	22
Şekil 8. Engellenen Eylem Sayıları (2016-2022).....	23
Şekil 9. Kamu Harcamalarının Yıllara Göre Dağılımı (2019-2021).....	46
Şekil 10. Düzensiz Göçmen ve Göçmen Kaçakçısı Sayıları (2010-2022).....	58
Şekil 11. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Denizde Yakalanan/Kurtarılan ve Yunanistan Tarafından Geri İtilen Göçmen Sayıları (2020-2022).....	59
Şekil 12. Yıllara Göre Denizde Tespit Edilen Düzensiz Göçmen Sayıları (2013-2022).....	60
Şekil 13. Kritik Altyapılara Yönelik Tehdit Kaynakları	61

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Terörün Finansmanı ile Mücadelede Ele Geçirilen Fon Miktarı (2019-2022)	24
Tablo 2. Kritik Altyapıların Korunması Uygulama Çerçevesi	34
Tablo 3. Bireylerin Yaşadığı Çevrede Gece Yalnız Yürürken Cinsiyete Göre Kendini Güvende Hissetme Durumu (2015-2021)	49
Tablo 4. Merkezi Yönetim Bütçesi Kapsamındaki Güvenlik ve Savunma Harcamaları (2006- 2023).....	67
Tablo 5. On İkinci Kalkınma Planı GZFT Analizi.....	69

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ARGE	Araştırma Geliştirme
A.Ş.	Anonim Şirketi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BM	Birleşmiş Milletler
BMK	Bağımlılıkla Mücadele Kurulu
BMTK	Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu
BMYK	Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
DDO	Dijital Dönüşüm Ofisi
DSİ	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
EGAYDAAK	Egemenliği Antlaşmalarla Yunanistan'a Devredilmemiş Ada, Adacık ve Kayalıklar
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
EYP	El Yapımı Patlayıcı
EYS	Erken Uyarı Sistemi
FATF	Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force)
FETÖ	Fethullahçı Terör Örgütü
GAMER	Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi Başkanlığı
GZFT	Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler
HBDH	Halkların Birleşik Devrim Hareketi
ICCS	İstatistik Amaçlı Uluslararası Suç Sınıflaması (International Classification of Crime for Statistical Purposes)
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance)
İHA	İnsansız Hava Araçları
İL GAMER	İl Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi
KAAN	Genel Kolluk Özel Güvenlik İş Birliği ve Entegrasyonu Projesi
KAS	Kritik Altyapı Sektörleri

KAYI	Sınır Güvenlik Sistemi Projesi
KBRN	Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer
KGYS	Kent Güvenlik Yönetim Sistemi
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Başkanlığı
MAFAM	Milli Mayın Faaliyet Merkezi
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
MBD	Modüler Beton Duvar
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization)
SAM	Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi
SASAD	Savunma ve Havacılık Sanayii İmalatçılar Derneği
SBB	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SFGS	Sınır Fiziki Güvenlik Sistemleri
SGYS	Sahil Güvenlik Yönetim Sistemi
SİHA	Silahlı İnsansız Hava Araçları
SOME	Siber Olaylara Müdahale Ekipleri
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SSB	Savunma Sanayii Başkanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TAEK	Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TUBİM	Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UKORAM	Ulusal Koordinasyon ve Ortak Risk Analiz Merkezi
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Human Rights)
USOM	Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi
UYUMA	Uyuşturucuyla Mücadele İhbar Uygulaması
YGTC	Yüksek Güvenlikli Tel Çit
vd.	ve diğerleri

KATILIMCILAR

Başkan:	
Kayıhan ALTINÖZ	İçişleri Bakanlığı

Koordinatörler:	
Emine Canan SARITAŞ	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Muradiye LAP	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Abdullah Faruk ŞENER	Strateji ve Bütçe Başkanlığı

Raportörler:	
Banu ATAMAN	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Zeynep ANDAÇ OKUYUCU	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği

TERÖRİZM VE TERÖRİZMLE MÜCADELE ALT KOMİSYONU	
Başkan:	
Halime Sebahat YILMAZ	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Raportör:	
Zeynep ANDAÇ OKUYUCU	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Alt Komisyon Üyeleri: (Ada göre Alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.)	
Abdulsamet SERİN	Emniyet Genel Müdürlüğü
Abdurrahman AYMERGEN	Jandarma Genel Komutanlığı
Alaattin BARIŞKAN	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Almula TÜREDİ	Avrupa Birliği Başkanlığı
Arif TEKİN	Jandarma Genel Komutanlığı
Ayşe YANICI	Jandarma Genel Komutanlığı
Birol TEKİN	Jandarma Genel Komutanlığı
Caner DERELİ	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Deniz DEĞİRMENCİ	Jandarma Genel Komutanlığı
Durali CEYLAN	Jandarma Genel Komutanlığı
Engin SARI	İçişleri Bakanlığı
Erol YENİÇERİ	Jandarma Genel Komutanlığı

Fatih KARAKUŞ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Fatih SAK	Jandarma Genel Komutanlığı
Ferit ŞEN	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Gökhan ÖZKAN	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Hakan ŞİMŞEK	Jandarma Genel Komutanlığı
Hamza SARAÇOĞLU	Jandarma Genel Komutanlığı
Hasan ŞEN	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Hüseyin İNCE	Jandarma Genel Komutanlığı
İbrahim Halil SAKLI	Dışişleri Bakanlığı
Mehmet Özgür ÇAKAR	Dışişleri Bakanlığı
Meral AYDIN	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Merter Bora ERDOĞDU	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Muradiye LAP	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Mustafa ÖZKÖK	Jandarma Genel Komutanlığı
Nuray AKSOY	Sayıştay Başkanlığı
Rafi KÖSEOĞLU	Jandarma Genel Komutanlığı
Safa SÖYLEM	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Serdar ATAKAN	Jandarma Genel Komutanlığı
Talip KURT	Jandarma Genel Komutanlığı
Taner ÖZDEMİR	Jandarma Genel Komutanlığı
Ümit GÜNGÖR	Hazine ve Maliye Bakanlığı
Yaşar ÇAKMAK	İçişleri Bakanlığı

SUÇLAR, SUÇLARIN İNCELENMESİ VE ÖNLEYİCİ KOLLUK ALT KOMİSYONU	
Başkan:	
Kayıhan ALTINÖZ	İçişleri Bakanlığı
Raportör:	
Banu ATAMAN	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Alt Komisyon Üyeleri: (Ada göre Alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.)	
Abdullah Faruk ŞENER	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Ahmet UYSAL	Emniyet Genel Müdürlüğü
Ahmet Murat IŞIK	Emniyet Genel Müdürlüğü
Ali ÖREN	İçişleri Bakanlığı
Ali Kemal AL	Emniyet Genel Müdürlüğü
Alican BOZKURT	Jandarma Genel Komutanlığı
Alperen EROL	Emniyet Genel Müdürlüğü
Aytuğ BOYACI	Milli Savunma Üniversitesi
Burak KARADEMİR	Emniyet Genel Müdürlüğü
Cem DAHARLI	Jandarma Genel Komutanlığı
Cengiz ÇALIK	Jandarma Genel Komutanlığı
Deniz Utku SOYDAN	Jandarma Genel Komutanlığı
Ercan ÇETİN	Jandarma Genel Komutanlığı
Fatih HATİ	Jandarma Genel Komutanlığı
Fisun ŞENER	Türkiye İstatistik Kurumu
Gülden MAT ŞAKİR	Jandarma Genel Komutanlığı
Gülhan ERDOĞAN	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Gülhan KILIÇ	Jandarma Genel Komutanlığı
Hakan ÇAĞAN	Jandarma Genel Komutanlığı
Hasan DEMİR	Emniyet Genel Müdürlüğü
Hasan Ali TAŞLI	İçişleri Bakanlığı
Hayrettin DURSUN	Emniyet Genel Müdürlüğü
Hüseyin BOZKURT	Emniyet Genel Müdürlüğü
Hüseyin DİNÇ	Emniyet Genel Müdürlüğü

Hüseyin Ediz TERCANOĞLU	Emniyet Genel Müdürlüğü
Kadir DEMİR	Emniyet Genel Müdürlüğü
Kamil Burak KARAYEL	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Mehmet OYANIK	Jandarma Genel Komutanlığı
Mehmet Alperen DOĞRU	Yargıtay Başkanlığı
Mert ÖZARAR	Havelsan
Metin TUNÇSU	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Muhammed Selman DİKİCİ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Murat EKENEL	Jandarma Genel Komutanlığı
Murat ŞAŞI	Danıştay Başkanlığı
Mustafa Taner KARAGÖZ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Namık İNCİ	Jandarma Genel Komutanlığı
Nazım UYSAL	Emniyet Genel Müdürlüğü
Özgür ÇEŞMECİ	Jandarma Genel Komutanlığı
Samet DUMAN	Jandarma Genel Komutanlığı
Sennur DOĞAN DEMİR	Emniyet Genel Müdürlüğü
Şakir BÜYÜKEMMECİ	Jandarma Genel Komutanlığı
Talha KILIÇ	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Tamer YİĞİT	Jandarma Genel Komutanlığı
Tolga KALEBOZAN	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
Uğur DEMİRCİ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Ümit ERDOĞMUŞ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Volkan IŞIK	Emniyet Genel Müdürlüğü
Volkan YAĞLICI	Ankara Emniyet Müdürlüğü
Yasin GÜRER	Jandarma Genel Komutanlığı
Yusuf Engin ERENKUŞ	Ticaret Bakanlığı

MİLLİ GÜVENLİK VE SAVUNMA ALT KOMİSYONU	
Başkan:	
Devrim Bülent AKKUŞOĞLU	Milli Savunma Üniversitesi
Raportör:	
Çiğdem BAKŞI	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Alt Komisyon Üyeleri: (Ada göre Alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.)	
Abdülkadir YAĞAR	Jandarma Genel Komutanlığı
Agah GEÇER	Havelsan
Akif YILDIRIM	Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Ali Osman YILDIZ	Milli Savunma Bakanlığı
Alper AKTAŞ	Dışişleri Bakanlığı
Arif GÜLÜM	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Aykut KAHRAMAN	Emniyet Genel Müdürlüğü
Berin KOYUTÜRK	Milli Savunma Üniversitesi
Bilgi Can KÖKSAL	Avrupa Birliği Başkanlığı
Birol ÇAYLAN	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Burhan AKSOY	Milli Savunma Bakanlığı
Bülent YILMAZ	Milli Savunma Üniversitesi
Caner YILDIZ	Avrupa Birliği Başkanlığı
Cem ÇERKEZOĞLU	Milli Savunma Bakanlığı
Cüneyt VAROL	Roketsan
Durmuş KIRAN	İçişleri Bakanlığı
Ekrem KÜÇÜKGÜZEL	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Emine Canan SARITAŞ	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Ender UĞUR	Savunma Sanayii Başkanlığı
Erol YÜCEL	Havelsan
Ertan SİPAHİOĞLU	Polis Akademisi Başkanlığı
Eyüp Can DERVİŞOĞLU	Dışişleri Bakanlığı
Faruk Aykut RENDA	Dışişleri Bakanlığı
Fatma AYKUL	Sağlık Bakanlığı
Ferhat AYDIN	Jandarma Genel Komutanlığı

Fırat SOYLU	Milli Savunma Bakanlığı
Filiz ATAK	İçişleri Bakanlığı
Gökçe Ali ALAYURT	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Gökhan NARLI	Milli Savunma Bakanlığı
Gökhan YENİCESU	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
Gökhan ULUDAĞ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Gökhan Edge KARAARSLAN	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Gülce Nida OĞUZ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Halil KORUCU	Jandarma Genel Komutanlığı
Harun ÇETİNKAYA	Jandarma Genel Komutanlığı
İbrahim İRDEM	Polis Akademisi
İbrahim KAPUCU	Emniyet Genel Müdürlüğü
İbrahim ŞAHİN	Makine ve Kimya Endüstrisi A.Ş.
İrfan UYGUL	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
İsmail ŞAHİN	Milli Savunma Bakanlığı
Kemal MERCAN	Genelkurmay Başkanlığı
Mahmut Selim GÜLER	Cumhurbaşkanlığı
Mehmet GÖNÜLAL	Hava Kuvvetleri Komutanlığı
Mehmet Cumhur ÖZDEMİR	Türk Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı
Mehmet Tankut TÜRKSEVEN	Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş. (TUSAŞ)
Mesut KILIÇ	Jandarma Genel Komutanlığı
Metin GEYİKTEPE	Jandarma Genel Komutanlığı
Metin KÖSE	Adalet Bakanlığı
Muhammed Raşit ÖZDAŞ	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Mustafa SEZGİN	Jandarma Genel Komutanlığı
Mustafa TORUN	Milli Savunma Bakanlığı
Mustafa Ömer TOPALOĞLU	İçişleri Bakanlığı
Mümin DİKMEN	Jandarma Genel Komutanlığı
Oğuz YURDAER	Polis Akademisi
Ömer YILDIRIM	Milli Savunma Bakanlığı
Pelin BOZ	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Pınar FAYGANOĞLU	Milli Savunma Üniversitesi
Ragıp Ruşen KÖMÜRCÜ	Savunma ve Havacılık Sanayi İmalatçılar Derneği

Ramazan DUMAN	Milli Savunma Bakanlığı
Recep AKTAŞ	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Semra ÇELEBİ YAZAR	Ticaret Bakanlığı
Sercan ERTAN	Kara Kuvvetleri Komutanlığı
Serhat DEMİRAL	Jandarma Genel Komutanlığı
Seyithan YILDIRAK	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Sinan Erdem FERİK	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Taner TAVAS	Dışışleri Bakanlığı
Ümit YILDIZ	Savunma ve Havacılık Sanayi İmalatçılar Derneği
Yüksel ÖZGEN	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Zeki ERASLAN	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Zülfü BERHOĞLU	Aselsan A.Ş.

SUNUŞ

On İkinci Kalkınma Planı hazırlıkları kapsamında kurulan Güvenlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu çalışmasıyla güvenlikle ilgili konularda kısa, orta ve uzun vadeli stratejik hedeflerin tespiti, sürdürülebilir güvenli kalkınmanın sağlanması ve küresel düzeyde süregelen ekonomik, sosyal, jeopolitik, çevre kaynaklı ve siyasi dengesizliklerin oluşturduğu tehditlerin ortadan kaldırılması amacıyla 2024-2028 dönemi için önceliklerin, politika ve tedbirlerin belirlenmesi ve önerilerin oluşturulması hedeflenmiştir.

Güvenlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu ana komisyon ve üç alt komisyon halinde çalışmalarını yürütmüştür. Alt komisyonlar ve bu komisyonlarda ele alınan konular aşağıda belirtilmektedir:

1. Terör ve Terörizmle Mücadele

- a. Terör Örgütleriyle ve Terörizmle Mücadele
- b. Terör ve Terörizmin Finansmanı
- c. Yabancı Teröristlerden Kaynaklanan Riskler ve Tehditler
- d. Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırıktan Kaynaklanan Riskler ve Tehditler
- e. Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer (KBRN) Riskler ve Tehditler
- f. İstihbarat

2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk

- a. Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddelerle İlgili Suçlar
- b. Kaçakçılık Suçları ve Organize Suçlar
- c. Asayiş Suçları
- d. Siber Suçlar ve Siber Suçlarla Mücadele
- e. Siber Güvenliğin Sağlanması
- f. Suç İnceleme
- g. Özel Güvenlik
- h. Önleyici Kolluk

3. Millî Güvenlik ve Savunma

- a. Sınır Güvenliği (Kara, Hava ve Denizlerde Sınır Güvenliği)
- b. Düzensiz Göç ve Millî Güvenlik İlişkisi
- c. Düzenli Göç ve Millî Güvenlik İlişkisi

- d.** Kritik Altyapı ve Tesislerin Korunması
- e.** Küresel/Uluslararası Gelişmelerin Millî Güvenliğe Etkisi
- f.** Yenilikçi ve Çığır Açan Teknolojilerin Millî Güvenliğe Etkisi
- g.** Güvenlik Birimleri Arasında İşbirliği ve Koordinasyon
- h.** Savunma Sanayii
- i.** İklim Değişikliği
- j.** Gıda Güvenliği
- k.** Diğer Konular

YÖNETİCİ ÖZETİ

Devletin önemli ve öncelikli görevlerinden biri, toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kamu hizmetlerini yürütmektir. Temel ihtiyaçların başında ise güvenlik ihtiyacı gelmektedir. Güvenlik, insanlığın başlangıcından itibaren birey, toplum ve ulus temelinde var olmanın ve devamlılığını sürdürebilmenin temel unsurlarından birini oluşturmuştur. Bireylerin ve toplumların en temel güdüsü ve ihtiyaçlarından olan güvenlik ihtiyacı karşılanamadığı takdirde toplumların özgürlüğü, refahı ve kalkınması arzu edilen seviyede gerçekleşmemektedir. Güvenlik hizmetlerinin etkili bir şekilde sağlanması, vatandaşlarla devlet arasındaki bağları güçlendiren ve vatandaşların devlete bağlılığını artıran bir etken olarak kabul edilmektedir.

Güvenliğin geniş bir çerçevede farklı biçimlerde tanımlanabilmesi, kavramın ihtiyaca göre şekillenen ve değişen yapısından kaynaklanmaktadır. İnsanın ihtiyaçları, toplumların yapısı, ülkeler arası durum ve ilişkiler değiştiğinde güvenlik kavramına yeni boyutlar eklenmektedir. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve küreselleşen dünya düzeni içerisinde teknolojik alandaki ilerlemeyle birlikte güvenlik algısında ciddi değişimler yaşanmış, gelişmeler güvenliğin yeni boyutlarının ve güvenlik alanında yeni risk/tehditlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Konvansiyonel risk ve tehditlerin ötesinde zamanı, şiddeti, kaynağı, hukuki çerçevesi belirsiz tehdit ve güvenlik anlayışıyla beraber terörizm, iç istikrarsızlıklar, düzensiz göç, kitle imha silahlarının yayılması, yeni teknolojilerin getirdiği zorluk ve sorunlar, uyuşturucu ve insan ticareti, organize suç örgütleri, çevre sorunları, kritik altyapılar ile enerji arzı güvenliği, salgınlar ve siber güvenlik gibi hususlar güvenliğe ilişkin önlem alınması gereken konular arasına girmiştir.

11 Eylül saldırıları sonrasında yaşanan gelişmeler, tehditlerle mücadeleye ilişkin alınacak tedbirlerin ön plana çıkmasına neden olmuştur. Tehditlerin çok boyutluluğu ve karmaşıklığı karşısında istikrar, güvenlik, sürdürülebilir kalkınma, sosyal adalet ve küresel barışı sağlamaya yönelik kurum ve yapılar da yetersiz kalabilmektedir. Uluslararası kuruluşların da mevcut yapılarıyla küresel ortamdaki sorunlarla baş etmelerinin zorlaştığı bir ortamda, uluslararası alanda çok taraflı ve samimi işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesi giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Millî güvenlik anlayışındaki bu değişim ülkemize yönelik tehdit ve riskleri bir yandan derinleştirirken bir yandan da genişletmiştir. Jeopolitik konumu itibarıyla pek çok çatışma ve

gerginlik bölgesine yakın olan Türkiye'nin çıkarları küresel ve bölgesindeki gelişmelerden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenebilmekte, yakın çevresindeki güvenlik tehditleri de birbiriyle bağlantılı olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye, güvenlik alanında karşılaştığı çok boyutlu risk ve tehditlerle mücadelede Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın çizdiği çerçevede hukukun üstünlüğü, hukuk devleti, hesap verebilirlik ve kapsayıcılık ilkeleri doğrultusunda temel hak ve özgürlükler ile güvenlik arasındaki dengenin gözetilmesi, güvenlik hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması ve suçla mücadele bilincinin geliştirilerek vatandaş katılımının sağlanması amaçları doğrultusunda yıllara yayılan tecrübesinden faydalanarak çok sektörlü-bütüncül bir yaklaşımla hareket etmektedir. Güvenliğin tesis edildiği bir ortamda ülke kalkınmasını sağlayan diğer unsurların etkinliği de artmaktadır.

Ülkemizin küresel bir güç merkezi olması yolunda atılacak adımların stratejik çerçevesini oluşturacak 2053 vizyonu doğrultusunda On İkinci Kalkınma Planının Güvenlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonunca "Terör ve Terörizmle Mücadele", "Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk" ve "Millî Güvenlik ve Savunma" ana başlıkları altında yürütülen çalışmalar kapsamında; hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde güvenliğin tüm yönleriyle ele alınarak Türkiye'nin güvenliğine, egemenliğine, bağımsızlığına, varlığına, toprak bütünlüğüne, millî çıkarlarına ve refahına tehdit oluşturan her türlü oluşum ve faaliyetin önetkin bir yaklaşımla ortadan kaldırılması, millî güvenliğimizin, egemenliğimizin, bağımsızlığımızın, toprak bütünlüğümüzün ve çıkarlarımızın korunması, teminat altına alınması, ana karada, mavi vatan ve semalarımızda barış, güvenlik ve refahın tesis edilmesi, başta savunma kapasitesi olmak üzere gıda, enerji gibi kritik tüm sektörlerde yerleşme ve millîleşmenin sağlanması temel hedef olarak belirlenmiştir.

Bu hedef doğrultusunda hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde güvenlik hizmetlerinde şeffaf, hesap verebilir, erişilebilir, hızlı, etkin ve toplum destekli hizmet anlayışının hâkim kılınması, devlete olan güvenin korunması ve geliştirilmesi, güvenlik hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması temel amaç olarak ifade edilmiştir.

Küreselleşmenin ve sosyal hareketliliğinin arttığı, dijital teknolojilerin insan ve toplum yaşamının önemli bir parçası haline geldiği günümüz dünyasında iç güvenliğin dış güvenlik alanındaki tehdit ve risklerden bağımsız olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu bağlamda On İkinci Kalkınma Planının Güvenlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonunca

hazırlanan bu raporda “On Birinci Kalkınma Planı Dönemi ve Öncesinde Dünyada Güvenlik Alanında Yaşanan Önemli Gelişmeler ve Bu Gelişmelere Karşı Ülkeler ile Uluslararası Kuruluşların Yaklaşım ve Uygulamaları”na yer verilmekte, sonrasında “AB’ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planları” doğrultusundaki değerlendirmeleri üzerinde durulmaktadır.

Raporun On Birinci Kalkınma Planı Dönemi ve Öncesinde Türkiye’de Güvenlikle İlgili Başlıca Gelişmeler ve Uygulamalar başlıklı ikinci bölümünde ülkemizde güvenlikle ilgili yasal ve idari çerçeve ile Türkiye’de güvenlik alanında uygulanan strateji ve politikalar ülkemizin algıladığı tehdit ve riskler üzerinden ele alınmaktadır. Ayrıca bu bölüm altında güvenlik alanında Türkiye’nin karşılaştığı sorunlara yönelik kapsamlı tehdit değerlendirmesi yapılmakta ve bu doğrultuda ülkemizin millî güvenliği ve çıkarlarını olumsuz etkileyebilecek muhtemel gelişmeler değerlendirilmektedir. Bu kapsamda iç ve dış güvenlik alanındaki tehdit değerlendirmeleri ışığında ülkemizin söz konusu tehditlerle mücadele kapasitesinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatlar ve tehditler ortaya konulmaktadır.

On Birinci Kalkınma Planı Dönemi ve öncesine ilişkin mevcut durum değerlendirmesi yapılarak milletimizin özgürlüğünü ve devletimizin bağımsızlığını esas alan bir yaklaşımla ve güvenliğimizi ilgilendiren tüm konularda çok boyutlu, bütünleşik ve önleyici güvenlik anlayışıyla ülkemize yönelen tehdit ve riskleri ortadan kaldırmaya, idari yapıyı daha etkin ve verimli kılmaya yönelik politikalar ve bu politikaların gerçekleştirilmesini sağlayacak tedbirler yer almaktadır.

1. GİRİŞ

İnsan için var olma ihtiyacı olan güvenlik, en temel tanımıyla tehlike ve risklerden korunmak anlamına gelmektedir. Tehlike ve risklerden korunma ihtiyacı bireyden topluma, devlete ve devlet topluluklarına kadar uzanmaktadır. Güvenlik kavramının söz konusu çok katmanlı ve kapsamlı içeriği onu beşerî ve sosyal bilimlerin hemen her alanının konusu haline getirmektedir. Güvenliğin ne olduğu veya ne kadar önemli olduğu onu kaybetme tehdidi altında olmadan anlaşılabilir; bu yüzden güvenlik tehditler aracılığıyla tanımlanır ve önemi anlaşılır (Ullman, 1983:133).

Güvenliğin geniş bir çerçevede farklı şekillerde tanımlanabilmesi, kavramın ihtiyaca göre şekillenen ve değişen yapısından kaynaklanmaktadır. Bu yönüyle güvenlik durağan bir kavram değildir. İnsan ihtiyaçları, toplumların yapısı ve ülkeler arası ilişkiler değiştikçe güvenlik kavramına yeni boyutlar eklenmektedir. Güvenlik ortamındaki değişiklikler toplumların iç yapısından kaynaklanabileceği gibi ülke, bölge veya dünya düzeyindeki gelişmeler nedeniyle de ortaya çıkabilmekte; doğal olaylar, insan ve insan toplulukları üzerindeki etkileri bakımından güvenlik sonuçları doğurabilmektedir. 2020 yılında dünya geneline yayılan koronavirüs salgını, virüs kaynaklı bir hastalığın millî ve küresel güvenliğe etkilerini ortaya koyan bir örnektir. Salgının yönetiminde sağlık hizmetleri kadar güvenlik hizmetleri de önemli olmuş, olağanüstü durumlarda güvenlik hizmetlerinin kesintisiz ve etkin şekilde sağlanmasının önemi bir kez daha anlaşılmıştır. İnsan toplulukları arasındaki iletişim ve etkileşimin hızla geliştiği dünyada güvenlikle ilgili yeni tehlike ve riskler, dolayısıyla yeni ihtiyaçlar sürekli olarak ortaya çıkmaktadır.

Klasik güvenlik yaklaşımında ülkelerin fiziki sınırları esas alınarak iç ve dış güvenlik sınıflandırması yapılmaktadır. İç güvenlik bir ülkenin sınırları içerisinde kanun ve düzenin korunmasına ilişkin faaliyetleri içermektedir. Dış güvenlik egemen bir ülkeye sınırları dışından yönelecek tehdit ve tehlikelere karşı korunma durumunu ifade etmektedir. Bununla birlikte küreselleşmenin ve sosyal hareketliliğin arttığı, dijital teknolojilerin insan ve toplum yaşamının önemi giderek artan bir parçası haline geldiği günümüz dünyasında iç ve dış güvenlik arasındaki ayırım belirsizleşmekte, dış gelişmelerin iç güvenliğe etkisi daha çok görülebilmektedir.

Millî güvenlik, bir ülkenin güvenliğine yönelik hem iç hem dış unsurları barındıran bir kavramdır. Millî güvenlik, zaman zaman savunmayla karıştırılmakta veya aynı anlamda kullanılmakla birlikte savunma bir ülkenin fiziki/fiili saldırılara karşı korunması anlamına

gelmektedir; millî güvenlik ise millî çıkarların her türlü risk, tehlike ve tehdide karşı topyekûn korunmasıdır (Solmaztürk, 2020: 95). Mevzuatımızda millî güvenlik şu şekilde tanımlanmıştır: “Millî güvenlik, Devletin anayasal düzeninin, millî varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dâhil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanmasını ifade eder.” (Cumhurbaşkanlığı, 2018: Md: 2/d).

Vatandaş ile devlet ilişkisinde güvenlik kavramının ve güvenlik hizmetlerinin özel bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Güvenlik, pek çok devletin anayasasıyla güvence altına alınmış temel haklardan biri olarak görülmekte, vatandaşlarının güvenliğini sağlamak devletin en önemli görevi sayılmaktadır. Güvenlik hizmetlerinin etkili bir şekilde sağlanması, vatandaşlarla devlet arasındaki bağları güçlendiren ve vatandaşların devlete bağlılığını artıran bir husustur. Toplumsal sözleşme kuramları da genel olarak devlet ve vatandaşları arasında, güvenliğin sağlanması karşılığında özgürlüklerin bir bölümünden vazgeçilmesine dayanan bir anlaşma esaslı üzerinde temellendirilmektedir. Ayrıca güvenliğin sağlanması diğer tüm kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi açısından bir gereklilik ve ön koşuldur. Güvenliğin sağlanamadığı durumlarda sağlık, eğitim, altyapı gibi diğer kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması, barınma ve çalışma ortamının oluşturulması mümkün görülmemektedir.

Güvenlik kavramı hayatın her alanındaki gelişmelerden etkilenmekte ve bu durum güvenlik hizmetlerinin sağlanması açısından da sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Güvenlik risk ve tehditleri bölgeye özel ve/veya küresel nitelik gösterebilmekte, terörizm, kitlesel göç ve nüfus hareketleri, uyuşturucu ve insan ticareti, kaçakçılık ve organize suçlar, suç gelirlerinin aklanması gibi faaliyetler birden çok ülkeyi aynı anda etkilemektedir. Bu durum güvenliğin bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasını her zamankinden daha önemli hale getirmektedir.

Devletler vatandaşları için güvenlik sağlama sorumluluğunu güvenlik kurum ve kuruluşları aracılığıyla yerine getirmektedir. Ülkemizde de güvenliğin çeşitli boyutlarına ilişkin görevleri bulunan kurum ve kuruluşlar, güvenlik hizmetlerinin sağlanmasında Anayasa ve kanunlarla verilen görevleri uluslararası hukuku, normları ve standartları gözeterek yürütmektedir.

2. MEVCUT DURUM ANALİZİ

2.1. On Birinci Kalkınma Planı Dönemi ve Öncesinde Dünyada Güvenlik Alanında Yaşanan Önemli Gelişmeler

2.1.1. Dünyada Güvenlik Alanında Yaşanan Önemli Gelişme ve Eğilimler

On Birinci Kalkınma Planı döneminde küresel güvenlik ortamını etkileyen en önemli unsur, dünya genelinde jeopolitik gerilimin artması ve bunun beraberinde getirdiği küresel güç dengesindeki değişim ile büyük devletler arasındaki güç mücadelesinin geri dönüşüne ilişkin algıdır. Güç arayışı içinde olan ülkeler ile bundan etkilenen ülkeler arasında çok yönlü bir mücadele gerçekleşmektedir. Ülkeler çıkarlarının korunması ve benimsedikleri politikaların yürütülmesi yönünde siyasi, askerî, tarihî, ekonomik ve sosyal alanda gerekçe, dayanak, kaynak ve işbirliği arayışını sürdürmektedir. Bu arayış içerisinde güçlü ülkeler küresel eğilimleri çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye ve değiştirmeye çalışmaktadır. Küresel ölçekte yaşanan güç mücadelesinde mevcut koşullarda ulus devletinin gereği ve işlevi ön plana çıkmaktadır. Bu değişim ve güdümlü yönelişler ülkeleri kendi çıkarlarını ve kaynaklarını korumak konusunda daha dikkatli olmaya zorlamakta, bu yöndeki çabaları ön plana çıkarmaktadır (Saritaş, 2020:1).

Küresel güç dengesinin değişimine ve büyük güçler arasındaki rekabetin güçlenmesine yönelik tartışmalar On Birinci Kalkınma Planı öncesi dönemden itibaren hareketlilik kazanmıştır. Bu kapsamdaki tartışmalarda genel olarak ifade edilen; Soğuk Savaş sonrası oluşan tek kutuplu dünya düzeninin sona erdiği ve yeni bir dünya düzeninin¹ oluşmakta olduğudur. “Büyük güç politikaları” terimi, uluslararası ilişkiler teorileri bakımından uluslararası sistemdeki güçlü ülkelerin güvenlik sağlamak için maddi güç unsurlarını artırma çabasını ifade etmektedir (Abebe, 2009:127). Bu kapsamda Amerika Birleşik Devletleri (ABD)-Çin arasında Asya-Pasifik Bölgesi’nde yaşanan güç mücadelesinin yansımalarının küresel ölçekte ve sadece askerî alanda sınırlı kalmayıp; ekonomi, ticaret ve teknoloji başta olmak üzere pek çok farklı başlıkta da gözlenebildiği değerlendirilmektedir.

Dünyada yeni güç odaklarının ortaya çıkması ve mevcut sistemin özellikle gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarına etkili bir şekilde hizmet etmemesi gibi hususlar, uluslararası sistemde reform yapılması ve/veya yeni bir uluslararası sistem oluşturulması tartışmalarını hareketlendirmektedir. Bu çerçevede, orta ve uzun vadede küresel güç dengesindeki değişime

¹ Yeni dünya düzeni terimi genel olarak, çalkantılı bir küresel ortamın etkisiyle açığa çıkan ve yeniden örgütlenmeye yönelik faaliyetlerin yoğunlaştığı uluslararası sistemi ifade etmek için kullanılmaktadır.

işaret eden çalışmalar yapılmaktadır. Uluslararası bir finans kuruluşunun araştırmasında, 2050 yılında G7 ülkelerinin (ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya ve Kanada) küresel gayri safi hâsıladaki payının %20'yi biraz geçeceği, E7 ülkelerinin (Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Meksika, Rusya ve Türkiye) payının ise %50'den fazla olacağı öngörülmektedir (Hawksworth vd.,2017:4).

On Birinci Kalkınma Planı döneminde uluslararası güvenlik alanında meydana gelen en önemli gelişmelerden biri Batı ile Rusya arasındaki gerilimin giderek yükselmesi ve 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın askerî harekâtıyla başlayan Rusya-Ukrayna savaşıyla yeni bir seviyeye taşınmasıdır. ABD-Çin rekabetinin yoğunlaşması da uluslararası güvenlik ortamını etkileyen önemli gelişmeler arasında yer almaktadır. Ayrıca, NATO'nun Afganistan'dan çekilmesi, Suriye ihtilafı, Libya'da yaşanan gelişmeler, deniz yetki alanları ihtilafları ve sınır anlaşmazlıkları gibi konular nedeniyle küresel siyaset ve güvenlik ortamı, On Birinci Kalkınma Planı döneminde hareketliliğini ve hassasiyetini korumuştur.

Sınır aşan güvenlik risk ve tehditleri de On Birinci Kalkınma Planı döneminde hem ülkeleri hem de bölgesel ve küresel güvenlik ortamını etkilemeye devam etmiştir. Terörizm, düzensiz ve kitlesel göç, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, koronavirüs salgını, iklim değişikliği kaynaklı aşırı iklim olayları, gıda, su ve enerji güvenliği gibi sınır aşan konular yerelden küresele güvenlik ortamının tüm boyutlarını etkilemiştir. Bunlardan bir bölümü klasik güvenlik konularının yansıması olarak ortaya çıkmış, bir bölümü de kendi dinamiklerinden kaynaklanmıştır. Bölgesel çatışmalar sonrası meydana gelen düzensiz ve kitlesel göç ile Rusya-Ukrayna savaşı sonrası ortaya çıkan tahıl ve enerji tedarik sorunları, geleneksel güvenlik kaynaklı sınır aşan sorunlara örnek olarak verilebilir. Günümüzde siyasi bir savaş aracı olarak göçün silah olarak kullanılması da gündeme gelmiştir (Steger, 2017)². Özellikle bölgemizde, ülkemize yönelik düzensiz ve kitlesel göç hareketleri ülkemizin güvenliğini ve istikrarını olumsuz etkileme potansiyeli taşımaktadır.

² Ayrıca, Militer Enstitü'de de şu bilgiler yer almaktadır: "ABD'nin doktrinleri Naval Postgraduate School isimli okulda oluşturulur. Bu okulda doktrin haline getirilmiş bir tez: Göçler ulus devletleri yıkmak için bir silah olarak nasıl kullanılır? Bu doktrine göre bir devlet göç akınlarıyla 7 basamakta yıkılır; - O devletin politikasını istediğiniz yönde değiştirebilirsiniz, - Gerekirse toprak elde edebilirsiniz, - Kendi ülkenizde istemediğiniz unsurları o ülkeye göçmen akınıyla ihraç edebilirsiniz, - Göçmenleri casus olarak kullanabilirsiniz, - Tecrübeli teröristleri sızdırarak bu ülkeleri karıştırabilirsiniz, - İsteddiğiniz gibi propaganda yaparak algıyı değiştirebilirsiniz, - Birleştirici çimento haline gelmiş, bütün köklü gelenek, örf ve adetlerini, bir milleti millet yapan bütün unsurları ortadan kaldırabilirsiniz." (Aktaran: E.Tümgeneral C.Yaycı, Militer Enstitü, @militerenstitu, <https://www.yenicagazetesi.com.tr/cihat-yayci-kontrolsuz-gocle-bir-ulkenin-nasil-yikilabilecegini-tek-tek-anlatti-699907h.htm>)

2019 yılı sonunda Çin'in Vuhan kentinde rapor edilmesinin ardından hızla tüm dünyaya yayılan ve Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre yedi milyona yakın insanın ölümüne³ neden olan koronavirüs salgını, ülkeler açısından sağlık ve ekonomi alanlarının yanı sıra güvenlik bakımından da risk ve tehlikelere neden olmuştur. Hastalığın yayılımının önlenmesi için ülkemizde de alınan kısıtlama türü kararların uygulanması, güvenlik hizmetlerinin etkin biçimde sağlanmasını gerektirmiştir. Bu olay biyolojik tehditlerin önlenmesi ve benzer salgın olaylarına karşı önleme ve müdahale araçlarının geliştirilmesi konusunda ülkeleri daha dikkatli olmaya yönlendirmiştir. İran'da muhalif hareketlerin güçlenmesinin, Irak'ın takip ettiği politikaların, Azerbaycan-Ermenistan arasındaki müzakere sürecinin, Yunanistan'ın deniz yetki alanları da dâhil olmak üzere pek çok konuda izlediği tutumun, Orta Doğu Bölgesi'ndeki güç dengelerinin, Balkanlar, Orta Asya ve Kafkaslardaki dinamiklerin yakından takip edilmesi de ayrıca önem arz etmektedir.

2.1.2. Bu Gelişmelere Karşı Ülkeler ile Uluslararası Kuruluşların Yaklaşım ve Uygulamaları

Jeopolitik gerilimlerin artması ve küresel güç dengesindeki değişim, uluslararası siyasetin güvenlik dâhil tüm alanlarını etkilemektedir. Güvenlik alanında geleneksel ittifak yapılanmalarının yanı sıra yeni ittifak ve ortaklıklar oluşturulmakta, bu tür girişimler dünyanın her bölgesinde gerçekleştirilmekte ve küresel güçler dünyanın çeşitli bölgelerine yönelik rakip vizyonlar ortaya koyarak ittifak ve ortaklık ilişkilerini şekillendirmektedir.

Batılı ülkeler ile Çin ve Rusya arasındaki rekabet ve gerginliğin artması, bölgesel ve küresel güvenlik bakımından yansımalar oluşturmakta ve pek çok ülkenin güvenlik algısının belirlenmesinde etkili olmaktadır. 29 Haziran 2022'de açıklanan NATO Stratejik Konsepti'nde Rusya, barış ve istikrara yönelik en önemli tehdit olarak nitelendirilmiş ve Çin ilk kez bir NATO Stratejik Konsepti'nde yer almıştır. Yeni NATO Stratejik Konsepti'nde, Rusya'nın Ukrayna'da başlattığı savaşın, NATO'nun güvenlik ortamını ciddi şekilde değiştirdiği belirtilerek bu ülkenin müttefiklerin güvenliğine yönelik en önemli ve doğrudan tehdit olduğu; zorlama, yıkma, saldırganlık ve ilhak yoluyla etki ve doğrudan kontrol alanları oluşturmaya çalıştığı ve bu amaçlarına ulaşmak için NATO müttefiklerine ve ortaklarına karşı geleneksel yöntemlerin yanı sıra siber ve hibrit araçlar kullandığı kaydedilmiştir. Çin'e yönelik olarak ise yeni Stratejik Konsept'te; Çin'in hedefleri ve baskıcı politikalarının NATO müttefiklerinin çıkarları,

³ 3 Mayıs 2023 itibarıyla Dünya Sağlık Örgütü verisi. Bkz. WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023)

güvenlikleri ve paylaştıkları değerler bakımından bir sorun teşkil ettiği, Çin'in küresel etkinliğini artırmak ve güç yansıtmak için siyasi, ekonomik ve askerî araçları kullanırken stratejisi, niyetleri ve askerî yığınağı hakkında şeffaf davranmadığı, Çin'in kötü niyetli hibrit ve siber operasyonları ile oluşan bilgi çarpıtmasının müttefikleri hedef aldığı ve İttifak'ın güvenliğine zarar verdiği belirtilmektedir.

Uluslararası ilişkilerin güvensizlik ve bölünmüşlikle giderek daha fazla tanımlandığı siyasi ortam, ülkelerin iç ve dış güvenlik planlamaları ile risk ve tehdit değerlendirmelerini şekillendirmektedir. Bu durumun en önemli sonuçlarından birisi askerî harcamaların artmasıdır. Rusya-Ukrayna savaşı ve Asya-Pasifik başta olmak üzere dünya genelinde güçlenen ABD-Çin rekabeti, söz konusu gelişmelerden etkilenen ülkelerin güvenlik ve savunma harcamalarının artmasına neden olmaktadır. Esasen güvenlik ve savunma harcamalarındaki artış eğilimi dünyanın hemen her bölgesinde mevcuttur.

Sınır aşan güvenlik sorunları bağlamında özellikle göç, hem ülkelerin hem de uluslararası kuruluşların politika ve eylemlerini etkilemektedir. Bir yandan göç hareketlerinin kaynağında önlenmesi için ortak çabalar yürütülürken diğer yandan bu tür nüfus hareketleriyle ülkeye girişleri engellemeyi hedefleyen fiziki güvenlik önlemleri artırılmakta ve çok yönlü önlem alma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Göçün hedef ülkelerindeki göçmen karşıtlığı, aşırı sağ akımlar ve İslam karşıtlığının yükselmesi bu kapsamdaki diğer önemli sorun alanlarıdır. Ayrıca küresel ölçekte göçün silahlaştırılması düzensiz ve kitlesel göç hareketleri ülkemizin güvenliğini ve istikrarını olumsuz etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, suç gelirlerinin aklanması, iklim değişikliği kaynaklı aşırı iklim olayları, su, enerji, gıda güvenliği ve göç gibi sınır aşan sorunların çözümü ortak ve eşgüdümlü mücadele gerektirmekte, ancak uluslararası siyasi gerilimler kimi zaman ülkelerin birlikte hareket etme imkânlarını sınırlandırmaktadır. Söz konusu gerilimli küresel siyasi ortam görevi bu tür sınır aşan sorunların çözümüne yönelik faaliyette bulunmak olan uluslararası kuruluşların etkinliğini de azaltmaktadır.

Kritik altyapıların terör saldırılarına karşı korunması kapsamında Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi tarafından 2017 tarihli ve 2341 sayılı "Kritik Altyapının Terör Eylemlerine Karşı Korunması" (United Nations Digital Library, 2017) kararı alınmıştır. Bu kapsamda BM Terörizmle Mücadele Ofisi tarafından 2018 yılında "Kritik Altyapıların Terör Saldırılarına Karşı Korunması: İyi Uygulama Örnekleri" başlıklı bir rapor yayımlanmıştır. Bahse konu raporda ülke odaklı bazı politika, kurum ve uygulamalar açıklanmaktadır (United

Nations Office of Counter-Terrorism, 2018:32-120). Raporda kritik altyapıların korunması mimarisinin oluşturulmasında üç adım belirlenmiştir:

- Kritik altyapıların korunması stratejisinin tanımlanması ve uygulanmasında genel koordinasyon rolüne sahip olan devlet kurumunun belirlenmesi,
- Uzmanlık ve konu bakımından yetkinliğe dayalı olarak belirli bakanlıklarda sektöre özgü sorumluların tespiti,
- Kritik altyapı işletmecileri (özel sektör) ve ilgili devlet kurumları (kamu kesimi) arasındaki etkileşimin kapsam ve yönteminin belirlenmesi. (United Nations Office of Counter-Terrorism, 2018:51).

Söz konusu raporda, üye devletlerin 2341 sayılı Karar kapsamında geliştirdikleri iyi uygulama örnekleri, boşlukta kalan alanlar ve hassasiyetlerle ilgili değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu çerçevede raporda adı geçen ülkeler arasında ABD, Belçika, Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda, İsveç, İsviçre, Japonya, Kanada ve Singapur yer almaktadır (United Nations Office of Counter-Terrorism, 2018:32-108). Raporda genel olarak iyi ülke uygulamaları nitelendirmesiyle

- Birçok ülkede “güvenlik öncelikli tasarım” modeli üzerinden kritik altyapı tesislerinin henüz inşa aşamasındayken hassasiyetlerinin azaltılması maksadıyla gerek fiziki gerek siber alanda tedbir ve önlemlerin alındığı (United Nations Office of Counter-Terrorism, 2018:70-71),
- Kritik altyapılara yönelik tehditlerin içeriden de gelebileceği dikkate alınarak bu tesislerde çalışanların zararlı bir faaliyete girişmemeleri için gerekli adımların atıldığı (United Nations Office of Counter-Terrorism, 2018:73) öne çıkan hususlardır.

2.1.3. Uluslararası Mevzuata Uyum Çalışmaları

Türkiye açısından güvenlik alanındaki en önemli uluslararası etkileşim kanallarından biri Avrupa Birliğine (AB) katılım sürecidir. Bu doğrultuda Türkiye, “AB’ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planları” hazırlamaktadır. Yürürlükteki Eylem Planı, Ocak 2021-Aralık 2023 dönemini kapsamakta olup AB müktesebatına uyum çalışmalarını hem mevzuat uyumu hem idari yapılanma çerçevesinde somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Plan kapsamında yaklaşık 204 yasal düzenleme ile 126 idari tedbirin hayata geçirilmesi öngörülmektedir. Plan güncellenirken AB müktesebatının yanı sıra On Birinci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı 180

Günlük Eylem Planı, Yargı Reformu Stratejisi gibi ülkemizin millî önceliklerinin yer aldığı plan ve programlar da referans alınmıştır.

Katılım süreci kapsamında AB Komisyonu tarafından yıllık olarak Türkiye Raporları hazırlanmaktadır. AB Komisyonu tarafından Türkiye'ye yönelik hazırlanan sonuncu Ülke Raporu, 12 Ekim 2022 tarihinde yayımlanmıştır ve Haziran 2021-Haziran 2022 dönemini kapsamaktadır.

2022 Yılı Türkiye Raporunda 33 fasılda, AB'ye uyum kapsamında yıl içindeki gelişmelere yer verilmiştir. Raporda güvenlik alanına ilişkin olarak özetle aşağıdaki hususlar öne çıkmaktadır:

- *Türkiye, adalet, özgürlük ve güvenlik alanında orta düzeyde hazırlıklıdır. İran ile kara sınırının gözetim ve koruma kapasitesinin daha fazla güçlendirilmesi ile ilgili olarak bazı ilerlemeler kaydedilmiştir.*

- *Türkiye, örgütlü suçlarla mücadele alanında belirli düzeyde hazırlıklıdır, ancak genel olarak bu alandaki ilerleme sınırlıdır. Örgütlü suçlarla mücadele ve polis işbirliğine ilişkin hukuki çerçeve AB müktesebatıyla kısmen uyumludur.*

- *Türkiye, terörle mücadele edilmesine yönelik çabalarını sürdürmüş ve bunun sonucunda terör faaliyetlerinde azalma ve güvenlik durumunda iyileşme kaydedilmiştir. Ülke, çeşitli terörist grupların tehditleriyle karşı karşıya kalmaya devam etmiştir.*

- *Geçici koruma altındaki yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli ve uluslararası koruma altında bulunan veya uluslararası koruma için başvuruda bulunan 330.000'den fazla Suriyeli olmayan mülteci sayısı ile Türkiye, dünyadaki en yüksek sığınmacı ve göçmen nüfuslarından birine ev sahipliği yapma konusundaki olağanüstü çabalarını sürdürmüştür.*

- *Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yapılandırılarak Başkanlık statüsüne yükseltilmiştir. Kurumun bütçesi, millî para birimi bazında 2021'e kıyasla %50 artmıştır. Türkiye, Millî Gönüllü Geri Dönüş Mekanizması'nın işleyişini iyileştirme çabalarını sürdürmüş ve gönüllü geri dönüş için uygun başvuruların incelenmesinde yer alacak Göç İdaresi Başkanlığı ve Kızılay personeline yönelik kapasite geliştirme faaliyetlerine devam etmiştir.*

- *AB ile Türkiye, iklim, sağlık veya göç ve güvenlik gibi ortak çıkar alanlarında yüksek düzeyde bağlantısını sürdürmüştür. Enerji konusunda Türkiye, AB için önemli ve güvenilir bir geçiş ülkesi olmaya devam etmektedir.*

- *Türkiye, dış ilişkiler, güvenlik ve savunma politikası alanında belirli düzeyde hazırlıklıdır.*

- *Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı, Türkiye tarafından bir savaş hâli olarak tanınmıştır ve Türkiye Rus saldırganlığını kınamıştır. Türkiye, Montrö Sözleşmesi'nin ilgili hükümlerini uygulamıştır. Türkiye, Ukrayna'ya yönelik kapsamlı yardımlarına devam etmiştir. Türkiye, Ukrayna ile Rusya arasında görüşmeleri kolaylaştırmayı, gerilimi azaltmayı ve ateşkes sağlamayı amaçlamıştır. Türkiye ayrıca Ukrayna tahulünün ihracatının kolaylaştırılmasına yönelik diplomatik bir girişimde bulunmuştur; BM ve Türkiye'nin aracılığıyla İstanbul'da Ukrayna ve Rusya tarafından mutabık kalınan anlaşma, bu anlaşmanın uygulanmasının kolaylaştırılması sürecinde de çaba gösteren Türkiye'nin yapıcı rolü sayesinde mümkün olmuştur. Rusya'ya yönelik AB yaptırımlarına uyum sağlamaktan imtina etmiştir.⁴*

2.2. On Birinci Kalkınma Planı Dönemi ve Öncesinde Türkiye'de Güvenlik ile İlgili Başlıca Gelişmeler ve Uygulamalar⁵

Türkiye, On Birinci Kalkınma Planı dönemi ve öncesinde küresel güvenlik sorunları ile sınır aşan sorunların etkilerini en çok hissedilen ülkeler arasında yer almıştır. Ayrıca, Türkiye'nin ülke içi güvenlik risk ve tehditleri varlığını sürdürmüş, iç kaynaklı bazı risk ve tehditler, bölgedeki ve uluslararası güvenlik ortamındaki gelişmelerden de etkilenmiştir.

PKK/KCK-PYD/YPG, DHKP/C, FETÖ, DEAŞ başta olmak üzere Türkiye aleyhine faaliyet gösteren terör örgütleri On Birinci Kalkınma Planı döneminde de öncesinde olduğu gibi ülkemize yönelik eylem ve faaliyetlerini sürdürmüştür. Söz konusu terör örgütleri Türkiye'nin bulunduğu bölgedeki savaş ve çatışmalardan yararlanarak kendi gündemlerini ilerletmeye ve dış destek ağlarını genişletmeye çalışmaktadır.

Suriye'de on yılı aşkın süredir devam eden ihtilaf, hem bu ülke kaynaklı göç hareketi hem de terör nedeniyle ülkemiz için en önemli güvenlik sorunlarından biri olma özelliğini korumaktadır. Savaşın neden olduğu istikrarsızlık ortamı sınır aşan sorunların etkilerini de ağırlaştırmaktadır.

Türkiye, jeopolitik konumu itibarıyla pek çok çatışma ve gerginlik bölgesine yakındır ve bu durum ülkemizin güvenliğini hem doğrudan hem de dolaylı biçimde etkilemektedir. Güney Kafkasya'daki ihtilaflar, Rusya-Ukrayna savaşı ve bu bağlamda Karadeniz güvenliği, Orta Doğu'daki gerilim ve çatışmalar, Ege Denizi'ne yönelik Yunanistan kaynaklı egemenlik iddiaları ve Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarına ilişkin anlaşmazlıklar milli

⁴ Türkiye, genel dış politikasına uygun olarak Rusya-Ukrayna Savaşı konusunda BM tarafından alınan kararlara katılmış, tek taraflı yaptırımlara dâhil olmamıştır.

⁵ Rapor genelinde Ocak 2023 tarihi itibarıyla elde edilen veriler kullanılmıştır.

güvenliğimize etki eden başlıca bölgesel ve uluslararası sorunlardır. Sınır aşan sorunlar kapsamında ise yukarıda değinilen terör ile düzensiz göçün yanı sıra uyuşturucu kaçakçılığı, organize suçlar, suç gelirlerinin aklanması, enerji, su ve gıda güvenliği, siber güvenlik ve kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer (KBRN) güvenliği gibi meseleler Türkiye'nin millî güvenliği açısından öne çıkan konular arasında yer almaktadır.

Ülke orduları, uzmanlaşmış, uluslararası kabul gören ve sürekliliği olan yapılardır. Ancak dünyada paralı silahlı güçlerin kullanımı yaygınlaşmaktadır. Orduda siber güvenlik gibi alt uzmanlık alanları profesyonelleşmede önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda, ordunun bir yandan uzman özelliğini korurken diğer yandan temel insan kaynağı olan topluma dayanma yönündeki uygulamasını sürdürmesi önemlidir. Her iki boyutun donanım bakımından çağdaş gelişmelere uygun olarak yürütülmesine öncelik verilmelidir (Saritaş, 2020:3).

2.2.1. Türkiye'de Genel Durum: Kanuni ve İdari Çerçeve⁶

2 Temmuz 2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile güvenlik hizmetleri alanında önemli değişiklikler ve düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda; Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı kapatılmış ve Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Cumhurbaşkanlığına bağlı bir başkanlığa dönüştürülmüştür. Benzer şekilde 15 Temmuz 2018 tarihli ve 7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Savunma Sanayii Müsteşarlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı (SSB) olarak Cumhurbaşkanlığına bağlı bir başkanlık olarak yapılandırılmıştır.

Genelkurmay Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar arasında yer alırken 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Millî Savunma Bakanına bağlanmıştır.

1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle İdari İşler Başkanlığı altında Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü ile doğrudan Cumhurbaşkanı ile çalışmak üzere oluşturulan 9 kuruldan biri olan Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu ihdas edilmiştir. Ayrıca aynı kararnameyle siber ve bilgi güvenliğini sağlayacak projeler geliştirilmesi amacıyla Dijital Dönüşüm Ofisi (DDO) kurulmuştur (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018:94-95).

Göç yönetimi alanında koordinasyon sağlayan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, kapasite ve etkinliğinin artırılması amacıyla Göç İdaresi Başkanlığı olarak, Göç Politikaları Kurulu ise

⁶ Güvenlik alanının geniş kapsamından dolayı daha ziyade On Birinci Kalkınma Planı dönemine ağırlık verilmek suretiyle kaleme alınmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemine geçiş sürecinde varlığını koruyarak Göç Kurulu ismiyle yeniden yapılandırılmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019:325). Etkin bir göç yönetimi için gerekli olan yıllık göç akış istatistikleri (yurt dışından gelen ve yurt dışına giden göç) Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından idari kayıtlara dayalı olarak ilk kez üretilerek 2018 yılı Eylül ayında yayımlanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019:146).

18 Nisan 2019 tarihli ve 32 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle İçişleri Bakanlığı bünyesinde merkezde Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi Başkanlığı (GAMER), illerde ise İl Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezleri (İl GAMER) oluşturulmuştur (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019:366). Bu kapsamda; kuruluşundan itibaren Emniyet Genel Müdürlüğünün (EGM) 5 görüntüleme, 2 sorgulama, 1 haberleşme sistemi; Jandarma Genel Komutanlığının 7 görüntüleme, 12 sorgulama, 1 haberleşme sistemi; Sahil Güvenlik Komutanlığının 5 görüntüleme, 1 sorgulama, 1 haberleşme sistemi; Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) 1 sorgulama sistemi; Göç İdaresi Başkanlığının 1 sorgulama sistemi; Orman Genel Müdürlüğünün 3 görüntüleme sistemi; Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün Tren Takip Sistemi GAMER Başkanlığı İzleme ve Haberleşme Koordinasyon Merkezine entegre edilmiştir.

Adalet Bakanlığınca ilgili tarafların da katılımıyla hazırlanan ve 30 Mayıs 2019 tarihinde kamuoyuna açıklanan Yargı Reformu Stratejisinde yer alan amaç ve hedeflerin uygulanmasına yönelik hazırlanan ilk kanun teklifi, Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) kabul edilmiştir. Söz konusu Kanunla 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7'nci maddesine “haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayacağına” ilişkin bir hüküm eklenmiştir. Ayrıca söz konusu düzenleme kapsamında soruşturma evresi için azami tutukluluk süreleri yeniden belirlenmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019:360).

2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunun (BMYK) Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında toplanmasına karar verilmiştir. Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu; Adalet, Aile ve Sosyal Hizmetler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği, Gençlik ve Spor, Hazine ve Maliye, İçişleri, Millî Eğitim, Sağlık, Tarım ve Orman, Ticaret, Ulaştırma ve Altyapı Bakanları ile Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkanvekilinin katılımıyla yeniden oluşturulmuştur.

3 Temmuz 2019 tarihinde toplanan Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunda Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının çalışma usul ve esasları onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir. Böylece BMYK, Bağımlılıkla Mücadele Kurulu (BMK), Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu (BMTK) ve Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurullarının çalışma usul ve esaslarına yönelik düzenleme yapılmıştır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:16).

18 Haziran 2020 tarihli ve 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunuyla çarşı ve mahalle bekçilerinin adaylık şartları, sınav, atama ve adaylık süreçleri ile görev ve yetkileri belirlenmiştir. 2022 yılında Jandarma Genel Komutanlığı uzmanlaşma oranı yüzde 83'ten yüzde 90'a yükseltilmiştir (Jandarma Genel Komutanlığı, 2022, 12). Sahil Güvenlik Komutanlığında ise uzmanlaşma 2020 yılında tamamlanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020:385).

14 Şubat 2020 tarihli ve 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında öngörülen suçlardan dolayı mahkûm olanların cezalarını doğrudan açık ceza infaz kurumlarında çekmeleri esası getirilmiştir.

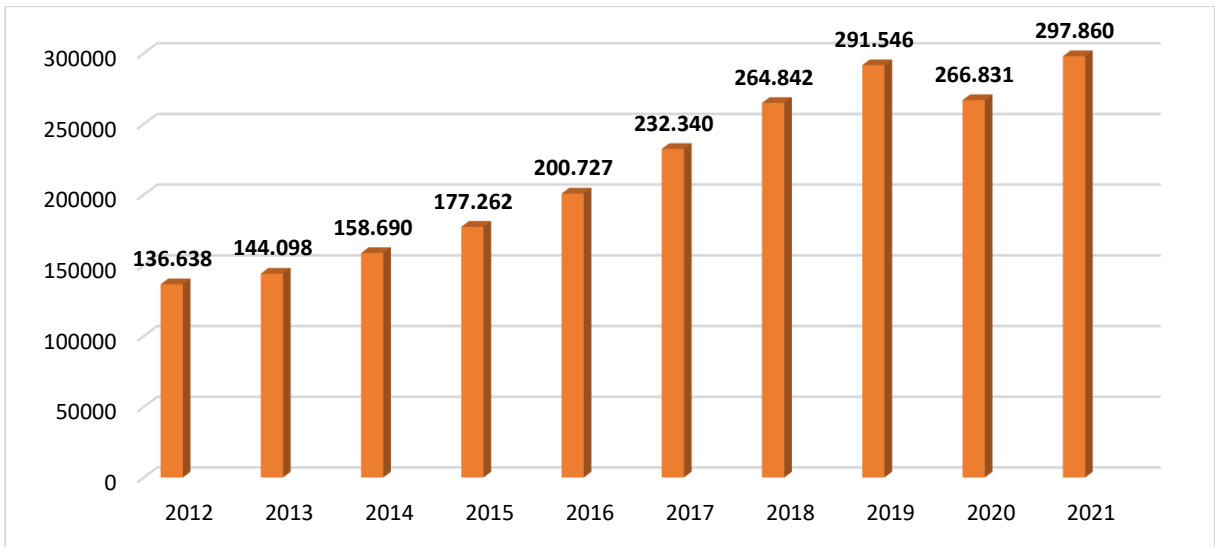
Ayrıca istisnai suçlar (terör suçları, uyuşturucu ticareti suçları, cinsel saldırı ve istismar suçları, kasten öldürme, yüzde sabit iz kalmasına sebebiyet veren kasten yaralama suçu, kadına karşı şiddet, işkence ve eziyet suçları ile özel hayatın gizliliğine ilişkin suçlar) hariç olmak üzere söz konusu Kanunda öngörülen suçlarda denetimli serbestlik süreleri yeniden düzenlenmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020:380).

9 Haziran 2020 tarihli ve 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle suç mağdurlarına sağlanan hizmet ve yardımlara ilişkin esaslar düzenlenmiş, bu hizmetleri yerine getirecek teşkilatlanma belirlenmiştir. Bu kapsamda Adalet Bakanlığı bünyesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı kurulmuş, mağdurlara hizmet vermek amacıyla 99 adliyede Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü oluşturulmuştur (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020:381).

Son yıllarda ceza infaz kurumları ile tutukevlerinin sayısında ve kapasitesinde iyileşme sağlanmıştır. 2020 yılında 1.362 kişi kapasiteli 9 ceza infaz kurumu kapatılırken, 13.821 kişi kapasiteli 10 ceza infaz kurumu hizmete açılmıştır. Ekim 2020-31 Aralık 2021 itibarıyla tutuklu ve hükümlü sayısı toplamı 297.860 kişi, ceza infaz kurumlarının toplam kapasitesi ise 270.068 kişidir (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2022). Ekim 2020 itibarıyla denetimli

serbestlikten faydalanan kişi sayısı 333.896 olmuştur (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020:382). İzinli olanlar da dâhil olmak üzere ceza infaz kurumlarında 31 Aralık 2021 tarihindeki kayıtlı kişi sayısı, 2020 yılının aynı tarihine göre %11,6 artmıştır. Bunun %87,2'si hükümlü, %12,8'i tutuklularken %96,1'ini erkekler, %3,9'unu ise kadınlar oluşturmaktadır. 31 Aralık tarihi itibarıyla Türkiye'de yüz bin kişi başına düşen ceza infaz kurumlarındaki kişi sayısı 2020 yılında 319, 2021 yılında ise 352'dir. Diğer taraftan 2021 yılında 12 ve daha yukarı yaştaki her yüz bin kişiden 428'i ceza infaz kurumlarında yer almıştır (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2022).

Şekil 1: Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Kişi Sayısı (2012-2021)

Kaynak: Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü

TÜİK tarafından BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisine BM Suç Eğilimleri Araştırmasında (United Nations Crime Trend Survey/UN-CTS) kullanılmak üzere gönderilen veriler kapsamında sürdürülebilir kalkınma göstergelerinden biri olan yüz bin nüfus başına düşen kasten öldürme mağdur sayısı 2017 yılında 3,16, 2018 yılında 2,65, 2019 yılında 2,45, 2020 yılında 2,53 ve 2021 yılında 2,54 olarak gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılıklarında soruşturulan kişi sayısı 2020 yılında 2.879.613, 2021 yılında 3.293.742'dir. Mahkûm edilen kişi sayısı ise sırasıyla 492.323 ve 692.281'dir.

27 Aralık 2020 tarihinde 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun, 26 Şubat 2021 tarihinde de Kanunun uygulamasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanunla terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik getirilen yurt içi

dondurma uygulaması kapsamında PKK/KCK-PYD/YPG, DEAŞ ve FETÖ başta olmak üzere çeşitli terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi ve kuruluşlar hakkında Türkiye'deki mal varlıklarının dondurulması kararları alınmıştır.

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tehdit ve Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği 1 Ekim 2020 tarihli ve 31261 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş; bu tehdit ve tehlikelere karşı ilgili kurum ve kuruluşların olay öncesi, sırası ve sonrasına ilişkin görev ve sorumlulukları ile gerekli işbirliği ve koordinasyonun esasları belirlenmiştir.

2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 7 Ekim 2020 tarihli ve 31267 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Yapılan değişiklikle uyuşturucu maddelerin ayırılması ve belirlenmesi konuları mevzuata eklenmiş; uyuşturucu maddelerin ayrıntılı fişlerini içerecek uyuşturucu veri bankasının EGM ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından kurulması hükme bağlanmıştır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından ilgili kamu kurumları ve özel sektör ile sivil toplum kuruluşları (STK) ve üniversitelerle işbirliği içinde hazırlanan “Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2020-2023)”, 29 Aralık 2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2020/15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle yürürlüğe konulmuştur. 17 Nisan 2021 tarihinde 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu ile bu Kanuna dayanılarak 2 Haziran 2022 tarihinde Cumhurbaşkanı Kararıyla çıkarılan Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yapılmasına Dair Yönetmelik Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021:356-357).

Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ile İl Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 13 Temmuz 2021 tarihli ve 31540 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2021-2025), 17 Temmuz 2021 tarihli ve 31544 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2021/16 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yle yürürlük kazanmıştır.

Kamuoyunda Dördüncü Yargı Paketi olarak bilinen 8 Temmuz 2021 tarihli ve 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla kadına karşı şiddetin azaltılması ve kadına karşı işlenen suçlarda cezaların artırılmasına yönelik düzenlemeler getirilmiştir. Bu kapsamda Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin

Kullanılmasına Dair Yönetmelik, 4 Eylül 2021 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021:272, 348).

2021-2025 yıllarını kapsayan ve 5 ana hedef, 28 strateji ve 227 faaliyetten oluşan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4’üncü Ulusal Eylem Planı”, 1 Temmuz 2021 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021:348). Ayrıca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca kadın konukevlerinin ihtisaslaştırılması ve standardizasyonu çalışmalarına, şiddet mağduru kadınların ve beraberindeki çocuklarının gerek güvenlik riskleri gerekse ihtiyaçları dikkate alınmak suretiyle devam edilmektedir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021:272).

17 Haziran 2021 tarihli ve 7328 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla, terör suçları ile örgütlü suçlardan mahkûm olan veya tehlikeli halde bulunan ya da ceza infaz kurumu dışındaki kişilerle iletişimi tehlikeli görülen hükümlülerin haberleşmelerinin ve dışarıdan gelen kişilerle ceza infaz kurumunda gerçekleştirdikleri görüşmelerin kaydının belirli amaçlar ve sınırlamalara uygun olmak kaydıyla saklanabilmesi ve bu kayıtların silinmesi hususları düzenlenmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021:351).

Uyuşturucuyla mücadele kapsamında 2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle yürürlüğe giren 2015 Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı ve 2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı kapsamında EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) Şube Müdürlüğüne millî verilerin anlık toplanması ile ilgili görev verilmiş, TUBİM’in Veri Toplama Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi tamamlanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022:342).

17 Ekim 2021 tarihli ve 31631 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 7336 sayılı Kanunla Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti’nin, Sözleşmenin Türk Boğazları Deniz Trafik Düzeni Tüzüğü ve Montrö’de imzalanan Türk Boğazlar Rejimine İlişkin Sözleşme göz önünde bulundurularak uygulanacağına dair beyanlarla birlikte katılması uygun bulunmuştur. Bu Sözleşmeyle uygulama alanları, yakıt kullanım yönetiminde güvenlik tedbirleri, radyoaktif atık yönetiminde güvenlik kuralları ve genel güvenlik hükümleri belirlenmiştir.

27 Nisan 2022 tarihli ve 31822 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Nükleer Tesisler, Radyasyon Tesisleri ve Radyoaktif Atık Tesislerinde Yönetim Sistemi Yönetmeliğiyle nükleer

tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesislerine ilişkin faaliyetlerde bulunan veya bulunacak olan kuruluşlar ve bu kuruluşların tesise ilişkin faaliyetleri düzenlenmiştir.

25 Ağustos 2022 tarihli ve 5991 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle silah taşıma izin belgesi hakkına sahip kamu görevlilerinin kapsamı genişletilmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022:343). 12 Mayıs 2022 tarihli ve 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla ısrarlı takip adıyla yeni bir suç türü ihdas edilmiştir.⁷

Ülkemizde iç güvenlik hizmetleri İçişleri Bakanlığına bağlı EGM, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı vasıtasıyla yürütülmektedir. 15 Kasım 2022 itibarıyla 355.738 EGM, 194.873 Jandarma Genel Komutanlığı ile 8.275 Sahil Güvenlik Komutanlığı mensubu ve 57.584 güvenlik korucusu olmak üzere iç güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde görevli toplam personel sayısı 616.470'tir (İçişleri Bakanlığı, 2022:79). Ayrıca ülkemizde 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun gereği kamu güvenliğinin sağlanmasında tamamlayıcı mahiyette fiilen görev yapan 344.772 özel güvenlik görevlisi bulunmaktadır.

Ayrıca uygulamada yaşanan yetersizliğin giderilmesi ve denetimlerin sorumluluk esasına göre sağlıklı ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi amacıyla özellikle millî güvenlik ve ülkemizin saygınlığı açısından birinci derecede stratejik önemi olan tesisleri korumak üzere Jandarma birliklerinde (J.Koruma/J.Komando) görev yapmış tecrübeli personelden oluşturulan Jandarma Genel Komutanlığı Özel Güvenlik Denetleme Grup Başkanlığı kurulmuştur.

Ülkemizde adli soruşturmalara konu bulguların incelenmesi, Emniyet ve Jandarma Kriminal Daire Başkanlıklarına bağlı kriminal laboratuvarlar ve Adli Tıp Kurumu tarafından yerine getirilmektedir. Adli vakalarda olay yerinden bulgu toplama görevi de yine İl Jandarma Komutanlığı ve İl Emniyet Müdürlüğünün Kriminal Daire Başkanlıklarına bağlı olay yeri inceleme ile bomba imha ve inceleme birimlerine aittir.

Ülkemizdeki adli inceleme laboratuvarlarının yeterlilik ve yetkinliği nesnel bir şekilde bağımsız uzman ve denetçiler tarafından ISO 17025 Deney ve Akreditasyon Laboratuvarlarının

⁷ İsrarlı bir şekilde fiziken takip etmek ya da iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olmak, ısrarlı takip suçunu oluşturmaktadır. İsrarlı takip suçunun, çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi; mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması; hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi halinde cezanın artırılması öngörülmüştür. İsrarlı takip suçu uzlaşma kapsamı dışında bırakılmıştır. Yine bu Kanunla, kadına karşı şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama, tehdit, işkence ve eziyet suçunun kadına karşı işlenmesi halinde verilecek cezalar artırılmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022:336).

Yeterliliği İçin Genel Şartlar kapsamında denetlenmektedir. Her üç kurum da ISO 17025 Akreditasyon Belgesine sahiptir. Söz konusu akreditasyon kapsamında fiziki şartlar, cihaz donanımı, personel eğitim ve yeterliliği ile kullanılan inceleme yöntemlerinin geçerliliği başlıklarında detaylı şekilde denetim faaliyetleri yapılmakta ve uygunsuzluk tespit edilmesi halinde düzeltilmesi sağlanmaktadır. Söz konusu laboratuvarlarda bulguların laboratuvara intikali, incelemelerinin arkasından düzenlenen uzmanlık raporlarının hazırlanması ve kamera kayıtları talep eden kolluk veya adli birime teslimi işlemleri, kamera ve bilgisayar yazılımlarıyla kayıt altına alınmakta ve takibi yapılmaktadır. Her üç kurumda da kullanılan cihaz ve yöntemler kriminalistik alanında Avrupa ve ABD laboratuvarlarında kullanılan cihaz ve yöntemlerle uyumludur. Adli bilimler alanında gelişen yeni teknolojiye sahip cihaz ve yöntemlerin bu kurumlar tarafından takip edilmesi gerekmektedir. Personel ve cihaz yeterliliğinin kontrolü için hem yurt içindeki kriminal laboratuvarlar arasında karşılıklı testler yapılmakta hem de uluslararası yeterlilik deneyi sağlayıcılarından hizmet alınmaktadır. Son yıllarda parmak izi ve BALİSTİKA gibi altyapıların kurumlar arası entegrasyonu ile önemli sayıda olay aydınlatılmış, faili meçhul olan olayların pek çoğu çözülmüştür.

Fiziki ortam ve imkânların geliştirilmesi kapsamında 10 Bölge Kriminal Polis Laboratuvarından 9'u yenilenmiş olup Samsun Bölge Kriminal Laboratuvarının yenilenme ihtiyacı devam etmektedir. 4 bölge laboratuvarı olan Jandarma teşkilatının da Aydın/Söke Bölge Laboratuvarının yenilenmesi ve yıllara yaygın olarak artan inceleme talepleri doğrultusunda farklı bölgelerde en az 3 yeni laboratuvarın daha kurulması ihtiyacı bulunmaktadır.

Son yıllarda kriminal laboratuvarlarda olduğu gibi olay yeri inceleme çalışmaları da akredite edilerek olay yerinde yapılan inceleme ve değerlendirme faaliyetlerinin uluslararası alanda geçerliliği sağlanmaktadır. Bu kapsamda ISO 17020 Çeşitli Tipteki Muayene Kuruluşlarının İşletimi İçin Şartlar Standardı doğrultusunda akreditasyon faaliyetlerine başlanmıştır. Ankara, İstanbul, Muğla gibi büyükşehirlerdeki İl Jandarma Komutanlıklarına bağlı olay yeri inceleme birimlerinin akreditasyonu sağlanmıştır. Bu faaliyetlerle ilgili sürece EGM olay yeri inceleme birimlerinin de dâhil olması çalışmalarına öncelik verilmiştir. Ayrıca iş yükü doğrultusunda bulgu ve delillerin zamanında ve etkin olarak işlenebilmesi için olay yeri inceleme personel sayısının artırılması, kullanılan teçhizatın gelişen teknoloji ve değişen suç türleri doğrultusunda güncellenmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.2. Türkiye’de Güvenlik Alanında Uygulanan Strateji ve Politikalar

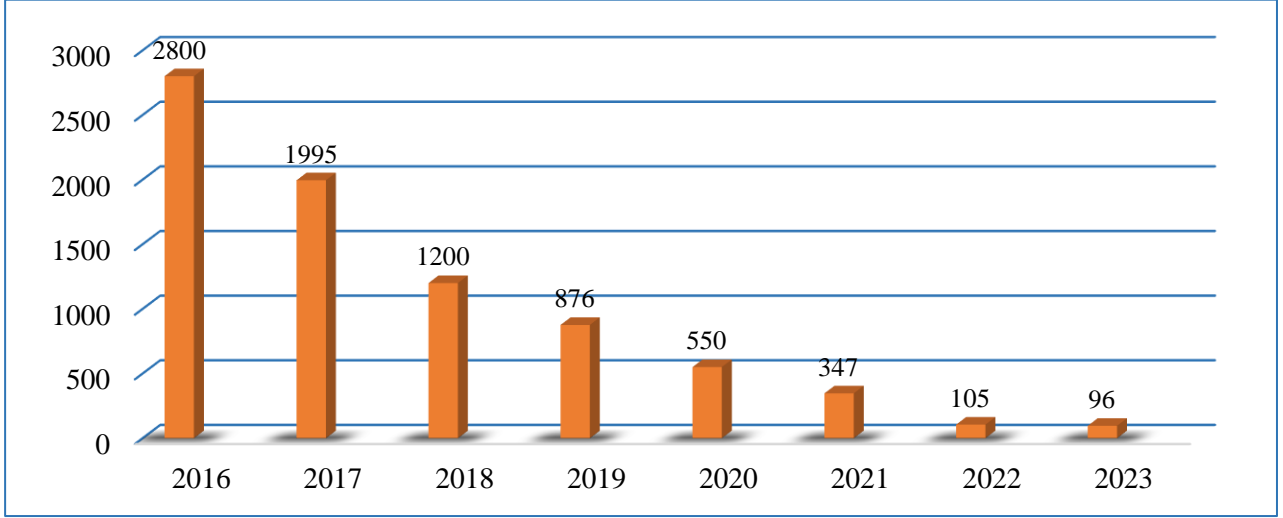
2.2.2.1. Terör ve Terörizmle Mücadele

“Teröre kaynağında müdahale”, “alan hâkimiyeti”, “teknolojik imkân ve kabiliyetleri artırma”, “yerli ve millî teknolojilerimiz, hava araçlarımız ile her alanda topyekûn mücadele” stratejileri kapsamında teknoloji yoğun mücadeleye geçiş, profesyonel birliklerin ve yerli-millî teknolojinin kullanılması, karakol ve üs bölgelerinin güçlendirilmesi, istihbarat birimleri arasında etkin koordinasyonun sağlanması, insansız hava araçları (İHA) ve silahlı insansız hava araçlarının (SİHA) istihbarata dayalı operasyonlara dâhil edilmesi neticesinde (İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, 2021:62) bölücü, aşırı sol, dini istismar eden örgütler ve diğer terör örgütleri, faaliyetlerine ve yurt içindeki mevcudiyetlerine büyük darbe vurulmak suretiyle eylem yapamaz hale getirilmiştir. Terör örgütlerinin bir taraftan yöntem ve teknikleri deşifre edilmiş ve finans kaynakları kurutulmuş, diğer taraftan hassas bölgelerde yaşayan vatandaşlar üzerinde tahakküm oluşturma girişimleri de boşa çıkarılmıştır.

Terör örgütlerinin eylem gücünün ve kapasitesinin tamamen ortadan kaldırılmasını amaçlayan operasyonlar kış aylarında da devam ettirilerek etkili bir mücadele sergilenmiş, ayrıca nokta hedeflere yönelik yurt içinde ve yurt dışında eş zamanlı icra edilen ve güvenliğin sınır ötesinden sağlandığı önetkin yaklaşım benimsenmiştir (İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, 2021:62).

Terör ve terörizmle topyekûn mücadele stratejisinin sonucu olarak bölücü terör örgütünün yurt içindeki varlığı giderek azalmış, (Gökçe, 2022; Anadolu Ajansı, 2022), yurt içi terörist sayısı 96’ya gerilemiştir. Böylece son sekiz yılda yurt içindeki terörist sayısı %97 oranında düşürülmüştür (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022: 341).

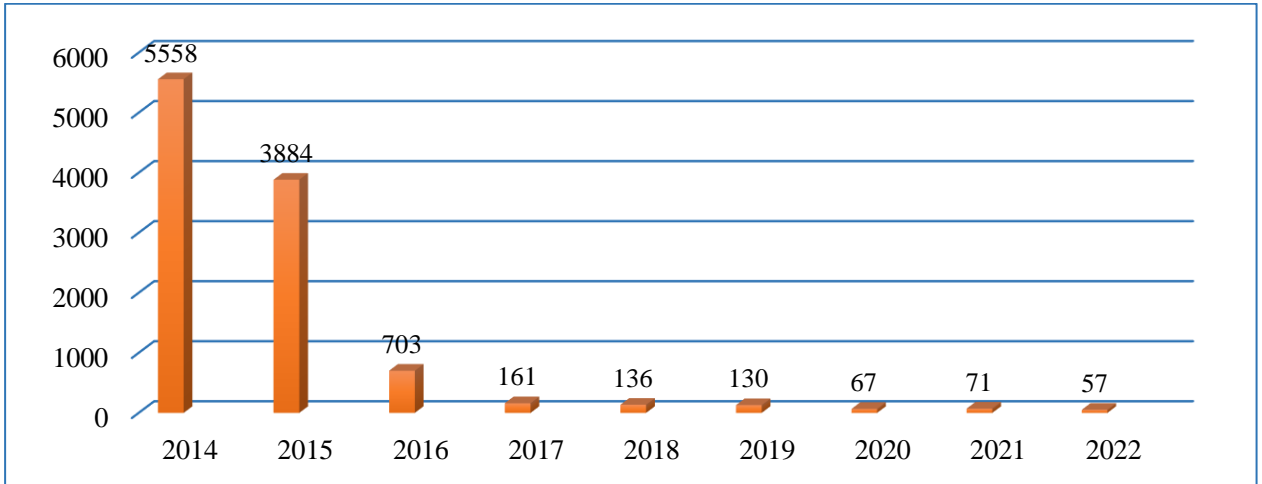
Şekil 2. PKK/KCK Yurt İçindeki Terörist Sayıları (2016-2023)

Kaynak: İçişleri Bakanlığı

Terörle mücadelede, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalarla da devam edilmiştir. PKK/KCK terör örgütüne katılan kişi sayısı 2014’te 5.558, 2015’te 3.884, 2016’da 703, 2017’de 161, 2018’de 136, 2019’da 130, 2020’de 67, 2021’de 71, 2022’de 57 olmuştur. 2014-2022 yılları arasında terör örgütüne katılımın %99 oranında düştüğü görülmektedir.

Şekil 3. PKK/KCK’ya Katılım Sayıları (2014-2022)

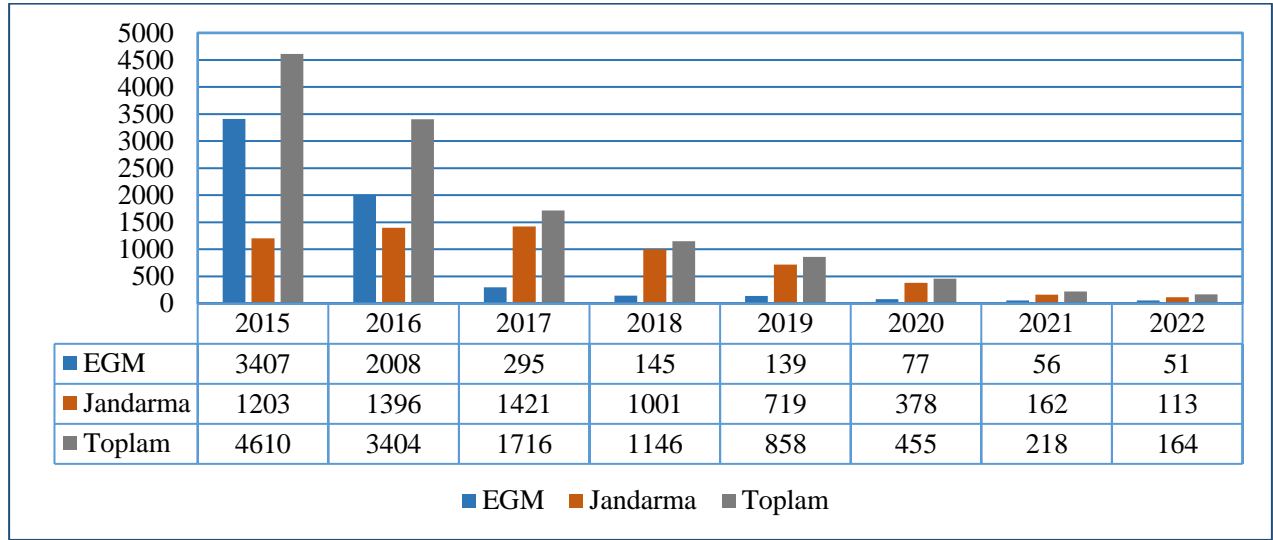

Kaynak: EGM

Terörle mücadelede 2016’dan bu yana izlenen “Ara-Bul-Yok Et” yaklaşımının iç güvenliğe bir etkisi de örgütün eylem ve etkinliğini büyük ölçüde yitirmiş olmasıdır.

Terör örgütünün 2015'te 4.610 olan eylem sayısının; 2016'da 3.404'e, 2017'de 1.716'ya, 2018'de 1.146'ya, 2019'da 858'e, 2020'de 455'e, 2021'de 218'e ve 2022'de ise 164'e düşmesi sağlanmıştır. 2015-2022 yılları arasında terör örgütünün eylemleri %96 oranında azalmıştır.

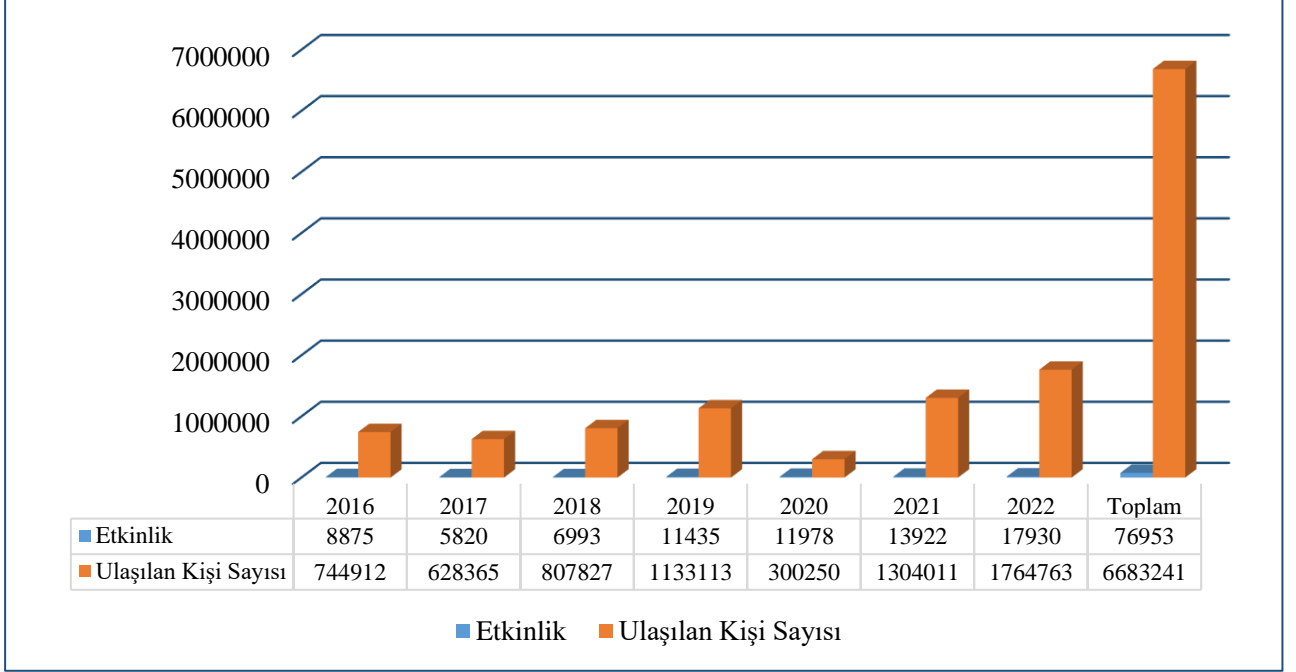
Şekil 4. PKK/KCK Yurt İçindeki Eylem Sayıları (2015-2022)

Kaynak: EGM

Terör örgütlerinin eleman kazanmalarının engellenmesi, propagandalarının etkisiz hale getirilmesi, örgüt mensuplarının teslim olmalarının sağlanması, terörle mücadelede halk desteğinin temini, şiddete varan aşırılık ve radikalleşmenin önlenmesi amaçları kapsamında bilgilendirme faaliyetleri (okullara yönelik konferanslar, kamuya yönelik konferanslar, sınıf ziyaretleri, öğrenci sergi yerleri, halk ziyaretleri), sosyal faaliyetler (gezi, kültürel ve sportif faaliyetler), ailelerle yürütülen çalışmalar (ön alma çalışması, soruşturma aşamasında yürütülen çalışmalar, cezaevi aşamasında yürütülen çalışmalar, örgüt mensupluğu aşamasında yürütülen çalışmalar) başlıkları altında yürütülen “Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri” neticesinde 2016-2022 yılları arasında 76.953 etkinlikte, 6.663.241 vatandaşa ulaşılmıştır.

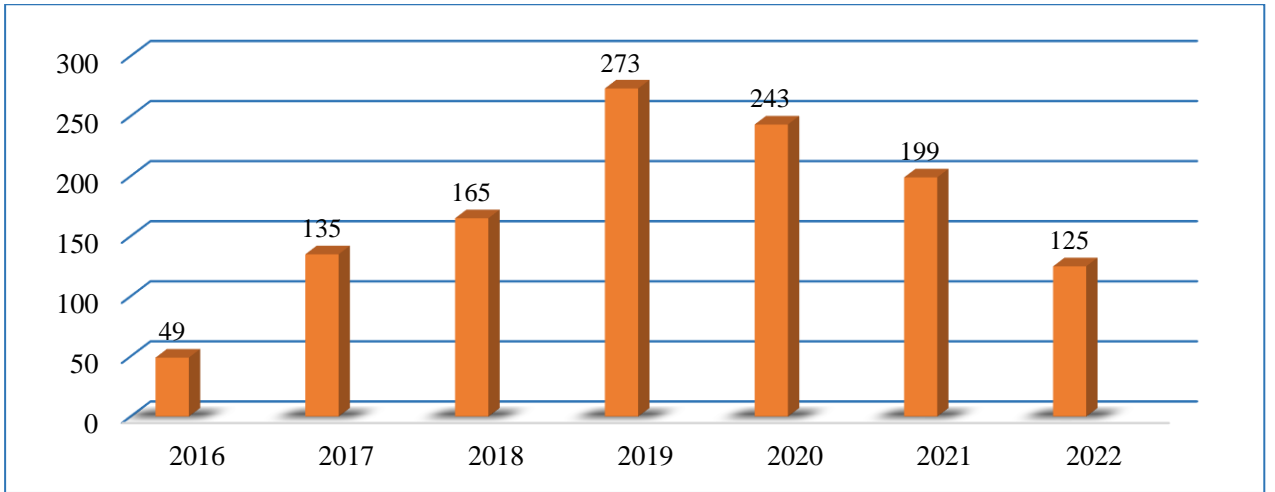
Şekil 5. Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri Kapsamında Etkinlik ve Ulaşılan Vatandaş Sayıları (2016-2022)

Kaynak: EGM

Ailelerle görüşülerek yapılan ve kararlılıkla sürdürülen terör örgütü mensuplarının ikna çalışmaları neticesinde teslim olma sayılarındaki yükseliş, örgüt içindeki çözümleri artırmış, örgüt mensuplarının moral/motivasyon seviyesini düşürmüştür ve eylem gerçekleştirme potansiyelini sekteye uğratmıştır. 2016-2022 yılları arasında ülke genelinde 1.189 terör örgütü mensubu ikna yoluyla güvenlik güçlerine teslim olmuştur.

Şekil 6. İkna Yoluyla Teslim Olan Terörist Sayıları (2016-2022)

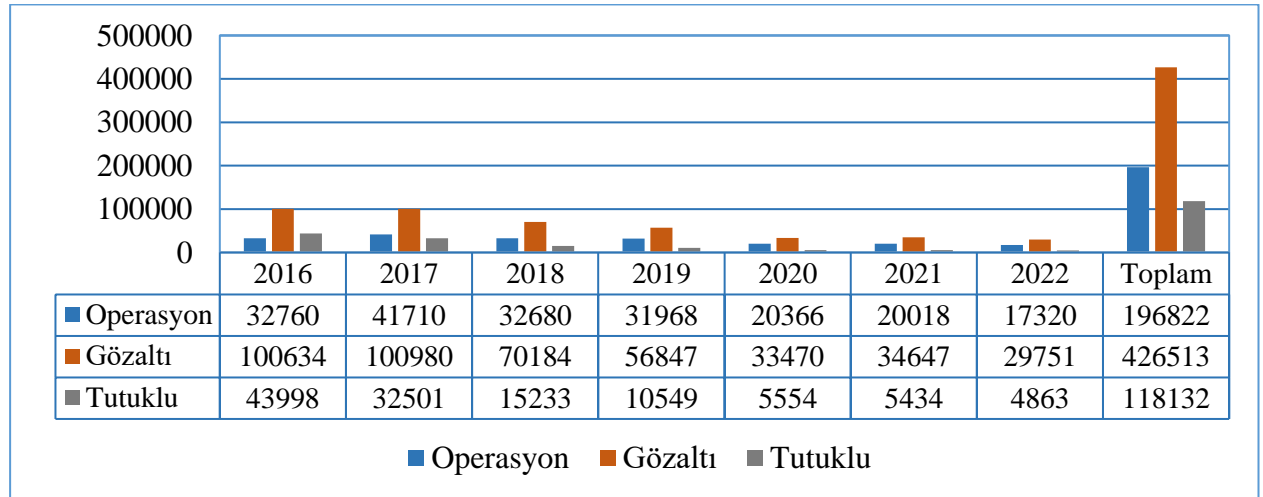

Kaynak: EGM

Diğer taraftan PKK/KCK terör örgütü tarafından aldatılan veya kaçırılan şahısların aile bireyleri, yakınlarına kavuşmak ümidiyle 3 Eylül 2019 tarihinde Diyarbakır’da oturma etkinliği başlatmıştır. 21.03.2023 tarihi itibarıyla 1.296’ncı gününde olan oturma eylemlerine 457 aile katılmış ve 39 kişi teslim olarak ailesine kavuşmuştur.

Devletin varlığı ve bütünlüğünün korunması ve toplumun huzur ve güven içerisinde hayatını sürdürmesi amacıyla gerçekleştirilen başarılı çalışmalar neticesinde 2016-2022 yılları arasında ülke genelinde gerçekleştirilen 196.822 operasyonda, 426.513 şahıs gözaltına alınmış ve 118.132 şahıs tutuklanmıştır.

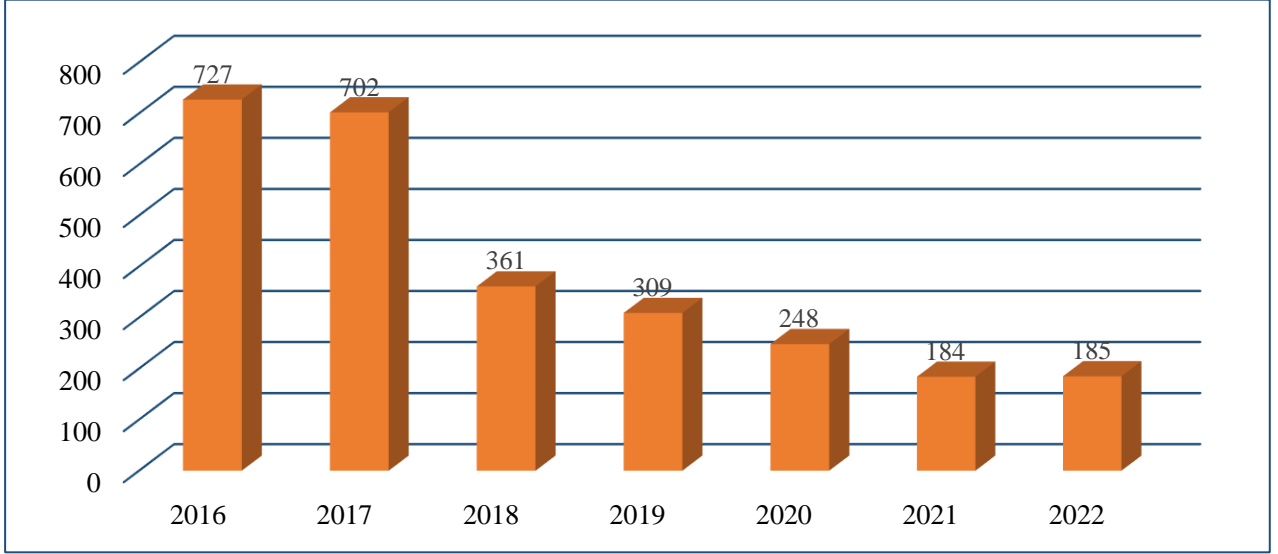
Şekil 7. Terörle Mücadele Operasyonları-Gözaltı-Tutuklu Sayıları (2016-2022)

Kaynak: EGM

Ayrıca 2016-2022 yılları arasında ülke genelinde terör örgütleri tarafından gerçekleştirilmek istenen 2.716 terör eylemi engellenmiştir.

Şekil 8. Engellenen Eylem Sayıları (2016-2022)

Kaynak: EGM

Gerçekleştirilen operasyonlarda sorumlu düzeydeki örgüt mensuplarının etkisiz hale getirilmesi, terör örgütünün moral/motivasyonunun yanı sıra kırsal alandaki örgüt yapısını bozmuş ve örgütün eylem kapasitenin azalmasına yol açmıştır. Bu kapsamda 2016-2022 döneminde Terör Arananlar Listesinde çeşitli renk kategorilerinde bulunan 626 üst düzey terörist etkisiz hale getirilmiştir.

Bunlara ek olarak ülke genelinde 2016-2022 yılları arasında terör örgütlerine karşı yürütülen operasyonlar neticesinde 15.690 adet silah, 9.152 adet mayın/el yapımı patlayıcı (EYP), 12.805 adet el bombası, 550.767 kg patlayıcı ve 3.066.715 adet mühimmat ele geçirilmiştir.

Terörizmle mücadeledeki yeni yaklaşımın en önemli unsurlarından birisini de ülkemizin Suriye ve Irak'ta PKK/KCK-PYD/YPG ve DEAŞ başta olmak üzere tüm terör örgütlerine yönelik yürüttüğü mücadele oluşturmuştur. PKK/KCK-PYD/YPG terör örgütünün Suriye ve Irak'ta kendisine yeni alanlar açma girişimi üzerine Türkiye, millî güvenliğini tehdit eden terör unsurlarını sınır hattından temizlemek, terör koridorunu önlemek, düzensiz göç gibi muhtemel risklere karşı millî güvenliğini sürdürmek ve Suriye'den ülkemize gelen düzensiz göçmenlerin vatanlarına güvenli bir şekilde geri dönmesini sağlamak amacıyla BM Sözleşmesi'nin 51'inci maddesinde düzenlenen meşru müdafaa hakkı çerçevesinde milletlerarası hukuka uygun olarak Suriye'de;

- 24 Ağustos 2016'da Fırat Kalkanı Harekâtı'nı,

- 20 Ocak 2018’de Zeytin Dalı Harekâtını,
- 9 Ekim 2019’da Barış Pınarı Harekâtını,
- 1 Mart 2020’de Bahar Kalkanı Harekâtını (Millî Savunma Bakanlığı, 2022a),
- 2019 yılından itibaren Irak’ta Pençe serisi operasyonları ile 20 Kasım 2022 tarihinde de Irak ve Suriye’nin kuzeyine yönelik Pençe-Kılıç Hava Harekâtını icra etmiştir (Millî Savunma Bakanlığı, 2022b).

Diğer taraftan FETÖ ile mücadele kapsamında 15 Temmuz darbe girişiminden 17 Mart 2023 tarihine kadar olan dönemde, Adalet Bakanlığı verilerine göre toplam 689.479 şahsa işlem yapılmış ve 243.051 şahsın dosyası karara bağlanmıştır. Halen cezaevinde bulunan tutuklu sayısı 16.597 olup firari şahıs sayısı 24.100’dür.

Terör örgütlerinin temel amacı gelir elde etmek olmasa da faaliyetlerini finanse edebilmeleri için mali desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Terör örgütlerinin finans temin etme faaliyetleriyle mücadele etmek amacıyla güvenlik güçleri tarafından;

- 2019 yılında; 3 ilde 3 operasyon yapılmış, 132 şahıs gözaltına alınmış, 19’u tutuklanmış, 143.938.446 TL ele geçirilmiştir.
- 2020 yılında; 18 ilde 31 operasyon yapılmış, 103 şahıs gözaltına alınmış, 28’i tutuklanmış, 11.119.782 TL ele geçirilmiştir.
- 2021 yılında; 25 ilde 47 operasyon yapılmış, 317 şahıs gözaltına alınmış, 59’u tutuklanmış, 1.519.509 TL ele geçirilmiştir.
- 2022 yılında; 35 ilde 78 operasyon yapılmış, 454 şahıs gözaltına alınmış, 123 şahıs tutuklanmış, 8.873.954 TL ele geçirilmiştir.

Tablo 1. Terörün Finansmanı ile Mücadelede Ele Geçirilen Fon Miktarı (2019-2022)

TERÖRÜN FİNANSMANI İLE MÜCADELE	ELE GEÇİRİLEN FON MİKTARI (TL)			
	2019	2020	2021	2022
PKK/KCK	-	11.119.782	24.000	3.891.052
FETÖ	143.938.446	-	1.260.018	2.123.940
DEAŞ	-	-	235.491	2.858.962

Kaynak: EGM

KBRN risk ve tehditleriyle mücadele kapsamında 3 Nisan 2019 tarihinde “Kimyasal Savunma Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2019-2023)”, 6 Nisan 2019 tarihinde “Ulusal Radyasyon Acil Durum Planı” yürürlüğe girmiştir. Ayrıca Radyolojik ve Nükleer Savunma ve

Korunma Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2021-2025), 28 Haziran 2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Makamınca onaylanarak yürürlüğe konulmuş ve bu doğrultuda KBRN Maddesi İçerdiğinden Şüphelenilen Cisimlere Müdahale Standart Operasyon Prosedürü ile AFAD KBRN Ekiplerine Yönelik KBRN Standart Operasyon Prosedürleri hazırlanmıştır.

2.2.2.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu 2008 yılında yürürlüğe girmiş, çeşitli değişikliklerle günümüzdeki şeklini almıştır. Bu düzenleme kapsamında millî siber güvenliğin sağlanması amacıyla politika, strateji ve hedefleri belirleyerek bu doğrultuda faaliyetler yürütme görevi Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına verilmiştir.

5 Temmuz 2019 tarihinde 2019/12 sayılı Cumhurbaşkanlığı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Genelgesi yayımlanmış, bu kapsamda DDO eşgüdümünde hazırlanan Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi 10 Temmuz 2020 tarihinde kamu ve özel tüm kullanıcıların istifadesine sunulmuştur. 5809 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna (BTK) siber saldırıların engellenmesi ve caydırıcılığın sağlanması görevleri ile bu görevler kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmeyen taraflara yaptırım uygulama yetkisi verilmiştir. Ülkemizde siber güvenlik alanında ilk olan “Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı” 2013 yılında yürürlüğe girmiştir. 2013 yılında, BTK’ya bağlı “Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM)” kurulmuş, belirlenen kritik altyapı sektörleri başta olmak üzere kurum ve kuruluşlarda “Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME)” faaliyetlerine başlamıştır.

“Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2020-2023)” 29 Aralık 2020 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanan 2020/15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Plan’da; kritik altyapıların korunması ve dayanıklılığın artırılması, millî kapasitenin geliştirilmesi, organik siber güvenlik ağı, yeni nesil teknolojilerin güvenliği, siber suçlarla mücadele, yerli ve millî teknolojilerin geliştirilmesi ve desteklenmesi, siber güvenliğin millî güvenliğe entegrasyonu ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi olmak üzere 8 stratejik amaç belirlenmiştir. İşlediği verilerin gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği bozulduğunda can kaybına, büyük ölçekli ekonomik zarara, millî güvenlik açıklarına veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek bilişim sistemlerini barındıran altyapılar olarak tanımlanan kritik altyapılar için planda altı sektör belirlenmiştir. Bunlar; elektronik haberleşme, enerji, finans, ulaştırma, su yönetimi ve kritik kamu hizmetleridir. Plan kapsamında belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için 8 stratejik amacın her biri, 40 eylem maddesiyle ilişkilendirilmiştir. Eylem

maddelerinde yer alan faaliyetler, sorumlu 14 farklı kamu kurumu ve işbirliği yapılacak 34 farklı kamu kurumunun çalışmalarıyla yürütülmektedir. Ayrıca, bazı uygulama adımları için tüm bakanlıklar ile düzenleyici ve denetleyici kurumlar, üniversiteler ve STK'lar da sorumlu ve işbirliği yapılacak kurumlar arasında yer almaktadır (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2020:23, 31).

Siber güvenliğin geliştirilmesi amacıyla kamu ve özel sektör paydaşlarıyla birlikte yürütülen girişimlerden birisi Türkiye Siber Güvenlik Kümelenmesidir. Ülkemizde siber güvenliğe ilişkin tüm alanlarda yetkinliklerin artırılması amacıyla 2017 yılında kurulan Türkiye Siber Güvenlik Kümelenmesi, SSB ve DDO koordinasyonunda faaliyetlerini sürdürmektedir. Kamu kurumları ve siber güvenlik alanında faaliyet gösteren özel sektör paydaşlarıyla oluşturulan kümelenme, yerli siber güvenlik ürünlerinin ve hizmetlerinin artırılması, kullanımının yaygınlaştırılması, küresel pazarda sahip olunan ürün ve hizmetlerle rekabetçi bir yapıya ulaşılması, insan kaynağının yetiştirilmesi ve eğitime yönelik hedefler doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Kümelenme kapsamında her yıl yapılan etkinliklerle paydaşlar arasında etkileşim artırılmakta, siber güvenlik farkındalığını geliştirmek amacıyla kamu-özel sektör çalışanları ile üniversitelerde etkinlikler gerçekleştirilmekte ve Türkiye'nin siber güvenlik önlemlerinin artırılmasına doğrudan katkı verilmektedir.

Siber suçlarla etkin mücadele devam ederken diğer taraftan da suçun gerçekleşmeden önlenmesi, maddi-manevi zararın ve mağduriyetlerin en aza indirgenmesi amacıyla 2020 yılında EGM Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı çatısı altında Siberay Programı hayata geçirilmiştir.

Program kapsamında, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinasyonunda ülkemizde her yaş grubundaki kullanıcıların ve vatandaşların farkındalık düzeyini artırarak siber zorbalık ve teknoloji bağımlılığı gibi topluma ve kişiye zarar veren alışkanlıklarla mücadele etmek, toplumun her bir ferdinin interneti ve teknolojiyi güvenli, faydalı ve etkili şekilde kullanmalarını sağlamaya yönelik faaliyet, içerik ve ürünler geliştirerek toplumu bilgilendirmek ve farkındalık sağlamak hedeflenmektedir.

Program kapsamında teknolojinin güvenli ve bilinçli kullanılmasına ilişkin farkındalık oluşturmak, teknoloji bağımlılığı, siber zorbalık, bilgi kirliliği, siber suçlar, dijital okuryazarlık ve siber güvenlik önlemleri, kişisel verilerin güvenliği, zararlı yazılımlarla ve yasa dışı bahisle mücadele gibi konularda başta okullar ve kurumlar olmak üzere geniş bir hedef kitleye yönelik gerek yüz yüze gerekse uzaktan eğitim ve seminerler gerçekleştirilmektedir.

Eğitim ve seminer faaliyetlerine ek olarak Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle pilot okullarda Siberay Kulüpleri kurularak farkındalık faaliyetlerinin artırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca sosyal medya hesapları ve internet sitesi üzerinden hedef kitleye dijital ortamda da hızlı ve etkili şekilde ulaşılmaktadır.

Ülkemiz genelinde vatandaşların yoğun olarak bulunduğu yerlerde afiş ve broşürler sergilenmekte, medyada yer alan uyarıcı kamu spotlarının yanı sıra hızlı tren, Marmaray ve Başkentray yolcu ekranlarında bilgilendirici videolar yayınlanmakta, fuar/festival etkinliklerinde ödüllü bilgi yarışmaları düzenlenmekte, çocuklar için eğitici Ekip Siberay çizgi filmiyle farkındalık faaliyetleri her alanda etkili bir şekilde devam etmektedir.

Bu kapsamda dijital platformlar kullanılarak yapılan çalışmalarla beraber ülke genelinde gerçekleştirilen seminer, eğitim, dijital içerik çalışmaları, afiş, broşür ve ilan etkinlikleri yoluyla 2022 yılında gerçekleştirilen 3.493 farkındalık faaliyetinde toplam 5 milyon 926 bin 610 kişiye, 2023 yılının ilk üç ayı itibarıyla gerçekleştirilen 386 farkındalık faaliyetinde toplam 1 milyon 574 bin 890 kişiye ulaşılmış olup çalışmalar devam etmektedir.

Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığınca Jandarma sorumluluk bölgesinde 2022 yılında Siber Farkındalık ve Bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında 102.040 vatandaşa ulaşılarak bilinçlendirme çalışmaları yürütülmüştür.

Ülkemizin uyuşturucuyla mücadeledeki yol haritası olan “Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)” yürürlüğe konulmuştur (Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu, 2018-2023:4).

Söz konusu Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında, toplumu her türlü uyarıcı ve uyuşturucu madde kullanımından uzak tutmak nihai hedefi doğrultusunda ülkemizin uyuşturucuyla mücadele stratejisi 4 kategoride yer alan amaçlar üzerine bina edilmiştir. Bu bağlamda, uyuşturucu arzının ve uyuşturucuya olan talebin önlenmesi, uyuşturucuyla mücadelede iletişimin sağlanması, uyuşturucuyla mücadele sürecinin koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesi amaçları doğrultusunda politika ve tedbirler belirlenmiş, birçok proje hayata geçirilmiştir. Uyuşturucuyla mücadelede bilgilendirme, bilinçlendirme ve uyuşturucu kullanımını önleme çalışmaları kapsamında, 2015 yılında başlatılan NarkoTır, 2017 yılında başlatılan NarkoRehber ve NarkoNokta, 2018 yılında başlatılan Uyuşturucuyla Mücadele İhbar Uygulaması (UYUMA), 2019 yılında başlatılan “Atık Suda Uyuşturucu Analizi” ile 2020 yılında başlatılan “En İyi Narkotik Polisi Anne” projeleriyle faaliyetler sürdürülmüştür.

Uyuşturucuyla sokak düzeyinde mücadelenin güçlendirilmesi amacıyla 81 ilde Narkotimlerin kuruluşu 2018 yılında tamamlanmıştır.

Ayrıca illerde de uyuşturucu sorununa yerel czmler üretmek amacıyla İl Uyuşturucu Koordinasyon Kurulları oluşturularak İl Uyuşturucu Eylem Planları hazırlanması süreci başlatılmıştır. Diğer taraftan uyuşturucu, tütün ve teknoloji bağımlılığıyla mücadele sürecinde yürütülecek iletişim calışmalarında dil birliğinin oluşturulması, calışmaların bütüncül ve eşzamanlı bir Şekilde yürütülmesi, bağımlılıkla mücadelede insan odaklı, insan onuruna yakışır czmler üreten, katılımcı, eşitlikcisi, cok sektörlü yaklaşımların benimsenerek etkili iletişim stratejilerinin oluşturulması amacıyla Bağımlılıkla Mücadele Stratejik İletilişim Belgesi (Sağlık Bakanlığı, 2019:11) ve uyuşturucuyla mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerin takibinin sağlanması amacıyla “Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı İzlem Platformu” hazırlanmıştır. Söz konusu Platforma, “2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı” kapsamında paydaş tüm kurumların merkez ve taşra teşkilatları tarafından 2021 yılına ait veri girişleri tamamlanmıştır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:68).

6 Ocak 2021 tarihli BMYK’da “2021 yılında toplumun tüm kesimlerinin katılımıyla ‘Bağımlılıkla Mücadele Seferberliğinin’ başlatılması ve bu kapsamda uyuşturucu, sigara, nargile ve alkol bağımlılığı ile dijital bağımlılıkla mücadelenin takvimlendirilerek kampanyaya dönüştürülmesi” kararı alınmıştır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:16).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla yayılan yeni psikoaktif maddelerle mücadele ise 2006 yılında kuruluş calışmalarına başlanan ve 2008 yılında hayata geçirilen “TUBİM Erken Uyarı Sistemi (EYS) Ulusal Calışma Grubu” aracılığıyla yapılmaktadır. Haziran ve Aralık dönemlerinde yılda 2 kez düzenli olarak toplanarak faaliyetlerine devam eden EYS içerisinde Adalet, Sağlık, Tarım ve Orman, Ticaret Bakanlıkları, EGM, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, niversiteler ve ilgili diğer kurumlardan temsilciler bulunmaktadır. Bu bağlamda, “TUBİM EYS Ulusal Calışma Grubu”nun faaliyetleri neticesinde 2008 yılından 31 Aralık 2021 tarihine kadar toplam 971 yeni psikoaktif madde 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamına alınmıştır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:42).

Uyuşturucuyla mücadelenin suç gelirleriyle mücadele boyutunda EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı bünyesinde 2018 yılında Suç Gelirleriyle Mücadele Birimi

oluşturulmuştur. Söz konusu Birimin 2019 yılında merkezde Şube Müdürlüğü, tüm illerde ise Büro Amirliği seviyesinde kurulumu tamamlanmıştır. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) uzmanlarının da desteğiyle birim personelinin eğitim faaliyetlerine devam edilmektedir. Ayrıca Jandarma Genel Komutanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM) bünyesinde 2017 yılında Mali Suç ve Suç Gelirleri İle Mücadele Şube Müdürlüğü oluşturulmuş ve il ve ilçelerde teşkilatlanması tamamlanmıştır.

Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (KGYS) ve Plaka Tanıma Sistemi Projesi kapsamında 2023 Ocak ayı itibarıyla 81 ilde ve 922 ilçede sistem kurulumları tamamlanmıştır.

EYP ile millî mücadele faaliyetlerinde kurumlar arası koordinasyonun artırılması amacıyla EYP Mücadele Kurulu kurulmuş ve ülkemizin EYP ile mücadeledeki yol haritasını belirleyen “EYP İle Mücadele Ulusal Strateji Belgesi (2022-2027)” ve bu belgede ortaya konulan hedeflerin hayata geçirilmesi amacıyla hazırlanan “EYP İle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2022-2024)”, 29 Ağustos 2022 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Makamınca onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizin organize suçlarla mücadeledeki yol haritasını belirleyen “Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi (2022-2027)” ve bu belgenin uygulanmasına yönelik “Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Eylem Planı (2022-2024)” hazırlanmış ve 11 Aralık 2022 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Makamınca onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Asayiş suçları kapsamında kişiye, mal varlığına, millete ve devlete, topluma karşı işlenen suçların sayısı 2020 yılında 2.532.376 iken, 2021 yılı Kasım ayı itibarıyla 2.374.664 olmuş ve toplam suçların %90,88’ini oluşturmuştur. Aynı dönemde tüm suç türlerinin %89’u aydınlatılmıştır. Bu başarının elde edilmesinde güvenlik kurumlarında suç incelemede teknolojik altyapının gelişmesi, uzman istihdamının artması ve Jandarma Genel Komutanlığında faili meçhul olayların çözümüne yönelik kurulan Jandarma Suç Araştırma Timleri de etkili olmuştur.

İçişleri Bakanlığı tarafından 2018 yılında başlatılan Genel Kolluk Özel Güvenlik İş Birliği ve Entegrasyonu (KAAN) Projesi 2022 yılında 81 ile yaygınlaştırılan bir uygulama haline getirilmiştir. Uygulama kapsamında özel güvenlik görevlilerince gerçekleştirilen 78.256 bildirim sonucunda 27.379 kişiye adli ve idari işlem yapılmıştır.

Suç aydınlatmada ve afet mağdurlarının kimliklerinin özgün ve millî uygulamalarla belirlenmesi amacıyla başlatılan Biyometrik Veri Yönetim Sistemi, Parmak İzine Dayalı Anlık

Kimlik Doğrulama Projesi henüz tamamlanmamış olup 2023 yılı içerisinde bitirilmesi öngörülmektedir. Ancak, adli vakalarda ele geçen balistik bulguların analiz ve incelemelerinin yapıldığı BALİSTİKA Projesi 10 Bölge Kriminal Polis Laboratuvarında etkin olarak kullanılmaktadır.

Karayolu Trafik Güvenliği Strateji Belgesi (2021-2030) ve Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı (2021-2023), 3 Şubat 2021 tarihli ve 31384 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle yürürlüğe girmiştir.

2.2.2.3. Millî Güvenlik ve Savunma

Millî güvenliğin en önemli konularından biri haline gelen düzensiz göç konusunda çeşitli çalışmalar yürütülmektedir.

Düzensiz göçle mücadelede “Göç Strateji Belgesi”, “Türkiye Düzensiz Göç Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı (2021-2025)” ve “Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı” hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu belgeler ışığında Türkiye’nin düzensiz göçle mücadelesi “düzensiz göçün kaynağında durdurulması”, “etkili sınır güvenlik tedbirleri”, “ülke içinde etkin yakalama”, “sağlıklı ve seri işleyen sınır dışı mekanizmaların tesisi” şeklinde 4 aşamalı bir stratejiye dayandırılmıştır.

Göçü kaynak ülkede engellemeye yönelik çalışmalar kapsamında kalkınma ve insani yardım odaklı destek faaliyetlerine ağırlık verilmektedir. Bu bağlamda AFAD, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve Türk Kızılay tarafından kamp ve/veya briket ev inşası, eğitim merkezleri, sağlık ocağı, ameliyathane kurulumu, ayni ve nakdi yardımlar yoluyla hayatı normale döndürme, mesleki eğitim, istihdam oluşturma, tıbbî donanım sağlama gibi faaliyetler yürütülmektedir. Bu faaliyetler sonucunda 533.084 geçici koruma altındaki Suriyelinin ülkelerine geri dönmesi sağlanmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2022:35).

Düzensiz göçle mücadele kapsamında yol kontrolleri ve huzur operasyonları düzenlenmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından vize konusunda tedbirlerin artırılması amacıyla Dışişleri Bakanlığı ve EGM işbirliğiyle teknik bir ekip oluşturulmuştur. Geçici Kabul Anlaşmalarına ek olarak “Elektronik Vaka Yönetim Sistemi” kurulmuştur. Millî ve yerli parmak izi tanıma sistemi 26 Mart 2021 itibarıyla kullanılmaya başlanmıştır. 9 Haziran 2022 tarihi itibarıyla taksicilere yabancı yolcuların il dışı seyahat izin belgelerini kontrol etmeleri zorunluluğu getirilmiştir. Tır ve kamyon parklarına kameralar yerleştirilmiştir. Alınan tedbirler

sonucunda ÷lke içinde yakalanan düzensiz göçmen sayısı 1 milyon 340 bin, sınır dışı edilen göçmen sayısı 418 bin kişi olmuştur (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

Ayrıca geçici koruma altındakilere ve göçmenlere yönelik Göç İdaresi Başkanlığının koordinasyonunda ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşların katılımıyla uyum programları düzenlenmekte ve bu yolla yılda yaklaşık 2,5 milyon göçmene ulaşılmaktadır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

Millî Savunma Bakanlığı tarafından Türkiye'nin kara sınırlarında terörle mücadele edilmesi, kaçakçılığın önlenmesi, düzensiz göçmen geçişlerinin engellenmesi maksadıyla İçişleri Bakanlığı, SSB, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ), Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) vb. kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli olarak muhtelif Sınır Fiziki Güvenlik Sistemleri (SFGS) faaliyetleri yürütölmektedir.

Söz konusu SFGS faaliyetleri kapsamında; modöler beton duvar (MBD), devriye yolu, enerji nakil hattı, sedde, yüksek güvenliikli tel çit (YGTÇ), gövdesi güçlendirilmiş fens teli vb. fiziki engeller ile sınır aydınlatma, fiber optik algılama, hat boyu ve geniş alan gözetleme kameraları, termal kameralar, elektro-optik kuleler, komuta kontrol merkezi gibi elektronik sistemler yer almaktadır.

Suriye sınır hattında yapılan fiziki engeller kapsamında Hatay'da 234 km, Kilis'te 113 km, Gaziantep'te 56 km, Şanlıurfa'da 221 km, Mardin'de 149 km ve Şırnak'ta 64 km olmak üzere toplam 837 km'lik MBD ve devriye yolu imalatı tamamlanmıştır. Ayrıca Afrin Çayı'nda (Hatay) 6,3 km, Asi Nehri'nde (Hatay) 29,7 km ve Dicle Nehri'nde (Şırnak) 38 km olmak üzere toplam 74 km YGTÇ ve devriye yolu yapılmıştır. 911 km'lik Suriye sınır hattının tamamı fiziki engellerle kapatılmıştır.

Suriye sınır hattında yapılan elektro-optik sistemler kapsamında; SSB tarafından Hatay ili sınır hattının yaklaşık 130 km'lik kısmında, keşif, gözetleme, silah ve sensör sistemlerinden oluşan bütünleşik güvenlik sistemi tesis edilmesine yönelik KAYI Sınır Güvenlik Sistemi Projesi tamamlanarak Kara Kuvvetleri Komutanlığına teslim edilmiş olup 2018 yılından itibaren sahada aktif olarak kullanılmaktadır.

İran sınır hattında yapılan fiziki engeller kapsamında; Iğdır'da 54 km, Ağrı'da 81 km, Van'da 96 km ve Hakkâri'de 19 km olmak üzere toplam 250 km MBD ve devriye yolu imalatı tamamlanmıştır. Kalan kısımların MBD ile kapatılmasına yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

Irak sınırındaki 33 km'lik kısımda sedde, devriye yolu ve YGTC yapımına yönelik projeler tamamlanmıştır. Söz konusu proje üç etaba ayrılmış ve 9,37 km'lik birinci etabın yapım çalışmalarına başlanılmıştır. Kalan etapların ihale çalışmaları devam etmektedir. 2023 yılı içinde kalan etapların yapımına başlanması planlanmaktadır.

2023 yılı Ocak ayı itibarıyla 2.949 km'lik kara sınırlarımızın %39,4'ü olan 1.161 km'lik kısmında güvenlik duvarı ve devriye yolu yapım çalışmaları tamamlanmıştır. Suriye'de 742 km, İran'da 80 km ve Irak'ta 67 km olmak üzere toplam 889 km'lik sınır hattında aydınlatma yapılmıştır. Suriye'de 390 km ve İran'da 280 km olmak üzere toplam 670 km'lik sınır hattında aydınlatma yapılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

AB'nin katılım öncesi yardım araçları (IPA) fonu desteği çerçevesinde, "Elektro Optik Gözetleme Kulesi Tedarik Projesi" kapsamında, 472 km'lik Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarımızın 347 km'sinde ve 1.180 km'lik Gürcistan, Ermenistan ve İran sınırlarımızın yaklaşık 740 km'sinde gözetleme imkânı sağlanacaktır. Proje kapsamında yapımı planlanan 341 adet kuleden 274 adedinin kabulü yapılmış ve ilgili birlik komutanlıklarına teslim edilmiştir. Kalan kulelerin tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Ayrıca, "Termal Kamera Tedariki Projesi" kapsamında yer alan 284 adet termal kamera tedarik edilerek ilgili birlik komutanlıklarına teslim edilmiştir.

Denizlerimizde sınır güvenliğinin sağlanması, kaçakçılığın önlenmesi ve arama-kurtarma gibi hizmetlerin etkin olarak yerine getirilmesi amacıyla Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Sahil Güvenlik Yönetim Sistemi (SGYS) oluşturulmuştur. Denizlerimizde durum farkındalığımızı artıracak olan SGYS, önceki dönemlerde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Denizcilik Genel Müdürlüğü tarafından kurulmuş olan deniz gözetleme sistemlerini bütünleştirmektedir. Bütünleşik sistemin dışında kalan alanlar için proje kapsamında 14 adet Sahil Gözetleme İstasyonunun kurulumu tamamlanmış olup kapsamı artıracak ilave istasyonların yıllara yaygın olarak kurulmasına devam edilecektir. SGYS sadece güvenlik birimlerinin değil aynı zamanda birçok kurum ve kuruluşun ülkemizin denizlerdeki güvenlik ve refahı için bulunduğu bir işbirliği ve koordinasyon platformudur. Bu nedenle, sistem üzerindeki veri paylaşımının ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından katılımcı bir şekilde desteklenmesi, veri trafiğinin arzu edilen seviyeye çıkarılması önem arz etmektedir.

Doğu Akdeniz'de ülkemizin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin (KKTC) deniz yetki alanlarındaki hak ve menfaatlerini korumak, kaçakçılık ve düzensiz göçle mücadeleye destek olmak amacıyla Türkiye ile KKTC arasındaki deniz koridorunu kapsayacak SGYS Projesi

ile bütünleşik çalışacak ilave gözetleme istasyonları ve merkezlerin kurulumu planlanmaktadır. Ayrıca merkezi yönetim bütçesiyle desteklenen yıllık yatırım programları doğrultusunda ve SSB eşgüdümünde yürütülen Kontrol Botu Projesi kapsamında Sahil Güvenlik Komutanlığı ve EGM'nin kapasitesinin artırılmasına yönelik 2022 yılı içerisinde Sahil Güvenlik Komutanlığı envanterine 34 adet, EGM envanterine 14 adet kontrol botu kazandırılmıştır. 2025 yılı sonu itibarıyla Sahil Güvenlik Komutanlığı envanterine 107 adet, EGM envanterine 57 (10+47) adet botun alınmasıyla projenin tamamlanması hedeflenmektedir.

Millî Savunma Bakanlığı tarafından ülkemizde mayınlı sahaların bulunduğu tüm bölgelerde, millî menfaatler doğrultusunda icra önceliklendirmesi yapılması suretiyle söz konusu SFGS bileşenlerinin güvenli ve hızlı olarak inşasına, tamamlanmasına ve nihayetinde oluşması muhtemel bölgesel sosyo-ekonomik kalkınmaya olanak sağlayacak şekilde, 2015-2022 yılları arasında toplamda yaklaşık 350 kilometrekare yüzölçümlü alandaki mayınlar temizlenmiştir.

1981 yılında yürürlüğe giren 2565 sayılı Askerî Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu, askerî bölgelerin yanı sıra kamu ve özel tesisleri de kapsamaktadır. Özel güvenlik bölgeleri, 2565 sayılı Kanun ve bu Kanuna istinaden çıkarılan 83/5949 sayılı Yönetmelik hükümleri gereğince oluşturulmaktadır. Söz konusu Kanun ile Yönetmeliğe göre kamuya veya özel kuruluşlara ait stratejik değeri haiz her türlü yer ve tesislerin çevresine Cumhurbaşkanı kararıyla özel güvenlik bölgeleri kurulabilmektedir. 2565 sayılı Kanuna istinaden kamu ve özel sektör tarafından yapılacak stratejik önemi haiz tesislerin belirlenmesinde uyulacak esas ve kriterlerin tespiti için ilgili tarafların katılımıyla yıllık toplantılar düzenlenmekte ve kriterler ihtiyaç ve gelişmeler doğrultusunda güncellenmektedir.

Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve risk azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanmasıyla görevli AFAD, kritik altyapı ve tesislerin korunması konusunda da planlama ve eşgüdüm görevlerini yürütmektedir.

AFAD tarafından hazırlanan 2014-2023 Kritik Altyapıların Korunması Yol Haritası Belgesi bu konuda çerçeve belge niteliğindedir. Kritik altyapıların korunmasının hem güvenlik hem de afet ve acil durum yönetimini birleştiren bir durum olduğu belirtilen Belgede, bu konuda

AFAD'ın yanı sıra diğer yetkili kurumlarla rol ve sorumlulukları listelenmektedir (AFAD, 2014: 20, 25, 41).

Tablo 2. Kritik Altyapıların Korunması Uygulama Çerçevesi

Kritik Altyapı Sektörleri (KAS)	KAS Belirleme Sorumluluk	KAS Güvenlik Sorumluluk (Sektör Bazında)	KAS Güvenlik Sorumluluk (Tesis Bazında)	KAS Koordinasyon Sorumluluk
Enerji	EPDK, Enerji Bakanlığı, TAEK, AFAD	EPDK	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Ulaştırma	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, AFAD	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Su Yönetimi/ Barajlar	Tarım ve Orman Bakanlığı, AFAD	Tarım ve Orman Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Haberleşme	BTK, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, AFAD	BTK, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Bankacılık ve Finans	BDDK, SPK, Hazine ve Maliye Bakanlığı, AFAD	BDDK, SPK, Hazine ve Maliye Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Kritik Kamu Hizmetleri	İçişleri Bakanlığı, AFAD	İçişleri Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Kritik Üretim/Ticari Tesisler	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, AFAD, TOBB	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TOBB	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Sağlık	Sağlık Bakanlığı, AFAD	Sağlık Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Tarım ve Gıda	Tarım ve Orman Bakanlığı, AFAD	Tarım ve Orman Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD
Kültür ve Turizm	Kültür ve Turizm Bakanlığı, AFAD	Kültür ve Turizm Bakanlığı	İşletme Sahibi (Özel Sektör)	AFAD

Kaynak: 2014-2023 Kritik Altyapıların Korunması Yol Haritası Belgesi

2019-2023 AFAD Stratejik Planında da kritik altyapı ve tesislerin korunması konusu yer almaktadır. Mart 2015 tarihinde düzenlenen BM Dünya Afet Riskinin Azaltılması

Konferansında 187 ülke tarafından kabul edilen Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi ile 2030 yılına kadar belirlenen ve afetlere dirençliliği artırmayı öngören temel hedefler arasında, afet nedeniyle kritik altyapıların zarar görmesini ve sağlık ile eğitim dâhil temel hizmetlerin aksamasını önemli ölçüde azaltmak, bu doğrultuda 2030 yılına kadar bu kritik altyapıların dirençliliklerini artırmak yer almaktadır (AFAD, 2021:47).

2019 yılında GAMER'e kritik altyapı, tesis ve yatırımların güvenliğini sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlama görevi, il teşkilatında bulunan İl GAMER'lere ise il içerisinde kritik altyapı, tesis ve yatırımların güvenliğini sağlayan birimler arasındaki koordinasyonu sağlama görevi verilmiştir.

2.2.3. Güvenlik Alanında Türkiye'nin Karşılaştığı Sorunlara, Risklere ve Tehditlere İlişkin Genel Değerlendirme

2.2.3.1. Terör ve Terörizmle Mücadele Kapsamındaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Kuruluşundan bugüne diğer devletler ya da devlet dışı aktörler tarafından desteklenen/sahiplenilen terör örgütlerinin sistematik saldırılarıyla karşı karşıya kalan Türkiye, bölücü terör örgütü PKK/KCK'dan aşırı sol terör örgütlerine, devletin kritik kurumlarını ele geçiren ve zamanla devlet içindeki yapılanmasını genişleterek silahlı terör örgütüne evrilen FETÖ'den DEAŞ gibi dini istismar eden terör örgütlerine kadar terörizmin farklı biçimleriyle yıllardır mücadele etmektedir. Bugün gelinen noktada Türkiye, birden fazla terör örgütüyle eş zamanlı olarak mücadele eden nadir ülkelerden biri konumundadır.

2.2.3.1.1. Bölücü Terör Örgütü PKK/KCK

Terör örgütü, bölücülük ve ayrılıkçılık hedefine, KCK adı altında Türkiye, Suriye, Irak ile İran'da örgütlenerek ulaşma çalışmalarını devam ettirmektedir.

PKK/KCK'nın terör faaliyetlerinin sürdürülebilirliği açısından yeni eleman temini kritik önem taşımaktadır. Yurt içinden eleman temini sıkıntısı çeken örgüt, Irak, Suriye ve kısmen de İran üzerinden düzensiz göç ve kaçakçılık faaliyetlerinden de faydalanmak suretiyle sorunu çözme politikası takip etmektedir. Bu kapsamda Suriye ve Irak'taki oluşumları aracılığıyla çok sayıda çocuğun zorla örgüte katılımının sağlandığı bilinmektedir.

Bölücü terör örgütü, başta aşırı sol terör örgütleri olmak üzere diğer terör örgütleriyle işbirliği içerisinde hareket etmek suretiyle şiddeti ülke geneline yayma ve şehirlerdeki etkinliğini tekrar kazanma çabalarını sürdürmektedir.

Cezaevi faaliyetleri terör örgütü için önemini korumaktadır. Terör örgütü, ceza infaz kurumlarında bulunan mensuplarının örgüt bilincinden uzaklaşmaması ve örgüte uzak olanların ise kazanılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmaya devam etmektedir.

Örgütün askerî olmayan stratejisinin önemli ayaklarından birini de bilgi savaşı ve propaganda faaliyetleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda örgüt, geleneksel ve sosyal medya araçları üzerinden asılsız iddialarını dile getirmeye çalışmaktadır (İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, 2020:44). Örgüt mensupları sosyal medya üzerinden propaganda faaliyetlerine rahatlıkla katılabilmekte, gruplar kurarak hızlı bir şekilde sosyal ağlar oluşturabilmektedir.

Bunların yanı sıra örgüt, başta elektrik ve doğal gaz boru hatları olmak üzere kritik altyapılara, limanlara, muhtelif iş yerlerine ve ormanlara yönelik sistematik sabotaj eylemleri düzenlemektedir.

PKK/KCK'nın silahlı kapasite ve eylem konusunda bir üst aşamaya geçmesinde Suriye ihtilafı önemli bir kırılma noktası olmuştur. İç savaşla birlikte Suriye'de ortaya çıkan güç boşluğuna ilave olarak bazı ülkelerin DEAŞ'la mücadele iddiasıyla Suriye'nin kuzeydoğusuna askerî/lojistik destek verdiği, siyasi alanda örgütü meşrulaştırmaya yönelik adımlar attığı, insani yardım çalışmaları kisvesiyle örgütün işgali altındaki bölgenin rehabilitasyonuna yönelik sosyal projeleri desteklediği de bilinen hususlardır.⁸ DEAŞ'ın Suriye savaşına dâhil olması PKK/KCK'ya, PYD/YPG örgütlenmesi ve söylemi ekseninde Avrupa'da yeniden ve daha geniş bir örgütlenme ağı kurma imkânı da sağlamıştır. Geline aşamada bazı devletlerin kurum ve kuruluşları tarafından askerî, siyasi, sosyal ve mali alanda örgüte sağlanan desteğin, örgüt kontrolündeki bölgenin ekonomik ve idari yönetim altyapısını oluşturmayı amaçlayan faaliyetlere evrilmeye başladığı görülmektedir.

Diğer taraftan PKK/KCK, Suriye'deki uzantısı PYD/YPG aracılığıyla klasik terör örgütlerinin elinde bulunmayan zırhlı araçlara ve ağır silahlara ulaşarak konvansiyonel silah

⁸ "Pentagon'un terör örgütü YPG/PKK'ya ayırdığı bütçe 500 milyon dolar", 12 Şubat 2018, <https://www.trthaber.com/>; "Pentagon'dan 2021 için 740,1 milyar dolarlık bütçe talebi", 10 Şubat 2020, <https://www.aa.com.tr/>; "Pentagon bütçesinde YPG'nin de dâhil olduğu program için 522 milyon dolar talebi", 28 Mayıs 2021, <https://www.independentturkish.com/>; Kasım İleri: "Pentagon bütçesinde YPG/PKK'nın faydalandığı eğit-donat fonuna 542 milyon dolar istendi", 29 Mart 2022, <https://www.aa.com.tr/>

kapasitesini güçlendirmiştir (İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, 2020:44). Teknolojik gelişmelerden faydalanarak model uçak/drone/paramotor/cayrokopter vb. hava araçlarıyla uzak mesafelere düzenlenebilecek saldırılara yönelik terör örgütünün⁹ önümüzdeki süreçte bu tür hava araçlarının kullanımını ve sınır hattından üs bölgelerine ve harekât bölgelerinde konuşlu birliklere yönelik füzeyle saldırı arayışlarını ivmelendireceği, bu tür saldırıları ve bombalı eylem girişimlerini sivil vatandaşlarımıza yönelik olarak da icra edebileceği değerlendirilmektedir.

Avrupa, PKK/KCK için finans temini, insan kaynağı, uluslararası meşruiyet kazanma amaçlı propaganda faaliyetleri ve sığınma yeri bakımından lojistik merkez ve siyasi mecra olma özelliğini sürdürmektedir (Bayraklı ve ark., 2019:12-28). Bu kapsamda bölücü örgütün önümüzdeki dönemde “uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmanın tarafı olarak kabul görme, terör örgütleri listesinden çıkma” hedefine yönelik faaliyetlerini yoğunlaştıracağı ve teröristbaşının sözde özgürlüğünü merkeze alan bir strateji izleyeceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca PKK/KCK terör örgütü başta Avrupa olmak üzere dünyada birçok ülkede STK’ların kanuna uygun görünümünden yararlanarak finans kaynağı sağlamaktadır. Örneğin; asli amacını insani yardım kuruluşu kisvesi altında gizlemeye çalışmaktadır. Bu tür insani yardım kuruluşları ülkelerin hukuki boşluklarından da yararlanarak yardım/bağış toplamakta ve elde ettiği geliri PKK/KCK terör örgütüne aktarmaktadır.

2.2.3.1.2. Dini İstismar Eden Terör Örgütleri

Son yıllarda ülkemize yönelik dini istismar eden en büyük terör tehdidinin DEAŞ kaynaklı olduğu ifade edilebilecektir. Ebubekir El Bağdadi yönetimindeki terör örgütü, Türkiye’ye topyekûn tehdit anlayışıyla hareket etmektedir.

DEAŞ terör örgütü, operasyonlar ve alınan ön alıcı tedbirler neticesinde 01 Ocak 2017’deki Ortaköy/İstanbul saldırısından günümüze kadar olan dönemde ülkemizde eylem gerçekleştirememiştir. Terör örgütünün Türkiye’deki yapılanması Ağustos 2022 itibarıyla küçülmeye devam etmiştir. Bununla birlikte örgütün ülkemize ve ülkemizin Suriye ve Irak’taki varlığına yönelik eylem arayışlarını artırması DEAŞ terör örgütünden kaynaklanan tehdidin

⁹ Örneğin; 19 Mayıs 2021 tarihinde Diyarbakır 8’inci Ana Jet Üssü’ne, 20 Mayıs 2021 tarihinde Şırnak 23’üncü Piyade Tabur Komutanlığı ile Batman 14’üncü İnsansız Uçak Sistemleri Üs Komutanlığına, 10 Ağustos 2021 tarihinde Mersin/Ataş Petrol Rafinerisi’ne ve Adana’da BOTAŞ/Ceyhan Petrol Rafinerilerine düzenlenen saldırılar Suriye’den; 04 Şubat 2019 ve 11 Aralık 2020’de Hakkâri/Çukurca’da TSK Üs Bölgesi’ne gerçekleştirilen saldırılar ise Irak’tan havalanan İHA’lar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Benzer şekilde 26 Eylül 2022 tarihinde Mersin/Tece Polisevi’ne düzenlenen saldırıda teröristlerin Suriye’den ülkemize girişte paramotor kullandıkları tespit edilmiştir.

önümüzdeki dönemde de süreceğini göstermektedir. Diğer taraftan DEAŞ ile El-Kaide'nin Afganistan ve Afrika'da alan-etkinlik kazanması bu coğrafyalarda ülkemizin varlığı ve çıkarları için tehdit niteliği taşıyan gelişmelerdir.

Dini istismar eden terör örgütlerinin İHA saldırıları, canlı bomba ya da bombalı araç tarzı eylemler, yalnız terörist saldırıları ile ülke genelinde sosyal/mezhebi ve etnik çatışma/kargaşaya yol açabilecek saldırılara ağırlık verme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Diğer taraftan söz konusu terör örgütleri ve özellikle DEAŞ, uyguladığı bilgi savaşı teknikleriyle internet üzerinden Tekfirci/Selefi ideolojiyi yayma, alternatif gerçeklik üretme ve dinî inançları istismar ederek eleman kazanma faaliyetlerini aktif bir şekilde sürdürmektedir.

Ülkemizde Tekfirci/Selefi düşüncenin yayılmasında bazı vakıf, dernek gibi STK'lar ile bu kuruluşların faaliyete geçirdiği medrese, yayınevi/kitabevi gibi yapılanmaların da etkisi önemli yer tutmaktadır.

Ayrıca bazı ülkelerin dini istismar eden terör örgütlerini özellikle bölgemize yönelik çıkarlarını temin etmede vekâlet unsuru olarak kullanabildikleri göz önünde bulundurulduğunda önümüzdeki dönemde DEAŞ dışında dini istismar eden diğer terör örgütlerinin de sayısında ve faaliyetlerinde artış beklenebileceği değerlendirilmektedir.

Bunun yanında dini istismar eden terör örgütlerinin diğer terör örgütleriyle benzer mali kaynaklara sahip olsalar da finans temin faaliyetlerinde bazı yöntemlere ağırlık verdikleri görülmektedir. Örneğin; DEAŞ terör örgütü faaliyetlerini finanse etmek amacıyla müzahir STK'lar üzerinden sözde yardımlaşma kampanyaları ve sosyal medya aracılığıyla kitle fonlama faaliyetleri yürütmektedir. Aynı şekilde başta DEAŞ terör örgütü olmak üzere birçok dini istismar eden terör örgütü, kripto varlıklar üzerinden mali kaynak edinmeye çalışmakta ve bu faaliyetlerini de Monero Coin gibi takibi olmayan kripto varlıklar vasıtasıyla yapmaktadır. Diğer taraftan Suriye'deki çatışma ortamından dolayı bankacılık sisteminin etkin kullanılmamasından istifade eden teröristler, alternatif değer sistemlerinden olan Hawala'yı da yoğun olarak kullanmaktadır.

2.2.3.1.3. Fethullahçı Terör Örgütü

Dini istismar ederek yeni bir siyasi, ekonomik ve sosyal düzen kurmayı amaçlayan, baskı, kumpas, tehdit, suikast, yargı gücünü çıkarı için kullanma ve paralel istihbarat ağı oluşturma gibi birçok suç teşkil eden alanda faaliyet yürüten Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ), 15 Temmuz 2016 tarihinde hükûmeti silah zoruyla düşürmek ve Anayasal düzeni yıkmak

amacıyla menfur darbe girişiminde bulunmuştur. Söz konusu darbe girişimi sırasında; devlete karşı devletin askerî gücü ve silahı kullanılarak TBMM de dâhil stratejik kamu binaları tahrip edilmiş, darbeye karşı direnen 63'ü polis, 6'sı asker, 183'ü sivil olmak üzere 252 vatandaşımız şehit olmuş ve 2.735 vatandaşımız da ağır şekilde yaralanmıştır (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2017:1).

1991 yılında ABD Pensilvanya'da satın aldığı Altın Nesil İbadet ve İnziva Merkezinde ikamet eden örgüt elebaşı Fethullah GÜLEN, eğitim kurumları, şirketler, medya merkezleri ve STK'lardan oluşan illegal yapıyı yönetmektedir.

Örgüte karşı yürütülen topyekûn mücadele sayesinde FETÖ'nün ülkemize zarar verme kapasitesi zayıflatılmakla birlikte yurt içinde gizli ve yaygın örgütlenme yapısı ile uluslararası alandaki siyasi/bürokratik bağlantıları örgütün etki alanını sürdürmesine imkân vermektedir.

Mevcut durumda terör örgütünün bir yandan varlığını korumak adına yeniden yapılanma diğer yandan muhtemel bir dağılmanın önüne geçebilmek amacıyla tabana moral/motivasyon aşılama yönelik çabalarına ağırlık verdiği; "renklendirme" adı altında faaliyetler yürüterek muhtelif yapılanmalara sızma çabalarını devam ettirdiği görülmektedir (EGM KOM Dairesi Başkanlığı, 2022:112).

Terör örgütü, Susturulmuş Türkiye'nin Avukatları (Advocates of Silenced Turkey), Türk Demokrasi Projesi (Turkish Democracy Project), Paylaşılan Değerler Platformu (Alliance of Shared Values), Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı ve Türkiye Divanı (Turkey Tribunal) gibi müzahir kuruluşları vasıtasıyla sözde mağduriyetler yaşandığını anlatan organizasyonlar (resim, heykel sergileri vb.) düzenleyerek ülkemiz aleyhinde uluslararası kamuoyu oluşturmaya çalışmakta; bu çerçevede çeşitli uluslararası kuruluşlar nezdinde şikâyet, imza kampanyası ve basın açıklaması gibi eylemlerde bulunmakta, ayrıca dinler arası diyalog söylemiyle diğer topluluklarla iletişime geçme çalışmalarını yoğunlaştırmaktadır.

Diğer taraftan FETÖ'nün PKK/KCK ve aşırı sol terör örgütleriyle arasındaki işbirliği (Gömük, 2020:146-151), uluslararası arenada ülkemizin imajının zedelenmesi amacıyla sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen ve asılsız iddialara dayanan algı çalışmalarında birbirine destek olma şeklinde mevcudiyetini korumaktadır.

Bilinen mali kaynaklar dışında FETÖ özellikle Patreon ve Gofundme gibi yeni yöntemleri kötüye kullanarak örgüt faaliyetlerini finanse etmeye çalışmaktadır. Bunun yanında FETÖ'nün, yurt dışına çıkışlarda kullanılmak üzere kargo şirketleri aracılığıyla örgüt

elemanlarına para ve sahte belge gönderdiği ve yurt dışında faaliyet gösteren müzahir STK'ların çeşitli sosyal aktivitelerle fon topladıkları gözlemlenmektedir.

2.2.3.1.4. Aşırı Sol Terör Örgütleri

Marksist Leninist düşünceleri benimseyen aşırı sol terör örgütlerinin amacı, mevcut rejimi silahlı mücadeleyle yıkmak suretiyle sosyalist/komünist ideoloji doğrultusunda yeni bir düzen kurmaktır.

Yürütülen başarılı operasyonlar ve alınan güvenlik tedbirleri neticesinde silahlı eylem kapasiteleri son derece azalan, eylem alanlarını kaybeden ve kırsal alanda örgüt mensubu kalmayan sol terör örgütleri, sosyal medya ve internet uygulamaları üzerinden taban genişletme; açlık grevleri, ölüm oruçları üzerinden tabanlarını hareketlendirme; işçi, gençlik, kadın örgütlenmelerini ve üniversite öğrencilerini radikalleştirme ve etkinliklerini hukuki görünümlü faaliyetler üzerinden devam ettirme çabasıdadırlar.

Aşırı sol terör örgütlerinin, Halkların Birleşik Devrim Hareketi (HBDH) adı altında geliştirdikleri işbirliği gerek yurt içinde ve gerekse de Irak, Suriye ve Avrupa'da devam etmektedir. Söz konusu işbirliği kapsamında Suriye'ye giderek PKK/KCK-PYD/YPG bünyesine 12 Mart 2016 tarihinde dâhil olan aşırı sol terör örgütlerinin PKK/KCK-PYD/YPG'nin teknik kapasitesinden faydalandıkları, daha önceki yıllarda erişemeyecekleri silah sistemlerine bu sayede erişim imkânı elde ettikleri ve çatışma deneyimi kazandıkları, bu durumun etkinlikleri büyük ölçüde azalan söz konusu terör örgütlerinin ülke güvenliği aleyhine tekrar güç kazanmalarına yol açabileceği değerlendirilmektedir.

Aşırı sol terör örgütlerinin mali kaynakları arasında önceliği yayın satışı ile sosyal faaliyetlerden elde edilen gelirler oluşturmaktadır. Aşırı sol terör örgütleri, propaganda ve eleman temini amacıyla çekilen filmler üzerinden de finans kaynağı sağlama çabası içerisindedir.

2.2.3.1.5. Terörizmin Finansmanı Suçundan Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Terör örgütlerinin finansman ihtiyacı sadece terör eylemini yapmak için gerekli olan mali kaynaktan ibaret değildir. Terör örgütleri ideolojik propaganda yapmaktan alandaki örgüt üyelerine destek sağlamaya, ulaşım giderlerinden yeni üyeleri eğitmeye, sahte doküman üretmekten silah satın almaya, gıda temininden patlayıcı malzeme, mühimmat satın almaya kadar geniş bir yelpazede finansman ihtiyacı duymaktadır.

Terör örgütleri ihtiyaçları olan finans kaynaklarını uyuşturucu ve göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, sahtecilik, fidye alma, haraç toplama gibi hukuki olmayan yollardan sağlayabildikleri gibi mali sistemin, Hawala sisteminin, nakit kuryelerin, ticari işletmelerin, kâr amacı gütmeyen kuruluşların, değerli maden ve taşlar ile sanal paraların kullanılması, aidat/bağış toplanması, dış destek temini, örgüte ait yayınlardan gelir elde edilmesi ve sosyal etkinlikler gibi yöntemlerle de temin edebilmektedir.

Dolayısıyla terörle mücadelenin en temel unsurlarından birini de terör örgütlerinin finans kaynaklarının kesilmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda terörizmin finansmanı ile mücadele, terör örgütlerinin finansman kaynaklarını kurutmayı, suçtan gelir elde etmelerini ve bu gelirlerin aklanmasını önlemeyi, terör örgütü veya teröristlere fon gönderme araç ve yollarını engellemeyi kapsamaktadır.

Gelişen teknolojilerle birlikte özellikle sanal varlıkların (kripto para) suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılması yeni riskleri beraberinde getirmiştir. Kripto paralarda karşılıklı şifreleme yoluyla kimliğin belirsiz hale getirilmesi nedeniyle terör örgütleri, kripto paraları genel olarak fon elde etmek ve transfer etmek amacıyla kullanabilmektedir. El Kaide ve DEAŞ gibi terör örgütleri blok zincir teknolojisi sayesinde bireyler ve STK'lardan sözde bağış yoluyla fon elde edebilmektedir. Karanlık ağ sitelerinde silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, haraç, fidye gibi yasa dışı faaliyetlerde meydana gelen artış ve bu faaliyetlerde kripto paraların kullanılmasının terör örgütlerinin finansmana erişim için bu alana olan ilgisini artıracığı tahmin edilmektedir. Diğer taraftan terör örgütlerinin ülke içerisinde elde edilen kaynakların ülke dışına aktarılmasında Bitcoin gibi geniş hacimli kripto para birimlerinden faydalanabilecekleri değerlendirilmektedir.

Terör örgütlerinin uyuşturucu, akaryakıt, perakende tüketim malzemesi ve insan ticareti ile düzensiz göçe aracılık etme faaliyetleri sonucunda gelir elde etme; finans temininde yaşadıkları sorunları aşmak maksadıyla organize suç örgütleriyle işbirliği ve/veya organize suç faaliyetleri yürütme; tefecilik, yasa dışı bahis/kumar/şans oyunları vb. yasa dışı yollar üzerinden gelir temin faaliyetlerini sürdürecekleri düşünülmektedir.

2.2.3.1.6. Yabancı Teröristlerden Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Dünyanın birçok bölgesinden dini istismar eden terör örgütleri ile PKK/KCK-PYD/YPG'ye katılmaya gelen yabancı teröristlerin Türkiye üzerinden geçerek çatışma bölgelerine ulaşmaya veya çatışma bölgelerinden ayrılmaya çalışmaları ülkemizin bu terör

örgütleriyle mücadelesinde yabancı terörist sorununu kritik hale getirmektedir. Ülkemizde DEAŞ tarafından gerçekleştirilen eylemlerin daha ziyade yabancı uyruklu teröristlerce düzenlenmiş olması tehdidin boyutunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca Türkiye'nin çatışma bölgelerine yakınlığı ve düzensiz göç hareketlerine maruz kalması gibi nedenler yabancı teröristlerin ülkemize yönelmelerini güçlendirici faktörlerdir.

DEAŞ benzeri Tekfirci/Selefi terör örgütleri bünyesindeki yabancı teröristlerin yanı sıra terör örgütü PKK/KCK-PYD/YPG saflarındaki yabancı teröristlerin ülkemiz güvenliğine olan etkisi konunun diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır. PKK/KCK-PYD/YPG, 2014 yılında açtığı sosyal medya hesabı üzerinden Avrupa ve Amerika'dan yabancı teröristleri çatışma alanına davet etmiştir. Bu kapsamda bölücü terör örgütünün yaklaşık 400-500 yabancı teröristi devşirdiği bilinmektedir.

Bu noktada örgüt saflarında yer alan yabancı teröristlerin PKK/KCK-PYD/YPG'nin Batılı ülkelerde aşırı hareketlere nüfuz edebildiğinin ve bu hareketlerden bazıları için Suriye'nin terör örgütü eliyle eğitim alanı haline getirildiğinin açık bir göstergesini oluşturduğu ifade edilebilecektir. PKK/KCK-PYD/YPG saflarına katılan yabancı teröristler üzerinden yürütülen propaganda yoluyla Batı'da sözde olumlu bir algı oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda son yıllarda bölücü terör örgütüne ilişkin çok sayıda yabancı menşeli belgesel ve dizi yapımı gündeme gelmekle birlikte bu yapımların bir kısmının örgüte katılan yabancı teröristlere ilişkin olduğu gözlenmektedir (İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, 2021:9-20).

2.2.3.1.7. Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırıktan Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Tekfirci/Selefi kökenli radikal akımlar, 2000'li yıllara kadar ülkemizde karşılık bulacak kadar yaygınlık kazanmamıştır. Bununla birlikte son zamanlarda yakın coğrafyamızda yaşanan çatışma ortamının radikal akımların güç kazanmasına zemin hazırlaması, küresel aktörlerin özellikle Orta Doğu merkezli çıkarlarını elde etme arayışlarına bağlı olarak radikal örgüt ve grupları manivela olarak kullanmaları gibi faktörlerin yanı sıra bazı şahıs ve grupların dinî metinleri çarpıtarak okuma-anlama eğilimiyle geliştirdikleri propagandanın etkisiyle ülkemizde radikalleşmenin zemin kazanmaya başladığı görülmektedir.

Radikalleşen bireyler dini istismar eden terör örgütlerinin hedef kitlesini oluşturmakta ve söz konusu örgütler aynı eleman kaynağından beslenmektedir. Kendi dışında kalan tüm

anlayış ve yaklaşımları tekfir ederek düşmanlaştıran bir ideolojiden beslenen bu örgütler arasında güç dengesine bağlı olarak sürekli bir terörist geçişi yaşanmaktadır. Bu durum, söz konusu terör örgütleriyle mücadelede ideolojik mücadeleyi öncelemenin gerekliliğini açığa çıkarmaktadır.

Diğer taraftan bölücü terör örgütü PKK/KCK'nın, etnik kimliklerinden dolayı siyasi, sosyal ve ekonomik ayrıma maruz kaldıkları savıyla oluşturmaya çalıştığı algı üzerinden vatandaşları radikalleştirme faaliyetleri önemini muhafaza etmektedir. Bu kapsamda özellikle ekonomi ve eğitim gibi konular, terör örgütü tarafından vatandaşlarda mağduriyet algısı oluşturma amacıyla istismar edilmektedir.

Bölücü ve dini istismar eden terör örgütleri başta olmak üzere çatışma bölgelerindeki diğer terör örgütü saflarına katılarak geri dönenler ile yakınlarının ülkemizde faaliyet gösteren terör örgütlerine yönelme veya çatışma bölgelerine tekrar gitme ihtimalleri önemli bir güvenlik sorunu oluşturmakta, bu kişilere yönelik radikalleşmenin tersine çevrilmesi ve topluma entegrasyonlarının sağlanmasına yönelik çözüm girişimleri hassasiyetini korumaktadır.

Ayrıca Batı'da yükselişe geçen radikalleşmenin Müslüman-Hristiyan çatışması ve İslam karşıtlığına ivme kazandırabileceği, bu durumun vatandaş ve soydaşlarımızı olumsuz etkileyebilecek gelişmelere yol açabileceği değerlendirilmektedir.

2.2.3.1.8. Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Güvenlikten Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Ülkemizde karşılaşılan KBRN madde kaçakçılığı mevcut durum itibarıyla çok nadir olup genelde dolandırıcılık seviyesindedir. Yakalanan maddelerin miktar ve özellik olarak ciddi bir tehdit oluşturabilecek düzeyde olmadığı görülmektedir.

Buna karşılık ülkemiz KBRN açısından kaynak veya hedef ülke olmamakla beraber, iç çatışmaların devam ettiği Suriye ve Irak üzerinden KBRN maddelerin ülkemize sokulması veya ülkemiz üzerinden başka ülkelere gönderilmesi ihtimaline karşı özellikle sınır illerimizin duyarlı olması önem taşımaktadır (EGM KOM Dairesi Başkanlığı, 2022: 89). Ayrıca, KBRN maddelerin kaza sonucu çevreye yayılma riski de bir başka önemli sorundur.

Ülkemiz, devletlerin sahip olduğu KBRN kabiliyetlerinden kaynaklı potansiyel tehditlerin yanı sıra özellikle Orta Doğu coğrafyasında devlet dışı aktörler ile terör örgütlerinin kimyasal ve biyolojik silah temin çabalarının da tehdidi altında bulunmaktadır.

2.2.3.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk Kapsamındaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler

2.2.3.2.1. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığında Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Türkiye coğrafi konumu dolayısıyla uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinden yoğun bir şekilde etkilenmektedir. Bu bağlamda “Balkan Rotası”¹⁰ üzerindeki konumuyla Türkiye, gerek Asya’da üretilen ve Avrupa’ya transfer edilen başta eroin olmak üzere afyon türevleri kaçakçılığında ve aynı bölgede son yıllarda imalatı ve kaçakçılığı artmaya devam eden metamfetaminde gerekse Avrupa’da üretilen ve Asya’ya sevkiyatı yapılan sentetik uyuşturucu ve bu maddelerin üretiminde kullanılan kimyasalların kaçakçılığında transit ve hedef ülke konumundadır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:26).

Güvenlik birimlerinin uyuşturucuyla mücadele operasyonları artarak devam etmektedir. Türkiye genelinde 2021 yılında bir önceki yıla oranla %35,5 artışla 215.771 olaya müdahale edilmiş ve bir önceki yıla göre %27,2 artışla 294.604 şüpheli yakalanmıştır. Türkiye’de 2021 yılında gerçekleşen uyuşturucu olaylarının %80,9’unun kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın alma/kabul etme/bulundurma ve %16,7’sinin uyuşturucu madde imal ve ticareti suçuna ait olarak gerçekleştiği görülmektedir (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022: 27). 2022 yılında ise (15 Kasım 2022 itibarıyla) uyuşturucu bağlantılı 200.341 operasyon/olayda 255.542 gözaltı ve 23.419 tutuklama gerçekleştirilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2022:16).

Yasa dışı uyuşturucu ve uyarıcıların üretiminde kullanılan öncü ve alternatif kimyasalların miktar ve türlerinde son yıllarda artış olduğu görülmektedir. Yürütülen soruşturmalar kapsamında hava ve deniz limanlarında yapılan yakalamalar, asetik anhidritte olduğu gibi diğer öncü kimyasalların kaçakçılığında da Türkiye’nin transit bir ülke olarak kullanılmaya başlandığı izlenimini vermektedir. Ülkemizde temel öncü kimyasalların yanı sıra uluslararası kontrole tabi olmayan alternatif, tasarım ve maskeleyme amacıyla kullanılan kimyasal yakalamaları da gerçekleşmektedir (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:30).

¹⁰ Afganistan’dan başlayarak İran, Türkiye ve Balkan ülkeleri üzerinden Orta ve Batı Avrupa’ya ulaşan Balkan Rotası eroin dâhil diğer opiyatların Avrupa’ya kaçakçılığında on yıllardır en sık kullanılan rotadır.

Yaşanan küresel gelişmelerle birlikte ülkemizde, sentetik ecza olarak tabir edilen ilaçların da amaç dışı kullanılarak suistimal edilmesinin arttığı söylenebilir. Son yıllarda yapılan yakalamalardaki artışlar, bu ilaçların suistimalinin hızlı bir şekilde yaygınlaştığını gösterir niteliktedir. Sentetik ecza/ilaçla ilgili sokaklarda görülen talep artış sebeplerinden birinin, uyuşturucu arzına vurulan darbe sonucu aradığı yasa dışı maddeye ulaşamayan kullanıcıların rağbeti olduğu değerlendirilmektedir (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:45).

Yakın coğrafyada yaşanan gelişmelerin ülkemizde uyuşturucu madde kaçakçılığına etkisi özellikle eroin, esrar, kaptagon ve metamfetamin kaçakçılığında gözlenmektedir. Bu bağlamda ülkemize yönelik eroin kaçakçılığında İran ile birlikte son dönemde Irak, esrar kaçakçılığında İran ve Suriye, kaptagon kaçakçılığında Suriye ve metamfetamin kaçakçılığında İran ön plana çıkmaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığında en çok yakalanan yabancı uyruklu şahıslar da daha ziyade söz konusu ülke vatandaşlarıdır.

Sahip olduğu küresel hacim, uyuşturucu piyasasını sadece organize suç grupları için değil aynı zamanda terör örgütleri için de çekici kılmaktadır. Terör örgütleri de tıpkı organize suç grupları gibi uyuşturucu kaçakçılığı içerisinde yer almaktadır. Bu süreçte terör örgütlerinin birbirleriyle olan ilişkilerinin yanında organize suç gruplarıyla stratejik ortaklıklar kurarak hareket ettiği durumlara da rastlanmaktadır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2022:104-105).

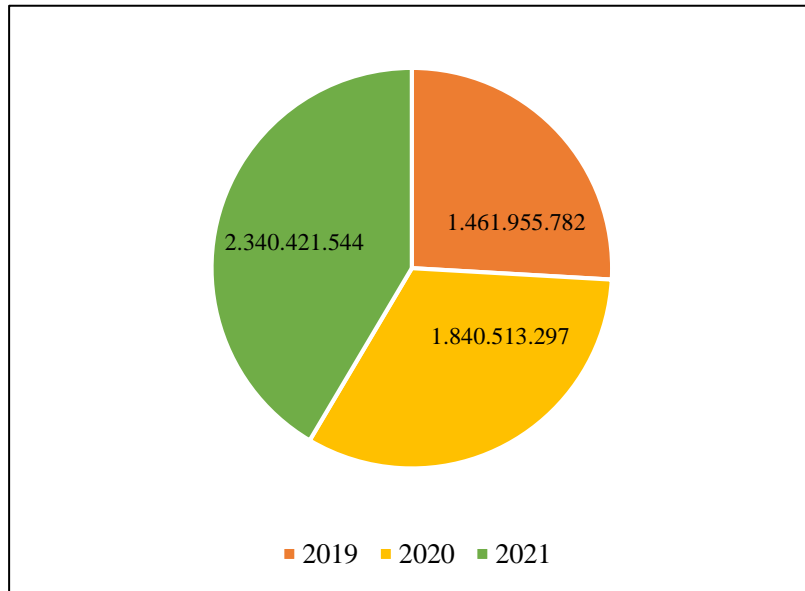
Eylemlerini gerçekleştirmek ve gelir elde etmek için uyuşturucu madde imal ve ticareti yapmayı kolay ve kazançlı bir yol olarak gören PKK/KCK terör örgütü, uyuşturucu madde ticaretinin her alanında organize bir biçimde faaliyet göstermektedir. Yoğun uyuşturucu madde akımının geçtiği Balkan Rotası üzerinde teşkilatlanması bulunan PKK/KCK terör örgütü, ürettiği veya kaynağından temin ettiği uyuşturucu maddeleri bu güzergâh üzerinden nakledebilmektedir. Bu kapsamda terör örgütünün uyuşturucu ticaretini bizzat koordine ettiği, ülkemiz sınırları üzerinden uyuşturucu madde nakliyesi yapan ve yasa dışı giriş yapmaya çalışan tüm şahıs ve organizasyonlardan vergi adı altında haraç aldığı, Avrupa'da uyuşturucu dağıtımında etkin olduğu, uyuşturucu imalatı yapan organizasyonlara yer ve koruma sağladığı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki yasa dışı kenevir ekiminde aktif rol oynadığı tespit edilmiştir. Örgütün narkotikten elde ettiği yıllık gelirin 500 milyon avro ile 2,5 milyar ABD doları arasında değiştiği ve sadece kenevir ekiminden yılda 500 milyon ABD doları gelir

sağladığı tahmin edilmektedir (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, 2022:108-109, 111-112).

PKK/KCK terör örgütünün, uyuşturucu maddelerin üretimi ve nakliyesinin yanı sıra Avrupa pazarında sokak satıcılığını da organize ederek eroinin perakende satışındaki fiyat avantajından yararlandığı, sokaklarda oluşan fiyat farklılığının kolay ve bol kazanç elde etmek isteyen PKK/KCK terör örgütü için cazip bir unsur olarak kabul edildiği ve bu durumun uyuşturucu madde ticareti faaliyetlerini artırdığı bilinmektedir.

Türkiye aleyhinde faaliyet gösteren DHKP/C, TKP/ML ve FETÖ'nün de uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptıkları bilinmektedir.

Şekil 9. Kamu Harcamalarının Yıllara Göre Dağılımı (2019-2021)

Kaynak: EGM

Uyuşturucuyla mücadele alanında 2021 yılında yapılan kamu harcamaları, 2020 yılına oranla yaklaşık %27,2 artışla 2 milyar 340 milyon 421 bin 544 TL olarak gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan Türkiye toprakları kullanılarak iç ve dış piyasaya sevk edilen uyuşturucunun daha ziyade çevre ülkelerden geldiği ve ülkemizde esrar haricinde üretiminin fazla olmadığı değerlendirildiğinde, uyuşturucu maddenin arzıyla mücadele çerçevesinde sınır güvenliğine yönelik tedbirlerin artırılması ve kaçakçılığın yapıldığı güzergâhta bulunan ülkelerin istihbari bilgi paylaşımı, ortak operasyon yapma ve kontrollü teslimat gibi teknikleri kullanma konusunda daha fazla işbirliğine yönelmeleri, BM ve Mali Eylem Görev Gücü

(Financial Action Task Force-FATF) gibi uluslararası kuruluşların desteğinin sağlanması da önem kazanmaktadır.

2.2.3.2.2. Organize Suçlardan ve Diğer Kaçakçılık Suçlarından Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Organize suçlar¹¹; toplumu her geçen gün daha fazla etkileyen, demokratik normların bozulmasına ve devlet otoritesinin saygınlığının yitirilmesine neden olan bir suç türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Haksız kazanç temelinde özellikle ülke içerisindeki ekonomik gelişmeyi takip eden organize suç örgütleri, rantın yüksek olduğu metropoller ile ekonomik yönden gelişmiş ilçelerde daha sık faaliyet göstermektedirler.

Organize suç örgütlerinin nakit para akışının yoğun olarak yaşandığı her iş sektörüne müdahale etme çabası gözlemlenmektedir. Örgütler, özellikle kamu ihaleleri, eğlence, turizm, taşımacılık, spor gibi sektörlerde sözde hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme yöntemleriyle haksız çıkar sağlayabilmektedirler. Bu faaliyetleri yürütürken de önlerindeki engelleri aşmak için yasa dışı ve gayriahlaki yöntemlere başvurumaktadırlar.

Günümüzde organize suç örgütlerinin faaliyet gösterdiği yeni bir alan olarak sosyal medya platformları karşımıza çıkmaktadır. Organize suç örgütü mensuplarının, ulaşmak istedikleri kitleye hızlı erişim sağlayan farklı sosyal medya hesaplarını kullanarak “örgütün propagandasını yapmak, örgüte yeni eleman temin etmek” gibi faaliyetleri bu alan üzerinden gerçekleştirdikleri ve zaman zaman diğer rakip suç yapılarıyla aralarında bulunan rant kavgalarını dijital mecraya taşıdıkları görülmektedir (EGM KOM Dairesi Başkanlığı, 2022:87-89).

Ülke ekonomisinin gelişmesinin önündeki en önemli engellerden biri kaçakçılık faaliyetleridir. Kaçakçılık faaliyetlerinin (tekelleşmeler, tarihî eser, akaryakıt, emtia, silah vb.) ülke ekonomisine zarar verdiği, piyasa ve rekabet koşullarını olumsuz etkilediği, devletin vergi kaybına sebep olduğu ve toplumdaki gelir dağılımını olumsuz etkilediği bilinmektedir.

Kaçakçılık suçları toplumda yol açtığı maddi ve manevi zararların yanı sıra terör ve organize suç örgütlerine mali kaynak sağlaması açısından da önem arz etmektedir. Diğer

¹¹ Faaliyet gösterdikleri coğrafyanın iktisadi ve idari yaşantısını düzenleyen yasalara aykırı biçimde, haksız menfaat ve yüksek kazanç sağlamak amacıyla, ekonomik veya idari yapıyı doğrudan veya dolaylı olarak kontrol etme veya ele geçirme çabasıyla var olan ve çözülmesi için uzun süreli hassas çalışma gerektiren suçlar, organize suçlar olarak adlandırılmaktadır.

tarafından tütün ve tütün mamulleri ile alkollü içki kaçakçılığı gibi bazı kaçakçılık türleri toplum sağlığını da olumsuz etkilemektedir. Ayrıca yakın coğrafyamızda yaşanan iç karışıklık ve savaşlar nedeniyle silah ve mühimmat kaçakçılığında da artış söz konusudur.

Koronavirüs salgını sonrası dünya genelinde yaşanan ekonomik bunalımla birlikte ortaya çıkan ham madde teminindeki zorluklar ve üretim maliyetlerindeki yükseliş sonrasında silah kaçakçıları, maliyetinin daha düşük ve ulaşımının kolay olması sebebiyle kurusıkı tabancaları ateşli silaha dönüştürme faaliyetlerine ağırlık vermekte ve suç yapıları bu tarz silah ve mühimmata yönelmektedir. Diğer taraftan silah kaçakçılarının son dönemde yeni yöntemlere de başvurdukları ve diğer kaçakçılık türlerinde de olduğu gibi “kargo yoluyla gönderim ve internet aracılığıyla satış” vb. yöntemleri kullandıkları görülmektedir (EGM KOM Dairesi Başkanlığı, 2022:88-89).

2.2.3.2.3. Asayiş Suçlarından Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Ülkemizde mala ve şahsa karşı işlenen suçlar güvenlik hizmetlerinin etkinliği açısından önemini korumaya devam etmektedir. Bu kapsamda ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşların suçun önlenmesine yönelik faaliyetlerine STK’lar ile vatandaşların da dâhil edilmesi kapsamında “Toplum Destekli Güvenlik Hizmeti Yaklaşımı” doğrultusundaki çalışmaların devamı ve güçlendirilmesi önem arz etmektedir.

Sayıları artırılan ve büyükşehirler başta olmak üzere birçok kentte canlandırılan “Çarşı ve Mahalle Bekçiliği” gibi projelerin hayata geçirilmesi mala karşı işlenen suçlarda düşüşe yol açsa da özellikle hırsızlık olaylarında yakalanan olumlu yöndeki gelişmelerin sürdürülebilir kılınması gerekmektedir. Kasım 2022 itibarıyla 29.400 çarşı ve mahalle bekçisi kadrosu dolu durumdadır (İçişleri Bakanlığı, 2022:81).

Nitekim bu yönde yürütülen faaliyetlerin olumlu etkisi araştırmalara da yansımaktadır. Uluslararası alanda ülkelerin güvenlik göstergelerinden biri olarak kabul edilen ve aynı zamanda 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri göstergelerinden biri olan “bireylerin yaşadığı çevrede gece yalnız yürürken kendini güvende hissetme durumu”na ilişkin gösterge TÜİK’in Yaşam Memnuniyeti Araştırmasından elde edilmektedir. Buna göre, ülke nüfusunun yarısından fazlası gece yalnız yürürken kendini güvenli veya çok güvenli hissettiğini ifade etmiştir.

Tablo 3. Bireylerin Yaşadığı Çevrede Gece Yalnız Yürürken Cinsiyete Göre Kendini Güvende Hissetme Durumu (2015-2021)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toplam (%)							
Çok Güvenli	7,0	7,8	5,7	7,9	8,1	11,1	7,8
Güvenli	49,5	51,2	51,4	51,1	53,3	48,1	51,6
Orta	16,3	14,7	15,0	15,1	15,0	21,7	15,6
Güvensiz	20,6	20,4	21,8	20,0	18,7	14,0	19,4
Çok Güvensiz	6,6	5,8	6,1	5,9	4,8	5,1	5,6
Erkek (%)							
Çok Güvenli	10,6	10,8	8,6	11,4	11,4	15,8	11,1
Güvenli	58,8	60,2	60,3	60,6	62,5	54,1	59,8
Orta	15,7	13,8	14,8	13,7	13,5	19,4	14,9
Güvensiz	11,9	13,0	13,9	12,2	10,7	8,1	11,9
Çok Güvensiz	2,9	2,2	2,5	2,0	2,0	2,7	2,4
Kadın (%)							
Çok Güvenli	3,6	4,9	2,8	4,5	4,8	6,5	4,5
Güvenli	40,4	42,5	42,8	41,9	44,7	42,2	43,6
Orta	16,8	15,6	15,2	16,4	16,5	24,0	16,3
Güvensiz	29,1	27,7	29,6	27,6	26,4	19,7	26,8
Çok Güvensiz	10,1	9,3	9,6	9,6	7,5	7,5	8,7

Kaynak: TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması (2003-2021)

Diğer taraftan sokakta yaşayan/çalışan çocuklar, aile içi ve kadına yönelik şiddet ile kadın cinayetleri, cinsel taciz, ölümlü trafik kazaları, intihara yönlendirme, şantaj gibi internet üzerinden işlenen asayiş suçları ve kapkaç gibi sorunlar mevcudiyetini sürdürmektedir. Bu kapsamda suçla mücadelede önleyici kolluk tedbirlerinin artırılması ihtiyacı hassasiyetini korumaktadır.

Ülkemiz karayolu ağında 2021 yılında, 998 bin 390 adedi maddi hasarlı, 187 bin 963 adedi ise ölümlü/yaralanmalı olmak üzere toplam 1 milyon 186 bin 353 adet trafik kazası meydana gelmiştir. Trafik kazalarında 5 bin 362 kişi hayatını kaybederken 274 bin 615 kişi yaralanmış olup hayatını kaybedenlerin sayısı bir önceki yıla göre %10,2 artmıştır (TÜİK, 2022c). Bu kapsamda trafikte can kayıpları, öğrenci servisleri ve toplu taşıma araçlarına yönelik riskler ile maddi hasarlı kazaların getirdiği ekonomik yük önemini korumaktadır.

Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2021 yılında, 2020 yılına göre %10,8 oranında artarak 499 bin 319 olmuştur. Bu çocukların %36,6'sına yaralama, %27,2'sine hırsızlık, %5,1'ine uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak, %4,3'üne tehdit, %3,8'ine ise cinsel suçlar isnat edilmiştir (TÜİK, 2022ç).

Asayiş suçlarında üzerinde durulması gereken diğerk bir husus ise kaçak alkol olaylarıdır. Son dönemde ölümlere de sebebiyet veren kaçak alkol olaylarının devam etmesi ihtimal dâhilinde görölmektedir.

2.2.3.2.4. Dijital Teknolojilerden Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Dijital teknolojilerin ve internetin dünya genelinde yaygınlaşan kullanımı bireyler, toplumlar ve devletler açısından güvenliğin de aralarında bulunduğu pek çok alanda yeni durumlar açığa çıkarmaktadır. İnternetin yaygınlaşması tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kamu ve özel sektör hizmetlerinin dijitalleşmesi sonucunu doğurmakta, söz konusu dijitalleşme süreci internet ortamı üzerinden sağlanan iletişim ve hizmetlerin güvenliği meselesini giderek daha önemli bir konu haline getirmektedir.

Dijital teknolojilerin kullanımı arttıkça ve bu teknolojilerle sağlanan hizmetler çeşitlendikçe bu alana yönelik güvenlik risk ve tehditleri de çoğalmaktadır. İnternete bağlı sistemlerin ve bu sistemleri destekleyen her türlü yapının güvenliği siber güvenliğe girmektedir (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2020:10). Siber güvenlik kapsamında korunan unsurlara yönelik saldırılar birey düzeyinde veya örgütlü olarak ekonomik, siyasi, askerî güdülerle gerçekleştirilebilmektedir. Dünya genelinde herhangi bir sınıra tabi olmayan birbiriyle bağlantılı milyarlarca cihazdan oluşan bir ağın güvenliğinin, bu ağ üzerinden sunulan hizmetleri sınırlandırmadan sağlanması, tüm ülkeler için zor ve dinamik bir sorun oluşturmaktadır.

Küresel ekonomiyle bağlantılı, ileri teknolojiyi yaşamın her alanında kullanmayı ve güvenlik dâhil çeşitli kamu hizmetlerinin elektronik uygulamalar üzerinden sunulmasını hedefleyen ülkemiz açısından siber güvenlik önemli ve güncel bir meseledir. İlgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından açıklanan internet kullanımı ve dijital ekonominin hacmine ilişkin veriler incelendiğinde bu durum net bir şekilde görölmektedir. BTK Türkiye Elektronik Haberleşme Sektörü 2022 yılı 1’inci Çeyrek Raporu’na göre Türkiye’de 88,84 milyon genişbant internet abone sayısına ulaşılmış, internet abone sayısı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %5,9 artmış ve ülkemizde 1 Nisan 2016 tarihinde kullanılmaya başlanan 4.5G hizmetinin abone sayısı, Mart 2022’de 81,3 milyon olmuştur (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2022:8).

Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre; 2022 yılında 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin internete erişim oranı %96 olmuş; 250 ve üzeri çalışanı olan girişimlerin %76’sı uzaktan toplantı, %32’si e-satış yapmış; 250 ve daha fazla

çalışanı olan girişimlerin %72,6'sı 2022 yılında bilgi ve iletişim uzmanı istihdam etmiştir (TÜİK, 2022a). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre ise 2022 yılında hanelerin %94,1'inin evden internete erişim imkânına sahip olduğu; vatandaşların %68,7'sinin internet üzerinden sağlanan kamu hizmetlerinden ve e-devlet uygulamalarından faydalandığı; internet kullanan bireylerin %46,2'sinin 2022 yılında e-ticaret faaliyetlerine katıldığı; bireylerin en fazla kullandıkları sosyal medya ve mesajlaşma uygulamalarının %82 ile WhatsApp, %67,2 ile YouTube ve %57,6 ile Instagram olduğu gözlenmiştir (TÜİK, 2022b).

Ayrıca koronavirüs salgını döneminde eğitimin de aralarında bulunduğu bazı hizmetlere uzaktan erişilmesi, internetin belirli durumlarda toplum yaşamı için hayatiyetini gösteren bir husustur.

Diğer taraftan bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle nitelikli dolandırıcılık, yetkisiz erişim, müstehcenlik, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme eylemleri ülkemizde yaygın işlenen siber suçlar arasında yer almaktadır. 2022 yılında 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında işlenen ve Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı görev alanına giren toplam suç kaydı 75.885 olarak gerçekleşmiştir.

Kullanıcıların kimlik bilgilerini ele geçirmek için tasarlanmış bir casus yazılım olan Masslogger Trojan'ın yeni bir versiyonuyla İtalya, Letonya ve Türkiye'deki kullanıcıların hedeflendiği bir kampanya, güvenlik araştırmacıları tarafından ortaya çıkarılmış; bir bilgisayar korsanları forumunda paylaşılan ve içeriğinde 533 milyon satır kişisel veri içeren, aralarında Türkiye'nin de olduğu 106 farklı ülke vatandaşına ait Facebook verileri sızdırılmıştır (İçişleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, 2022:6, 25).

Ayrıca ülkemiz aleyhine faaliyet gösteren terör örgütleri internet ve özellikle sosyal medya ağları üzerinden bilgi çarpıtma ve militan toplama gibi faaliyetlerini sürdürmüştür.

2.2.3.2.5. Suç İnceleme Konusundaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Suç inceleme alanında kullanılan cihazlar, sarf malzemeleri ve kimyasallar konusunda dışa bağımlılık oranı ve maliyetleri yüksektir. Yüksek hassasiyete sahip cihazlar ile uyumlu sarf malzemelerinin üretim ve tedariki ile yüksek saflıkta kimyasalların üretiminin yerli ve millî kaynaklarla sağlanması önemli bulunmaktadır.

Belirli bir suç inceleme alanında uzman olan personelin kurum içinde farklı birimlerde görevlendirilmesi yetişmiş iş gücü kaybına sebep olmaktadır. Uzman personelin birim dışı atama sürecini zorlaştırıcı tedbirlerin alınması önemlidir.

Piyasaya yeni sürülen sentetik uyuşturucu maddeler örneğinde olduğu gibi yasa kapsamında henüz suç olarak değerlendirilmeyen veya yasaklanmayan maddelerin dağıtımının kolaylıkla yapılabilmesi önemli bir sorun alanıdır. Uyuşturucu ve bilişim sektörü gibi alanlarda önce zararlı ürün veya yöntemler görülmekte, ancak bu ürünlerin zararlı olarak belirlenmesinden sonra hukuki düzenleme yapılmaktadır. Hukuki düzenleme sürecinin uzaması söz konusu ürün ve yöntemin daha fazla yayılmasına sebep olmaktadır. Hukuki düzenleme yapılması için uzmanlık komisyonları çalışmakla birlikte mevzuat hazırlık süreçleri yeteri kadar hızlı olamamaktadır. Bu süreçlerin hızlandırılması bu maddelerle mücadelede önemli rol oynamaktadır.

Adli olaylarda ilgili delil toplayan birimin olay yerinde gereken özeni ve hassasiyeti göstermesi büyük önem arz etmektedir. Diğer taraftan adli inceleme yapan laboratuvar personelinin yetişmesi ve uzmanlaşması süreci uzun zaman almaktadır. Bu nedenle ilgili uzmanlık alanlarına yetiştirilmek üzere personel temini ve eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanması önem arz etmektedir.

Söz konusu laboratuvarlarda bulguların laboratuvara intikalinden talep eden kolluk veya adli birime teslimine kadar her aşamanın izlenebilirliğinin sağlanması ve bu aşamaların en kısa sürede tamamlanması önem arz etmektedir. Bu kapsamda olay yerlerinde elde edilen bulgu/delillerin izlenebilirliğinin sağlanacağı ve kriminal laboratuvarlar tarafından hazırlanan raporların adli makamlara dijital ortamda gönderilmesinde ve dijital arşivlerin oluşturulmasında UYAP sisteminin etkin hale getirilmesiyle süreç verimliliğinin artırılacağı ve zaman kaybının önlenileceği değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte delillerin gerekli saklama koşullarının sağlanması, olay yeri inceleme personelinin eğitimlerinin detaylandırılması, adli sürecin yöneticisi olan savcı adaylarının bu konuda aldıkları eğitimlerin artırılması suçun hızlı ve doğru bir şekilde aydınlatılmasında önemli role sahiptir.

2.2.3.2.6. Önleyici Kolluk Konusundaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Türkiye’de önleyici kolluk hizmetleri alanında çeşitli zorluk ve sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar incelendiğinde kolluk hizmetlerinin kaynaklarının sınırlı olması, toplum destekli

kolluk hizmetlerinin yeterince yaygınlaştırılmamış olması, önleyici hizmetlerde kanuni olarak kişisel hayatın gizliliği ile emniyet sistemlerinin kullanılması konusunda kısıtlamalarda düzenleme yapılması, entegre bir kolluk-adalet veri bankasının tüm paydaşlarca kullanılmaması, terör olaylarının etkileri, gelişen ve sürekli değişen teknoloji ile düzensiz göç konuları öne çıkmaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki hususlar üzerinde durulması gerektiği değerlendirilmektedir:

Türkiye'nin kolluk kuvvetleri ve önleyici kolluk kuvvetleri konularını ele almak için kaynaklarının sınırlı olduğu dikkate alınarak verimli kullanımı önem kazanmaktadır. Bu kapsamda kurumlar arası işbirliği ve eş güdüm faaliyetleri etkinleştirilmelidir.

Zayıf toplum ilişkileri, kolluk ve önleyici kolluk kuvvetlerinin etkinliğini zayıflatabilmekte ve halkın kolluk kuvvetlerine olan güvenine zarar verebilmektedir.

Türkiye'deki kolluk ve önleyici kolluk çalışmaları, hukuki düzenlemelere uygun olmak zorundadır. Bu kapsamda kamu güvenliği ile bireysel haklar arasında denge kurulması önem taşımaktadır.

Türkiye'de suç eğilimleri ve potansiyel riskler, konuyla ilgili verilerden hareketle belirlenmektedir. Kapsamlı ve güvenilir veriler, tehdit değerlendirmesi ve çözüm önerileri geliştirilebilmesi açısından önemi haizdir. Emniyet ve Jandarma teşkilatları arasında ortak bir veri tabanı kullanılmasının veri analizini kolaylaştıracağı değerlendirilmektedir.

Türkiye'de şahsa, sektörlere ve kamu alanına yönelik siber tehditler artmakta ve çeşitlenmektedir. Bu durum güvenlik hizmetlerinin etkinliği bakımından konuya ilişkin kamu-özel sektör işbirliğini, kurumlar arası eşgüdümü ve teknolojinin yakından takibini önemli hale getirmektedir.

Türkiye çok sayıda göçmene ev sahipliği yapmaktadır ve önleyici tedbirler yaşam koşullarının iyileştirilmesini, destek hizmetlerine erişimin artırılmasını ve insan kaçakçılığının önlenmesini gerektirmektedir. Topluma ve kurallara uyum sorunu yaşayan göçmenlerin takip edilerek kamu huzurunun sağlanması ve göçmenlerin sıklıkla yer aldığı suç biçimleri analiz edilerek önleyici tedbirlerin bu analize göre şekillendirilmesi gerekmektedir.

Suçla mücadelede risk analizi, suç oranlarının azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Doğru verilerin toplanması ve analiz edilmesi, önleyici tedbirlerin alınması ve bu tedbirlerin etkinliğinin değerlendirilmesi, suçla mücadelede başarıya katkı sağlayan unsurlardır.

Genel olarak bu zorlukların ve sorunların ele alınması, kaynak tahsisi, toplum katılımı, yasalara uyum, veri toplama ve suç faaliyetlerini engellemek ve suçu oluşmadan önlemek için yenilikçi stratejileri içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirmektedir.

2.2.3.2.7. Özel Güvenlik Konusundaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler

2004 yılında yürürlüğe giren 5188 sayılı Kanunla tanımlanan ve genel kolluğu tamamlayıcı mahiyette yürütülen özel güvenlik hizmetleri, temel düzeyde kişi ve bina koruma, para ve kıymetli eşya taşıma ile alarm izleme hizmetlerinden oluşmaktadır. Önleyici güvenlik hizmetleri içinde ağırlığı giderek artan özel güvenlik hizmetlerinde eğitimin niteliğinin iyileştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda özel güvenlik personelinin görev alanına göre uzmanlaşma eğitimi alması ve eğitim veren kuruluşların denetiminin sağlanması önem arz etmektedir.

Genel kolluk-özel güvenlik işbirliğinin geliştirilmesi ve özel güvenlik hizmetlerinin özellikle kamuya ait alanlarda, genel kolluğun gözetimi ve denetiminde yerine getirilmesi amaçlarıyla İçişleri Bakanlığı tarafından KAAN uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu uygulamanın devam ettirilmesi ve geliştirilmesinin büyük ölçüde sorumlu kamu personelinin farkındalığı çerçevesinde sağlandığı, özel güvenlik sektöründeki personel devir oranı göz önüne alındığında bu farkındalığın sürdürülebilir kılınmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Özel güvenlik alanında işveren dernekleri ve sendikalar faaliyet göstermektedir. Bu alanda meslek kuruluşlarının kurulmasının özel güvenlik sektörünün profesyonelleşmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Özel güvenlik mesleğinin altyapısını, çalışma izni ve kimlik kartı verilmesi için zorunlu olan eğitimler oluşturmaktadır. Özel güvenlik görevlisi adayları mesleğe başlamadan önce temel eğitim aldıkları gibi mesleği icra ederken de her beş yılda bir yenileme eğitimi almak zorundadırlar. Bununla birlikte özel güvenlik sektörü, bina tesis korumadan alarm izleme hizmetlerine kadar birbirinden farklı yetkinlikler gerektiren alanlarda hizmet sunmaktadır. Ancak, bu alanlara özgü zorunlu eğitimlerin bulunmaması sektörde branşlaşma ve profesyonelleşmeyi olumsuz etkilemektedir.

2.2.3.3. Millî Güvenlik ve Savunma Kapsamındaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler

2.2.3.3.1. Sınır Yönetimi ve Güvenliğinden Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

7.816 km uzunluğunda deniz sınırı, 2.949 km uzunluğunda kara sınırı ve farklı ülkelerden oluşan sınır komşularına sahip Türkiye, komşu ülkelerde öteden beri devam eden çatışmalar, iç savaşlar, yönetim değişiklikleri, terör eylemlerinin yanı sıra düzensiz göç, uyuşturucu kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti başta olmak üzere her türlü kaçakçılık faaliyetiyle mücadele etmek durumunda kalmaktadır. Uluslararası suç örgütlerinin uyuşturucu, silah, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti gibi sınır aşan suçlarda terör örgütleriyle işbirliğine gitmesi kara ve deniz sınırlarının etkin kontrolünün önemini ortaya koymaktadır.

Ülkemizde sınır güvenliğini sağlamak ve bu kapsamdaki süreçleri yönetmek amacıyla birden fazla bakanlık bünyesinde oluşturulmuş birimler arasında entegre sınır yönetimi ve güvenliği faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Türkiye'nin özellikle Doğu ve Güneydoğu sınırlarından kaynaklanan güvenlik tehditleri nedeniyle kara ve deniz sınır güvenliğine ilişkin görevli ve yetkili kurum ve kuruluşların sayısının fazla oluşu söz konusu kurumlar arasında koordinasyonu önemli kılmaktadır. Bu kapsamda kurumlar arası işbirliğine dayalı entegre sınır yönetimi anlayışı çerçevesinde teknolojik ve fiziki altyapının iyileştirilmesi yoluyla kara ve denizlerde sınır güvenliğinin artırılması hususu hassasiyetini korumaktadır.

Kurum içi, kurumlar arası ve uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesini amaçlayan Entegre Sınır Yönetimi Strateji ve Eylem Planının güncellenmesi çalışmaları ile sınır yönetimi alanında çalışan kurumların işbirliğinin artırılmasına hizmet edecek olan “Ulusal Koordinasyon ve Ortak Risk Analiz Merkezi (UKORAM)”nin tam olarak operasyonel hale gelmesi sınır yönetimi ve güvenliği için önem arz etmekte olup bu alanda kapasite geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Türkiye ile Suriye arasındaki deniz yan hududundan, su üstü ve su altı vasıtalarını kullanarak ülkemizde gerçekleştirmek istedikleri eylemler sonrasında aynı güzergâhtan kaçmayı hedefleyen teröristleri engellemeye yönelik, sınır noktasını ve deniz yan hududunu gözetlemeyi sağlayacak teknolojik ve fiziki altyapının kurulumu ihtiyacı önemini sürdürmektedir.

Diğer taraftan sınır yönetimi ve güvenliğinin daha başarılı bir şekilde yürütülmesi amacıyla sınıra yakın yaşayan vatandaşlarımızın tehdit ve muhtemel istisamlara karşı sınır il

ve ilçelerinin sosyo-ekonomik durumlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması önem arz etmektedir.

2.2.3.3.2. Düzensiz Göç ile Göçmen Kaçakçılığında Kaynaklanan Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Düzensiz göç akımlarının kavşağında yer alan ülkelerden biri olan Türkiye, üçüncü bir ülkeye gitmeyi hedefleyen sığınmacı ve mülteci adaylarının¹² tercih ettikleri bir geçiş ülkesi konumuna gelmiştir. Diğer taraftan AB'nin göç akımlarını kendi sınırları dışında tutmayı hedefleyen göç politikaları, düzensiz ve kitlesel göç konusunda Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sorunları ağırlaştırmıştır.

Türkiye'nin yer aldığı bölgede son 40 yılda İran, Irak, Afganistan, Azerbaycan, Çeçenistan ve Balkanlar'da yaşanan savaşlar, Bulgaristan'dan yaşanan toplu sürgün, Afrika, Orta Doğu ve Rusya gibi ülke ve bölgelerde yaşanan gelişmeler nedeniyle Türkiye'ye yönelik ciddi göç hareketleri olmuştur. Bu minvalde 2011 yılında başlayan Suriye'deki ihtilaf neticesinde yerlerinden edilenlerin düzensiz göç hareketinin büyük bir kısmı ülkemize yönelmiştir.

Açık kapı politikası ve geri göndermeme ilkesi¹³ çerçevesinde Türkiye, 609.900 göçmen ile 2013 yılından itibaren ülkesinde en fazla göçmen barındıran ülkeler listesine girmiştir. Türkiye, yaklaşık 3,6 milyonu geçici koruma altındaki Suriyeli, 330 bine yakın uluslararası koruma statüsü sahibi ve diğer uyruklardan sığınmacılar (UNHCR, 2022) da dâhil olmak üzere yaklaşık 4 milyon göçmen, sığınmacı ve mülteciyle listenin başında yer almaktadır (UNHCR, 2021: 29). Geçici koruma altındaki Suriyelilerin %98,6'sı Türkiye'nin 81 ilinde ikamet ederken %1,3'ü geçici barınma merkezlerinde yaşamaktadır (UNHCR, 2022).

¹² Sığınmacı, üçüncü bir ülkede, sığınma talebinin sonucunu bekleyen kişidir. Mülteci ise başvurusu değerlendirilerek sığınma talebi kabul edilen kişidir. Başka bir deyişle, sığınmacılık geçici, mültecilik ise daimi bir statüyü ifade etmektedir.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda ve söz konusu Kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte Mülteci, "Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancı" şeklinde tanımlanmıştır. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin uygulama alanını coğrafi açıdan sınırladığından mülteci statüsünü sadece Avrupa ülkelerinden gelenlere tanımaktadır (Bkz. Demirhan ve Aslan, 2015: 26).

¹³ Geri göndermeme (non-refoulement) ilkesi; en genel şekliyle, devletlere, zulüm ve hayatî tehlike tehdidinden kaçarak kendisine sığınanları devletlerine geri göndermeme sorumluluğu yükleyen bir uluslararası hukuk ilkesidir. Söz konusu ilkeye, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 4'üncü maddesinde "Geri Gönderme Yasağı" başlığıyla yer verilmiştir.

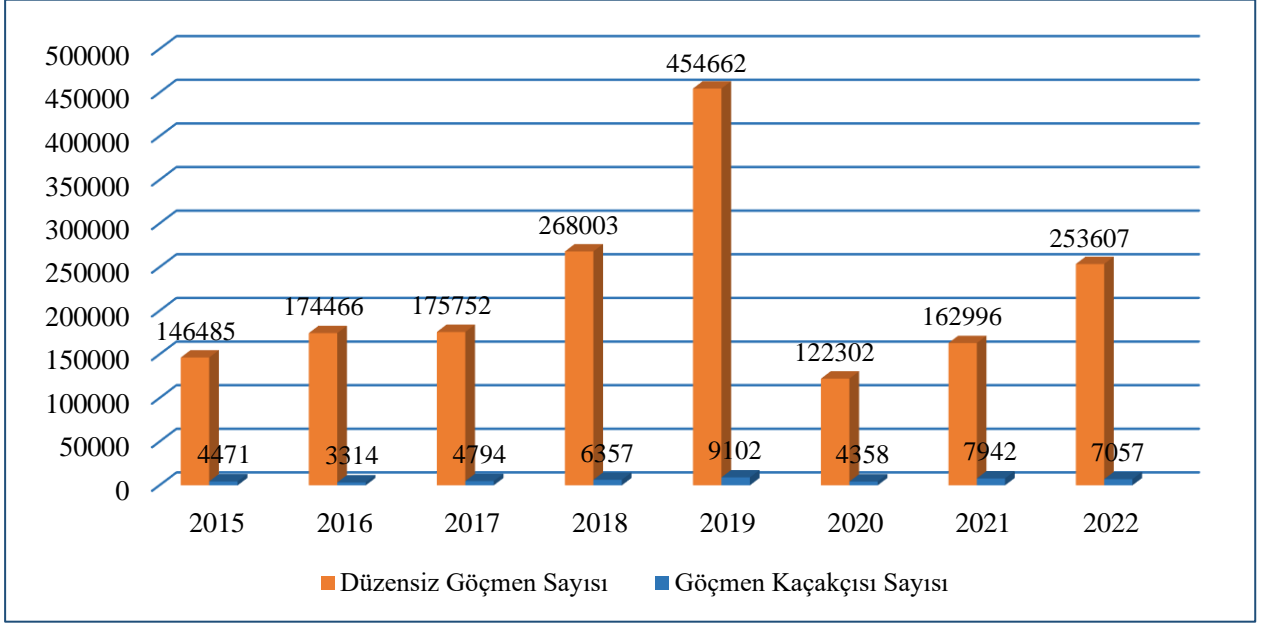
Önümüzdeki dönemde Türkiye'nin çevresindeki ülkelerde yaşanan ihtilafların, ekonomik zorlukların, siyasi istikrarsızlıkların devam etmesi, iklim değişiklerinin yol açabileceği çevre ve gıda temelli problemlerin ortaya çıkma ihtimali, Batılı ülkelerin göçü sınırlarının dışında tutma politikaları dikkate alındığında düzensiz ve kitlesel göç sorununun daha ciddi boyutlara ulaşarak ülkemizi olumsuz etkileyeceği değerlendirilmektedir.

Düzensiz göçle mücadelenin finansmanı, geri gönderme merkezlerinin yapımı, işletmesi, merkezlerde kalan yabancıların sağlık, iaşe giderleri gibi masrafları, sınır dışı edilen yabancıların masrafları, kayıt dışı işgücünün yerli nüfusta işsizlik oranlarının artmasına yol açması, vergi kaybı gibi olumsuz ekonomik etkileri ile düzensiz göçmenlerin bir kısmının suç faaliyetlerine dâhil olmaları ülke içinde güven ve barış ortamına zarar verebilecek gelişmelerdendir.

Toplumda göçmenlerin ülke kaynaklarını tükettikleri, yapılan yardımların ülke ekonomisini olumsuz etkilediği, işsizlik sorununu daha da ağırlaştırdıkları ve güvenlik sorunlarına yol açtıkları algısı özellikle geçici koruma altındaki Suriyelilere ilişkin olarak daha ciddi boyutlara ulaşmış görünmektedir. Düzensiz göçmenlerin ülkemizde herhangi bir sosyal gerilim ve güvenlik sorununa yol açmaması için göçün kaynak ülkede engellenmesi, uyum ve geri dönüşlerin özendirilmesi ve gerçekleştirilmesi çalışmalarının sürdürülmesi, göçmenlere ülkemizde sosyal kural ve hukuk düzeninin daha iyi aktarılması, toplumda farkındalık oluşturulması, doğruluğu bulunmayan söylemlerin engellenmesi önem arz etmektedir.

Göç akışındaki artışa bağlı olarak ülkemizde göçmen kaçaklığı faaliyetleri de artış göstermiştir. Suriye krizinin Türkiye'deki göçmen kaçaklığına en büyük etkisi, sektörü hem nitelik hem de nicelik açısından büyütmesidir. Suriye kriziyle birlikte Türkiye'de göçmen kaçaklığı, artan düzensiz göç faaliyetleri ve büyüyen kârın etkisiyle daha organize olmuştur.

Şekil 10. Düzensiz Göçmen ve Göçmen Kaçakçısı Sayıları (2010-2022)

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı

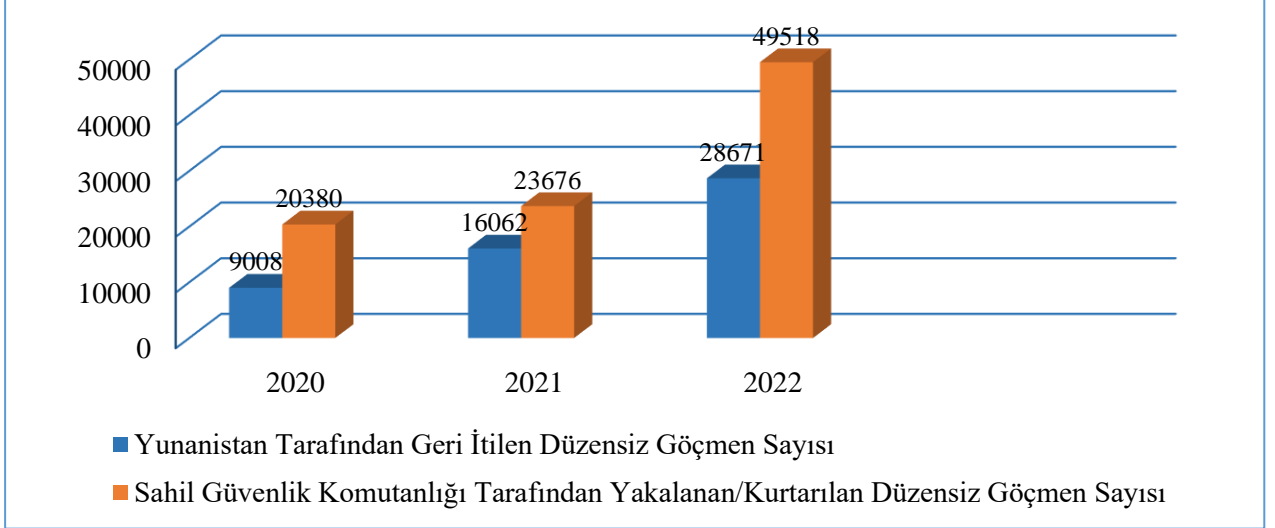
Terör örgütlerinin ve teröristlerin, sınır güvenlik tedbirlerini aşma ve gelir elde etme konusunda göçmen kaçakçılığı şebekelerini bir avantaj olarak kullandıkları göz önüne alındığında, bu suçun ortaya çıkardığı tehditlerin sadece sınır güvenliği ve düzensiz göçmenlerin hayatlarının tehlikeye atılmasıyla sınırlı olmadığı görülmektedir. Bu tehdit, PKK/KCK terör örgütünün yanı sıra Suriye ve Irak'ta sıkışan DEAŞ terör örgütünün Türkiye'yi hedef ülkelerden biri olarak tayin etmiş olması nedeniyle daha da artmıştır.

Türkiye'deki göçmen kaçakçılığı örgütlenmelerinin mafya, insan ticareti ve fuhuş gibi diğer organize suç örgütleriyle kuvvetli ve kapsamlı ilişkiler geliştirmeleri ya da bu tarz örgütlenmelerin az risk-çok kâr güdüsüyle göçmen kaçakçılığı faaliyetlerine yönelmeleri ihtimal dâhilindedir. Söz konusu örgütler arasındaki ilişkinin konunun hassasiyeti dolayısıyla yakından takibi gerekli görülmektedir.

Düzensiz göç ve tetiklediği göçmen kaçakçılığı faaliyetleri sınır aşan nitelik taşımaktadır. Bunun için ülkeler arası işbirliği geliştirilmelidir. Kaynak, transit ve hedef ülkelerin; ortak geliştirecekleri, adil ve etkin bir şekilde uygulayacakları stratejiyle kapsamlı politikalara ve yük paylaşımına yönelmeleri önemlidir. Dolayısıyla göçmen krizine yol açan sebeplere ortak, sürdürülebilir ve kapsamlı çözümler üretilmediği sürece bir göçmen kaçakçılığı rotasına yönelik artan güvenlik önlemlerin düzensiz göçmenleri alternatif güzergâhlara

yönlendirdiği, yeni yöntemlerin uygulamaya geçirilmesine yol açtığı ve istenilen sonucu vermediği değerlendirilmektedir.

Şekil 11. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Denizde Yakalanan/Kurtarılan ve Yunanistan Tarafından Geri İtilen Göçmen Sayıları (2020-2022)

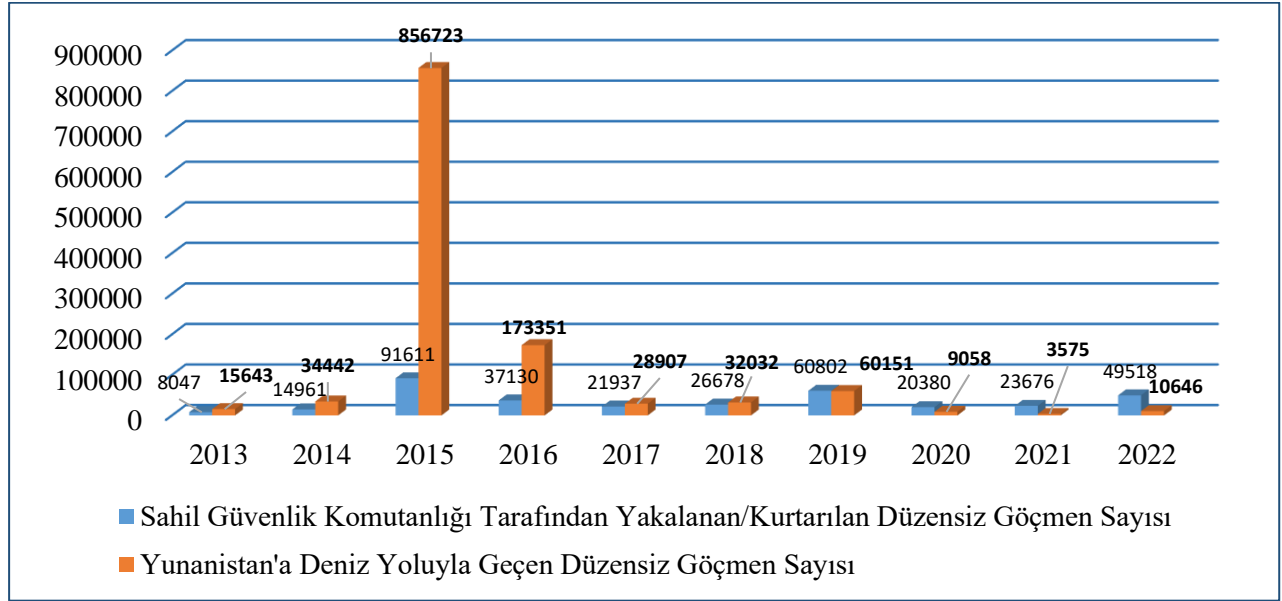

Kaynak: Sahil Güvenlik Komutanlığı

Yukarıda yer alan grafik incelendiğinde; Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yakalanan/kurtarılan toplam düzensiz göçmenlerin, 2020 yılında yüzde 44'ünün, 2021 yılında yüzde 68'inin, 2022 yılında ise yüzde 58'inin Yunanistan tarafından geri itilen düzensiz göçmenler olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından denizde yakalanan/kurtarılan ve Yunanistan'a deniz yoluyla geçen düzensiz göçmen sayılarına ilişkin istatistiki bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Şekil 12. Yıllara Göre Denizde Tespit Edilen Düzensiz Göçmen Sayıları (2013-2022)

Kaynak: Sahil Güvenlik Komutanlığı

2.2.3.3.3. Kritik Altyapı ve Tesislerden Kaynaklanan Sorunlar, Risk ve Tehditler

Kritik altyapı ve tesisler¹⁴ bir ülke için; vatandaşlarının hayatı, ülke ekonomisi ve toplum yaşamı için hayati önem arz eden unsurlardır. Bir ülkenin millî güvenliğini etkileyebilecek bu tür risk ve tehditlerin kapsamlı hazırlık planlamalarıyla ele alınması, afet ve olağanüstü durum yönetimi için olduğu kadar güvenlik hizmetleri bakımından da önemlidir. Doğal afetlerden insan kaynaklı tehditlere, teknik arızalardan kriminal suçlara kadar oldukça geniş bir yelpazede birçok farklı tehdiye maruz kalan kritik altyapıların ve tesislerin korunması, 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında ayrı bir politika alanı olarak ortaya çıkmıştır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2014:12).

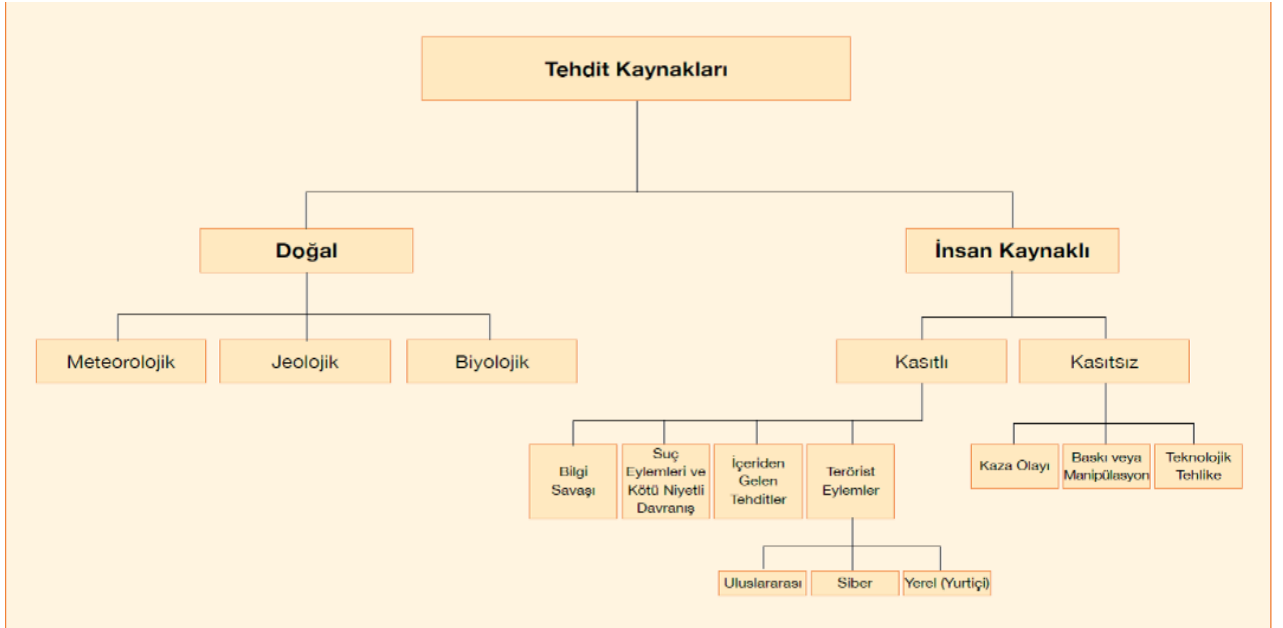
AFAD tarafından belirlenen on temel sektördeki kritik altyapılar; başta enerji, ulaştırma, su yönetimi (barajlar), haberleşme yaşam altyapıları (Evans, 2022:xxiii) olmak üzere, bankacılık ve finans, tarım ve gıda, kültür ve turizm, kritik üretim ticari tesisler, kritik kamu hizmetleri ve sağlık şeklinde ifade edilmiştir (AFAD, 2014:11). Ayrıca savunma sanayii alanında faaliyet gösteren kuruluşlardan patlayıcı üretenler ile ürettiği ekipman bakımından

¹⁴ AFAD tarafından yayımlanan Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü'nde kritik altyapı; "işlevlerini kısmen veya tamamen yerine getir(e)mediğinde sosyal düzenin sürdürülebilirliğinin veya kamu hizmetlerinin sunumunun olumsuz etkileyeceği, ulaşım, haberleşme, enerji, su finans gibi sektörleri kapsayan ağ, varlık, sistem ve yapılar bütünü", kritik tesis ise; "alışılabilir ve acil durum gerektiren olağanüstü durumlarda toplumun ihtiyaçlarını sürdürmesi için gerekli olan birincil öneme sahip yapı, teknik yapı ve sistem. Bir afet sonrasında can ve mal kaybının azaltılması açısından kullanılması elzem olan önem katsayısı yüksek yapılar" olarak tanımlanmaktadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2014).

hayati önemi haiz olan tesisler de kritik tesis olarak nitelendirilmektedir. Nitekim bu tesislerin zarar görmesi durumunda can kayıplarının yanı sıra millî güvenlik zafiyeti oluşabilecektir.

Büyük depremler oluşturma potansiyeline sahip fay hatlarına sahip, enerji nakil güzergâhları üzerinde yer alan, deniz, demir ve kara yolu ulaştırması açısından Avrasya'da transit konumunda bulunan, dünyanın işlek havalimanlarının bulunduğu Türkiye'de, kritik altyapı ve tesislere yönelik doğal ve insan kaynaklı çok sayıda risk ve tehdit mevcuttur.

Şekil 13. Kritik Altyapılara Yönelik Tehdit Kaynakları

Kaynak: 2014-2023 Kritik Altyapıların Korunması Yol Haritası Belgesi, 2014

Kritik altyapı ve tesislere yönelik risk ve tehditler, fiziki veya siber olarak meydana gelebilir. Bu nedenle konunun bir bölümü siber güvenlikle ilgilidir ve o çerçevede ele alınmaktadır. Ancak, bilgisayar sistemleri kaynaklı olanların haricinde fiziki risk ve tehditler de kritik altyapı ve tesislerin güvenliği bakımından önemlidir.

Rusya-Ukrayna savaşı, özellikle enerji nakil hatlarının fiziki güvenliğine yönelik akut tehlikelerin açığa çıkmasına neden olmuş, Kuzey Akımı ile Türk Akımı boru hatlarına yönelik saldırı girişim ve eylemleri meydana gelmiştir. Ayrıca, Türk savunma sanayiinin çığır açan teknolojiler üreterek ön plana çıkması ve bulunduğumuz bölgedeki ihtilaflarda kullanılan Türk yapımı SİHA, füze ve roket sistemlerinin stratejik seviyede etkili olması nedeniyle savunma sanayii kuruluşlarının fiziki ve/veya siber risk ve tehditlere maruz kalma ihtimalinin arttığı değerlendirilmektedir.

PKK/KCK terör örgütünün, ülkemizdeki çeşitli petrol ve doğal gaz boru hatlarına saldırıları da bu kapsamda örnek olarak gösterilebilecektir. Terör örgütlerinin ileri teknoloji imkânlarına erişimleri sonucu kritik altyapı ve tesisler, uzaktan ve insansız araçlarla gerçekleştirilecek saldırıların da hedefi haline gelmektedir.

Kritik altyapı ve tesisler bir savaş durumunda da ilk akla gelen hedefler arasında yer almaktadır. Dünyanın doğal gaz ve petrol rezervlerinin yüzde 60'ına sahip bölgelere komşu olan Türkiye'de ikisi petrol, beşi doğal gaz olmak üzere yedi enerji nakil hattı bulunmaktadır ve Türkiye'nin 14 farklı noktadan doğal gaz girişi sağlayan altyapısı Doğu ve Batı arasında karşılıklı gaz gönderebilecek şekilde oluşturulmuştur (TRT Haber, 2022). Türkiye gibi enerji, ulaştırma ve ticaret açısından merkez ve geçiş noktası konumundaki ülkelerde kritik altyapı ve tesislere yönelecek tehlikeler, bağlantı hattı boyunca yer alan diğer ülkeleri de etkileme potansiyeline sahiptir.

Kritik altyapıların yanı sıra “yumuşak hedefler”¹⁵ olarak adlandırılan ve son yıllarda korunması gerektiği ileri sürülen alanların bir kısmı, turizm sektörü içinde yer almaktadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2014:11). Buna mukabil kritik altyapılar etkin korunma tedbirleriyle korunurken yumuşak hedefler her zaman bu tür güçlü tedbirlerle korunmamaktadır. Dolayısıyla bu alanların başta terör saldırıları olmak üzere birçok saldırıya karşı hassasiyet taşıdığı ve bu durumun güvenlik açığı oluşturduğu değerlendirilmektedir (United Nations Office of The Counter-Terrorism, 2022:2-3).

2.2.3.3.4. Diğer Konulardaki Sorunlar, Riskler ve Tehditler

Başta iklim değişikliği olmak üzere küresel değişimlerin ve eğilimlerin ülkemiz açısından kuraklık, sınır aşan sular, toprak verimliliği ve mülkiyeti gibi konularda risk oluşturma potansiyeli bulunmaktadır.

Ekonomik ve mali alanlarda dışa bağımlılığın yeterli oranda azaltılamaması millî egemenlik açısından bir risk olarak değerlendirilmektedir.

Tarımda kendine yeterli üretim olanaklarının, sağlıkta aşı ve ilaç çeşitlerinin geliştirilmesi ve dışa bağımlılığın azaltılması ihtiyacının ülkemiz açısından risk ve tehdit içerdiği değerlendirilmektedir.

¹⁵ Yumuşak hedefler genel olarak kolayca erişilebilen ve halka açık alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenlerden ötürü kasten hiçbir güvenlik önlemi olmayan veya sınırlı güvenlik önlemlerine sahip olan stadyumlar, alışveriş merkezleri, tiyatrolar, dini kurumlar, parklar gibi savunmasız alanlar şeklinde tanımlanmaktadır.

Biyolojik, siber, kültürel, demografik vb. açılardan hibrit yöntemlerle yürütülen güç savaşları ülkemiz açısından risk ve tehdit boyutlarını içermektedir.

Diğer taraftan üç boyutlu baskı teknolojileri kullanılarak üretilen silahların da önümüzdeki dönemde güvenlik tehdidi olarak ağırlık kazanabileceği öngörülmektedir. Bu teknolojiyle üretilen silahlar mevcut X-Ray cihazlarından fark edilmeden geçebilmektedir. Bu kapsamda bu tür silahların tespiti amacıyla güvenlik izleme teknolojilerinin geliştirilmesi ve bu silahlara ilişkin mevzuatta düzenleme yapılması önem arz etmektedir.

2.2.4. On Birinci Kalkınma Planı Döneminin Değerlendirmesi

Türkiye, kamu düzenini, vatandaşların huzur ve güvenliğini, vatanın bölünmez bütünlüğünü, millî birliğini tehdit eden çok sayıda ve çok boyutlu güvenlik tehditleriyle mücadele etmektedir. Türkiye, güvenlik alanında karşılaştığı risk ve tehditlerle mücadelede uzun yıllara dayanan tecrübesinden faydalanarak çok sektörlü-bütüncül bir yaklaşımla hareket ederek politika ve stratejilerini geliştirmekte; buna uygun tedbirleri hayata geçirmektedir.

Bu kapsamda, On Birinci Kalkınma Planının Güvenlik Hizmetleri başlıklı bölümünde ifade edilen politika ve hedefler doğrultusunda; Özel İhtisas Komisyonu Raporunun “Türkiye’de Genel Durum: Kanuni ve İdari Çerçeve” başlığı altında kapsamlı olarak yer verilen çok sayıda hukuki düzenleme hayata geçirilmiştir. Geline nokta itibarıyla Türkiye’nin güvenlik sorunlarıyla mücadelede mevzuatın genel olarak yeterli olduğu ifade edilebilecektir. Buna mukabil, mevzuatın uygulanmasında güvenlik hizmetlerinde görev alan tüm bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında nitelikli işbirliği ve eşgüdüm ihtiyacı varlığını korumuştur. Güvenlik alanında yeni risk ve tehditlerin ortaya çıkma ihtimaline ve yeni gelişmelerin oluşturabileceği durumlara binaen mevcut mevzuatta değişiklik ve/veya yeni düzenlemeler yapma ihtiyacının zaman içinde ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir.

Güvenlik alanındaki risk ve tehditlerle mücadelenin şeffaf olmasını ve hesap verebilirlik kriterlerine uygun olarak yürütülmesini sağlamak, bu süreçte temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasını hukuk devleti ilkesi çerçevesinde ve uluslararası sözleşmelerde belirlenen standartlara uygun olarak güvence altına almak maksadıyla hazırlanan Yargı Reformu Stratejisinde yer alan amaç ve hedeflerin uygulanmasına yönelik düzenlemelerin hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

2 Temmuz 2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle güvenlik hizmetleri alanında görevli kurum ve kuruluşların teşkilatlanmalarında da düzenlemelere

gidilmek suretiyle daha etkin bir güvenlik yapılanmasının oluşturulması hedeflenmiştir. Bu bağlamda bazı kurum ve kuruluşlar kapatılırken iş yükünün nitelik ve nicelik olarak artmasından dolayı bazıları yeniden yapılandırılmış, bazılarının bağlı olduğu bakanlık, kurum ve kuruluşlar değişirken yeni ortaya çıkan risk ve tehditlerle mücadele kapsamında DDO ve GAMER gibi yeni yapılanmalar oluşturulmuştur.

Türkiye'nin karşı karşıya olduğu risk ve tehditlerin çok boyutlu yapısından kaynaklı olarak güvenlik hizmetleri alanında çok sayıda kurum ve kuruluş görevli ve sorumludur. Bu durum gerek kurum içi ve gerekse kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliğini elzem kılmaktadır. Nitekim “İstihbarat Değerlendirme Analiz ve Koordinasyon Merkezi”, “Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığı”, “Operasyonel Bilgi Paylaşım Sistemi” ve “Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu” gibi birimlerin oluşturulması, EGM, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının aynı bakanlık altında toplanması gibi uygulamalarla iç güvenlik birimleri arasında işbirliği ve koordinasyon seviyesinin artırılmasını amaçlayan tedbirler hayata geçirilmiştir. Bununla birlikte güvenlik kuruluşları arasında koordinasyonun, işbirliğinin ve istihbarat paylaşımının daha da etkinleştirilmesine yönelik çözüm ihtiyacının varlığını koruduğu mütalaa edilmektedir.

Güvenlik hizmetlerinde etkinliğin ve sürekliliğin sağlanması bakımından nitelikli personel istihdamı ve uzmanlaşma diğer önemli hususlardandır. Kolluk kuvvetlerinde uzmanlaşmada büyük aşama kaydedilmiştir. Buna mukabil güvenlik kuruluşlarında nitelikli personel istihdamını özendirecek destek uygulamalarına, hizmetlerin daha verimli yürütülmesi amacıyla personel sayısının artırılmasına, personelin eğitim olanaklarının gelişen teknoloji dikkate alınarak iyileştirilmesine ve atama kararlarında uzmanlaşmanın göz önünde bulundurulmasına yönelik düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

2.2.4.1. Terör ve Terörizmle Mücadele

Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü hedef alan tüm terör örgütleriyle mücadele sınırlarımız içinde ve dışında yürütülmüştür. Ülkemizin bulunduğu bölgedeki ihtilaf ve çatışmalardan da beslenen terör örgütleri Türkiye aleyhtar faaliyetlerini yayma ve derinleştirme çabası içinde olmuş, düzensiz göç hareketleri millî güvenliğimize yönelik ilave sorunlar ortaya çıkarmıştır. Türkiye güvenlik hizmetlerinde idari kapasiteyi, personel niteliğini ve teknolojik altyapıyı geliştirme yönünde önemli adımlar atmış ve bu sayede güvenliğimize yönelik risk ve tehditlerle etkili bir şekilde mücadele edilebilmiştir. Terör örgütlerinin eylem

kapasitesine darbe vurulmuş, militan toplama kabiliyetleri zayıflatılmış ve finans kaynaklarının ortadan kaldırılması için yurt içi ve dışında çalışmalar sürdürülmüştür.

Ayrıca yürütülen başarılı operasyonlar terörizmle mücadele çalışmalarıyla (sosyal, ekonomik, kültürel, diplomatik vs. tedbirler) da desteklenmiş, terör örgütlerinin özellikle terör eylemlerinin yoğun olarak yaşandığı bölgelerdeki vatandaşlar üzerinde tahakküm kurma, propaganda ve dezenformasyon girişimleri boşa çıkarılmıştır. Bununla birlikte terör örgütlerinin vekâlet savaşlarının unsuru haline gelmiş olmaları, ülkedeki varlıkları bitme noktasına gelmesine rağmen komşu ülkelerde artan mevcudiyet ve etkinlikleri gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda terörizmle mücadelenin On İkinci Kalkınma Planı döneminde de ülkemiz için öncelikli güvenlik meselesi olmayı sürdüreceği değerlendirilmektedir.

Türkiye terörizmin finansmanı kapsamında; Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2021-2025) doğrultusunda ilgili mevzuatını güçlendirmiştir. Ayrıca Türkiye, FATF’nin tavsiyeleri doğrultusunda bu alandaki mevzuatını ve uygulamalarını gözden geçirmektedir. Gelişen teknolojiyle mali işlemlerin giderek dijitalleşmesinin terörizmin finansmanı ile mücadeleyi zorlaştırdığı kabul edilse de Türkiye’nin terörizmin finansmanı ile mücadelede gerek idari kapasitesinin iyileştirilmesine gerekse de ilgili kurumlar arasında işbirliği mekanizmalarının ihdasına olan ihtiyacı sürmektedir.

2.2.4.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk

Kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması, bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile can ve mal emniyetinin korunması hem güvenlik hizmetlerinin hem de vatandaş-devlet ilişkisinin önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. On Birinci Kalkınma Planı döneminde vatandaşların güvenliğinin sağlanması hedefi doğrultusunda ciddi ilerlemeler kaydedilmiş, önleyici kolluk alanında ortaya konulan uygulamalarla suçun oluşmadan önlenmesine yönelik adımlar atılmış ve bu adımlar suç istatistiklerine olumlu şekilde yansımıştır.

Ülkemizde suçun aydınlatılma oranının yüksek olması güvenlik hizmetlerinde etkinliği artıran bir husustur. Bununla birlikte infaz ve iyileştirme faaliyetlerinden kaynaklanan sorunların giderilmesinin toplumun güven ve huzuruna katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Güvenlik hizmetlerinin vatandaşlara hızlı ve etkin sunulmasında önemli bir araç olarak görülen e-güvenlik uygulamaları On Birinci Kalkınma Planı döneminde geliştirilmiş ve

yaygınlaştırılmıştır. Güvenlik hizmetlerine erişimin başta hassas kesimler olmak üzere toplumun geneli açısından kolaylaştırılması hedefi doğrultusunda On Birinci Kalkınma Planı döneminde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu çerçevede hassas gruplar için güvenlik hizmetlerine özel erişim imkânları sağlayacak sistemler tesis edilmiş, belli suç türlerinde uzmanlaşmış personel sayısı artırılmış ve kriminoloji alanındaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ilgili kurumlarca kullanılması neticesinde suçla mücadele etkinleştirilmiştir.

Uyuşturucuyla sosyal, polisiye ve adli mücadele alanında On Birinci Kalkınma Planı döneminde gelişme kaydedilmiştir. Ülkemiz uyuşturucunun hedef ve geçiş ülkesi olma konumunu sürdürmektedir. Bu durumun uyuşturucuyla mücadelenin bütüncül ve kapsamlı bir bakış açısıyla sürdürülmesini önemli hale getirdiği düşünülmektedir.

Dijital teknolojilerin hızlı gelişimi ve yaygınlaşan kullanımını sonucunda siber güvenlik konusu güvenlik hizmetlerinde giderek önemli hale gelmiştir. Dijital teknolojilerin sürekli gelişimi ön alıcı faaliyetlerde bulunulmasını zorlaştırmaktadır. On Birinci Kalkınma Planı döneminde ülkemizde siber güvenlik ve siber suçlarla mücadele alanlarında idari kapasitenin ve teknolojik altyapının geliştirilmesi konusunda adımlar atılmıştır. Bununla birlikte siber güvenlik alanında kullanılan sistem ve ürünlerde yabancı teknolojiye bağımlılık sürmektedir.

2.2.4.3. Millî Güvenlik ve Savunma

Savunma sanayii başta olmak üzere güvenlik hizmetlerinin tüm boyutlarında kullanılan malzeme, ekipman, donanım ve yazılım ürünlerinin yerli ve millî kaynaklardan tedarik edilmesi konusunda kayda değer ilerleme sağlanmıştır.

Ülkemizde güvenlik ve savunmayla ilgili kuruluşların Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu kapsamındaki harcamaları gelişen ve değişen koşullar dikkate alınarak artmıştır. Personel, mal ve hizmet alımları, cari transferler, sermaye gideri, sermaye transferi, döner sermaye işletmeleri açısından 2006-2023 yılları arasında yapılan harcamalar aşağıdaki tabloda yer almaktadır. 2006-2022 döneminde güvenlik ve savunma harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla (GSYİH) içindeki payı ortalama %2,58 olmuştur.

Tablo 4. Merkezi Yönetim Bütçesi Kapsamındaki Güvenlik ve Savunma Harcamaları (2006-2023)**(Yılı fiyatlarıyla, milyon TL)**

KURUMLAR	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	11.575	11.855	12.890	14.683	15.102	16.463	18.525	19.873	21.267	22.724	26.282	30.270	39.644	50.502	61.875	71.285	129.830	182.771
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	2.630	2.771	3.233	3.772	4.159	4.551	5.188	5.447	6.213	7.348	8.890	11.270	16.254	20.797	25.270	30.310	52.297	76.074
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	5.162	6.060	6.886	8.013	9.403	11.395	13.126	14.999	16.333	18.603	22.334	23.422	28.920	35.109	40.769	47.060	81.311	116.888
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	117	170	191	192	222	273	335	354	388	458	516	581	813	953	1.220	1.513	2.921	4.987
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	308	366	416	453	518	610	776	874	1.022	1.176	1.493	2.192	2.885	2.400	2.449	3.115	5.937	7.729
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	10	10	10	11	12	13	15	18	21	22	24	28	29	31	35	42	81	114
KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI	0	0	0	0	4	8	12	9	12	10	18	11	10	0	0	0	0	0
SAVUNMA SANAYİİ DESTEKLEME FONU (SSDF)	1.318	1.684	1.912	1.918	2.194	2.773	2.959	3.211	3.676	4.135	4.858	5.721	15.340	17.425	19.298	25.903	54.289	75.878
TOPLAM	21.120	22.916	25.538	29.042	31.613	36.085	40.935	44.785	48.933	54.478	64.415	73.495	103.894	127.217	150.916	179.227	326.666	464.441
GSYİH	795.757	887.714	1.002.756	1.006.372	1.167.664	1.404.928	1.581.479	1.823.427	2.054.898	2.350.941	2.626.560	3.133.704	3.758.774	4.311.733	5.048.220	7.248.789	15.006.574	25.482.563
GSYİH içindeki PAY (%)	2,65	2,58	2,55	2,89	2,71	2,57	2,59	2,46	2,38	2,32	2,45	2,35	2,76	2,95	2,99	2,47	2,18	1,82

* 2023 yılı verileri MYB kapsamında tahsis edilmiş ödenek tutarıdır.

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Bütçe Genel Müdürlüğü

Savunma ve havacılık sanayii, sanayileşmenin ve kalkınmanın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Uluslararası alanda caydırıcı bir güç olmanın yanı sıra yüksek teknolojiye erişim sağlayan Ar-Ge çalışmaları ile stratejik ve başat konumda yer alan bir sektör olmuştur. On Birinci Kalkınma Planı döneminde öngörülen savunma ve havacılık sanayii hedeflerine bakıldığında;

Savunma ve havacılık cirosu On Birinci Kalkınma Plan dönemi başlangıcı olan 2018 yılında 6,7 milyar dolar mertebesindeyken 2021 yılında 10,1 milyar dolar mertebesine ulaşmıştır. Savunma ve havacılık ihracatı yine 2018 yılında 2 milyar dolar seviyesindeyken 2022 yılında 4,4 milyar dolar seviyesine yükselmiştir.

Savunma sanayiinde istihdam düzeyinde de önemli artış yaşanmış ve 2018 yılındaki 44.700 kişilik istihdam kapasitesinden 2021 yılı sonu itibarıyla 75.660 kişilik istihdam kapasitesine ulaşılmıştır. Savunma sanayii yerlilik oranı da aynı dönemde artış göstererek %65 seviyesinden %71 seviyesine ulaşmıştır.

2.2.5. Risk ve Tehditler Karşısında Türkiye'nin Güçlü, Zayıf Yönleri, Sahip Olduğu Fırsatlar ve Tehditler (GZFT İncelemesi)

Kamu kurumlarının kamu hizmeti üretme ve sunma yükümlülüklerini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirmeleri hem kurum hem de yönetilen topluluk açısından önem taşımaktadır. Kamu yönetimi alanında yürütülen faaliyetlerin başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesinde yararlanılan etkili araçlardan birisi de stratejik planlardır. Türkiye'de 2000'li yılların başında millî planlama alanında ifade edilmeye başlanan stratejik planlama, 2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamu kurum ve kuruluşları için zorunlu hale getirilmiştir.¹⁶ Ayrıca, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu uyarınca da nüfusu 50.000'in üzerinde olan belediyeler ile il özel idarelerine stratejik plan ve performans programı hazırlama zorunluluğu getirilmiştir.

¹⁶ Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 2'nci maddesi kapsamında "Yerine getirmekle yükümlü oldukları hizmetlerin niteliği nedeniyle Cumhurbaşkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ve Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının stratejik plan ve performans programı hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır".

Stratejik planlamada, stratejilerin seçiminde kullanılan tekniklerden en önemlisi GZFT (SWOT) Analizidir. GZFT Analizi, incelenen konunun güçlü ve zayıf yönlerini ifade ederek ve var olan fırsatları ve tehditleri ortaya koyarak sonuçlar elde etmeyi sağlamaktadır.

Tablo 5. On İkinci Kalkınma Planı GZFT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
1. Güvenlik kuruluşlarının idari yapılarının güçlü olması	1. Güvenlik kuruluşları ve diğer kuruluşlar arasında koordinasyonun, işbirliğinin ve istihbarat paylaşımının geliştirilmesi ihtiyacının bulunması
2. Güvenlik kuruluşlarının ülke sathında örgütlenme düzeyinin yüksek olması	2. Güvenlik kuruluşlarının iş yükünün mevcut kapasiteyi zorlaması, görev alanının genişliğinin görevin yapılmasına olan olumsuz etkisi
3. Güvenlik kuruluşlarının teknolojik altyapı, silah ve teçhizat açısından kendini iyileştirme ve geliştirme iradesine sahip olması	3. Güvenlik hizmetlerinin kalite ve etkinliğine yönelik teknolojinin değişimine aynı hızla ayak uydurulamaması
4. Güvenlik kuruluşlarının alanında uzman ve nitelikli personel istihdamına öncelik veriyor olması	4. Terör, asayiş ve düzensiz göç başta olmak üzere güvenlik sorunları ile mücadelede kamuoyunu bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarındaki etkinliğin istenen düzeyde olmaması
5. Güvenlik personelinin mesleklerinin gerektirdiği disiplin anlayışına, güçlü görev bilincine ve özverili çalışma anlayışına sahip olmaları	5. Güvenlik hizmetlerinde kalite ve verimlilik ölçümünün yeterince geliştirilememesi
6. Güvenlik hizmetlerinde sosyal güvenlik ve şahsi haklar konusunda hizmet içi eğitim faaliyetlerine ağırlık veriliyor olması	6. Hızlı karar alma ve uygulamaya geçilmesinde sürecin işleyişinde gecikmeler yaşanabilmesi ve esnekliğin az olması
7. Güvenlik hizmetleri alanındaki mevzuatın AB ve uluslararası standartlara uyumlu olarak geliştirilmesi	7. Güvenlik hizmetlerinde görev alacak nitelikli personel istihdamının yeterince özendirilememesi
8. Güvenlik hizmetlerinde uzmanlaşmanın artmış olması	8. Güvenlik kuruluşları, diğer kuruluşlar ve STK'lar arasındaki işbirliğinin yeterli düzeyde olmaması
9. Güvenlik hizmetlerine ayrılan bütçe olanaklarının artmış olması	9. Siber suçlar gibi yeni suç türleri ile ilgili altyapının ve siber karşı koymanın yeterince geliştirilememesi
10. Savunma sanayiinde yerel imkânların kullanımıyla önemli gelişmeler kaydedilmiş olması	10. Güvenlik hizmetlerinde millî yazılımın ve teknolojinin geliştirilmesinde ve kullanılmasında istenilen seviyeye ulaşamaması
11. Uluslararası işbirliği olanaklarının gelişmiş olması	11. Sınır güvenliğine yönelik tedbirlerin alınmasında ve uygulanmasında, zorlu arazi ve iklim koşulları ile artan düzensiz göç hareketleri nedeniyle zorluklarla karşılaşılması
12. Güvenlik kuruluşlarının terörle mücadele harekâtı ve meskûn mahalde muharebe yeteneklerine ve tecrübelerine sahip olması	12. Güvenlik personelinin çalıştığı bölgenin şartlarına ve toplumun sosyo-kültürel yapısına hâkim olmasını sağlayacak eğitim faaliyetlerinin arzu edilen seviyede olmaması
13. İnsan istihbaratı başta olmak üzere hedef odaklı istihbarat faaliyetlerinde kurumlar arasındaki bilgi alışverişinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi gerektiği bilincine sahip olunması	
14. Halkla ilişkilerin güçlü olması	
15. Güvenlik kuruluşları arasında koordinasyonun, işbirliğinin ve istihbarat paylaşımının gelişmesi	

13. Güvenlik hizmetlerinin her alanında kullanılan malzeme, ekipman, teçhizat, sistem ve teknolojinin yerli ve millî imkânlarla sağlanma oranının istenilen seviyede olmaması
14. Güvenlikle ilgili farklı konularda uluslararası işbirliğinin istenilen düzeyde sağlanamaması
15. Güvenlik hizmetlerinin kapsam ve çok boyutluluğu karşısında bütçe imkânlarının arzu edilen seviyeyi yakalayamaması
16. Savunma sanayii güvenliğine ilişkin risk ve tehditlerin mevcudiyeti

FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ol style="list-style-type: none"> 1. Türkiye'nin jeopolitik konumunun ve tarihî geçmişinin uluslararası alanda ülke yararına olacak şekilde çok yönlü ilişkiler geliştirilmesine olanak sağlaması 2. Güvenlik hizmetlerine ilişkin toplumsal farkındalığın artması 3. Millî savunma ve güvenlik teknolojisinin yerli ve millî imkânlarla geliştirilmesindeki çabaların artması 4. Suçla mücadelede bilimsel yöntem ve tekniklerin geliştirilerek yaygınlaştırılması, gelişen bilgi teknolojilerinin suçun aydınlatılmasında doğru, hızlı ve etkin sonuçlara ulaşılmasında kolaylık sağlaması 5. Güvenlik hizmetlerinde uluslararası kuruluşlarla işbirliğinin bulunması, yeni gelişen teknolojiler ve yaklaşımlara erişimde bu işbirliğinin değerlendirilebilir olması 6. Güvenlik kuruluşları arasında işbirliği, eşgüdüm ve iletişimin hız ve etkinliğinin artırılması 7. Toplumun güvenlik kuruluşlarını desteklemesi, vatandaşlar nezdinde güvenlik kuruluşlarının saygınlığının yüksek olması 8. Genel güvenliğe katkı yapma potansiyeli olan özel güvenlik unsurlarının varlığı 9. Kolluk istatistiklerinin resmi istatistik programına göre üretilmesi amacıyla TÜİK ve İçişleri Bakanlığı ile ortak çalışmaların başlatılmış olması 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Türkiye'nin jeopolitik konumunun ve tarihî geçmişinin getirdiği koşulların ülkemize yönelik farklı tehdit türlerinin oluşmasına yol açması 2. Türkiye'nin bulunduğu bölgedeki siyasi istikrarsızlık, çatışma ve gerginlik ortamının sürmesi 3. Terör faaliyetlerine ilişkin dış desteğin devam etmesi, bu desteğin terör örgütlerinin silah kapasitesinin ve teknolojik altyapısının hızla gelişmesine yol açması 4. Düzensiz göçün, diğer ülkeler tarafından politikalarını yürütmek ve çıkarlarını temin etmek amacıyla ülkemiz aleyhine bir araç olarak kullanılabilmesi 5. Düzensiz göçün yol açtığı sınır güvenliğine ilişkin sorunların güvenlik alanında kırılabilirlikleri ve riskleri beraberinde getirmesi 6. Tehditlerin asimetrik ve karmaşık bir hal alması, tehdit türlerinin çeşitlenmesinin tehdidin belirlenmesi ve tehditle mücadeleyi zorlaştırması 7. Dijital teknolojilerin kullanımının artmasıyla siber tehditlerin çeşitlenmesi, yaygınlaşması ve yeni suç türlerinin ortaya çıkması 8. Sosyal medyanın terör örgütleri tarafından bilgi çarpıtma ve eleman temini amacıyla kullanılması 9. Düzensiz kentleşme ve nüfus hareketlerinin suçların çeşitliliğinde artışa yol açması 10. Düzensiz göçle birlikte, göçmenlerin barınma, iâşe ve kayıt dışı istihdamının ortaya çıkardığı sorunların ülkemizin güvenliğini ve istikrarını olumsuz etkilemesi 11. Ülkemizde nüfus artış hızının yavaşlamasına karşın geçici koruma altındaki Suriyeli

- nüfusun doğurganlık hızının çok yüksek olması
12. Bazı yerleşmelerde yabancıların toplam nüfus içindeki payının hızlı artışı
 13. Yabancılara gayrimenkul satışlarının ve vatandaşlık verilmesinin iç güvenlik ve istikrarı olumsuz etkileyebilecek potansiyele sahip olması
 14. Radikal hareketlerin ve şiddete dayanan aşırılığın yaygınlaşma eğiliminde olmasının millî güvenlik için risk oluşturulması
 15. Küresel güç odaklarının çıkarları doğrultusunda terör örgütlerini ve paralı silahlı güçleri kullanması
 16. Uluslararası güç savaşlarında KBRN risk ve tehditlerinin artması
 17. Uluslararası alanda iklim değişikliğinden kaynaklanan göçün bir insan hakkı olarak tanınması yönündeki çabaların millî güvenlik üzerinde risk oluşturması
 18. Uluslararası anlaşmalarla başta su kaynakları olmak üzere doğal kaynakların kullanımında ulus devlet yetkilerinin sınırlandırılma çabası
 19. Güvenlik hizmetlerinin kalite ve etkinliğine yönelik teknolojinin çok hızlı değişmesi
 20. Düzensiz göçmenlerin suç geçmişlerinin veya terör örgütleriyle iltisaklarının her zaman bilinmemesi
 21. Kolluk istatistiklerinin Resmî İstatistik Programına göre üretilmemesi ve Suç Mağduriyet Araştırmasından üretilen istatistiklerin bulunmaması
 22. Suçların analizi ve çözümlenmesine yönelik akademik araştırmaların yeterli olmaması
 23. Nüfus artış hızının yavaşlaması ve yaşlı nüfus oranının artması

3. PLAN DÖNEMİ PERSPEKTİFİ

3.1. Uzun Vadeli (2053) Strateji ve Hedefler

Hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde güvenliğin tüm yönleriyle ele alınarak Türkiye'nin güvenliğine, egemenliğine, bağımsızlığına, varlığına, toprak bütünlüğüne, millî çıkarlarına ve refahına tehdit oluşturan her türlü oluşum ve faaliyetin ön alıcı bir yaklaşımla bertaraf edilmesi, millî güvenliğimizin, egemenliğimizin, bağımsızlığımızın, toprak bütünlüğümüzün ve çıkarlarımızın korunması ve güvence altına alınması, ana karada, mavi vatanda ve semalarımızda barış, güvenlik ve refahın tesis edilmesi, başta savunma kapasitesi olmak üzere gıda, enerji gibi kritik tüm sektörlerde yerleşme ve millîleşmenin sağlanması temel hedeftir.

3.2. On İkinci Kalkınma Planı (2028) Hedefleri

Hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde güvenliğin tüm yönleriyle ele alınarak Türkiye'nin güvenliğine, egemenliğine, bağımsızlığına, varlığına, toprak bütünlüğüne, millî çıkarlarına ve refahına tehdit oluşturan her türlü oluşum ve faaliyetin ön alıcı bir yaklaşımla bertaraf edilmesi, millî güvenliğimizin, egemenliğimizin, bağımsızlığımızın, toprak bütünlüğümüzün ve çıkarlarımızın korunması ve güvence altına alınması, ana karada, mavi vatanda ve semalarımızda barış, güvenlik ve refahın tesis edilmesi, başta savunma kapasitesi olmak üzere gıda, enerji gibi kritik tüm sektörlerde yerleşme ve millîleşmenin sağlanması temel hedeftir.

Bu hedef doğrultusunda; hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde güvenlik hizmetlerinde şeffaf, hesap verebilir, erişilebilir, hızlı, etkin ve toplum destekli bir kamu hizmeti anlayışının hâkim kılınması, devlete olan güvenin korunması ve geliştirilmesi, güvenlik hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması temel amaçtır.

3.3. Hedeflere Ulaşılması İçin Temel Amaç ve Politikalar

3.3.1. Güvenliğin Temel Konularındaki Amaç ve Politikalar

Güvenlik kuruluşlarının gerek kendi içlerinde gerekse diğer kurumlarla işbirliği ve iletişiminin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Güvenlik hizmetlerinin her alanında ve güvenlik hizmetlerine erişimde çağdaş teknolojinin ve teknolojik araçların kullanımının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi sağlanacaktır.

Güvenlik hizmetlerinin etkinliğini artıracak bilimsel altyapının geliştirilmesi, güvenlik hizmetlerinde veri toplama ve değerlendirme faaliyetlerinin istatistik ve analiz alanlarının uluslararası bilimsel standartlar doğrultusunda etkinleştirilmesi sağlanacaktır.

3.3.1.1. Terör ve Terörizmle Mücadeleyle İlgili Amaç ve Politikalar

Terör örgütlerinin propagandası, radikalleşme ve aşırıya varan şiddet eğilimleriyle mücadele edilecek, devletin sunduğu hizmetler konusunda toplumun bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve farkındalığının artırılması sağlanacaktır.

Terör ve terörizmin finansmanı ile etkin bir şekilde mücadeleye ön alıcı, çok boyutlu ve bütüncül bir bakış açısıyla devam edilecektir.

Her türlü uyuşturucu ve uyarıcı madde ile bunların üretiminde kullanılan ara kimyasalların üretimi, ticareti, kullanımı ve taşınmasıyla etkin bir şekilde mücadele edilecektir. Ülkemizin uyuşturucu ticaretinde geçiş ülkesi ve hedef ülke olması engellenecektir. Bu konulardaki uluslararası işbirliği geliştirilecektir.

Güvenlik birimlerinin uyuşturucuyla mücadele kapasitesi artırılacak, halkın bilinçlendirme çalışmaları geliştirilecektir.

KBRN tehdit ve risklerinin ön alıcı bir yaklaşımla belirlenerek engellenmesi için gerekli tedbirler alınacak, bu konudaki teknoloji ve araç-gereç ihtiyacının yerli ve millî olması yönünde çalışılacaktır.

İstihbarat birimleri arasında işbirliği ve eşgüdüm geliştirilecektir.

3.3.1.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kollukla İlgili Amaç ve Politikalar

Başta asayiş suçları olmak üzere her türlü suçla mücadelede etkinlik artırılarak ülke genelinde huzur ve güvenlik ortamına katkı sağlanacaktır.

Suçla mücadelede etkinliğin artırılması için suç türlerine göre personelin uzmanlaşması sağlanarak eğitim imkânları artırılacak ve kolluk kuvvetleriyle adli makamlar arasında iş birliği geliştirilecektir.

Asayiş hizmetlerinde etkinliğin geliştirilmesi için imkânlar çerçevesinde personel sayısı artırılarak personel başına düşen olay sayısı azaltılacaktır.

Suçların soruşturulması ve aydınlatılması kapsamında personel eğitimi ve inceleme yöntemleri geliştirilecek, bilgi teknolojileri daha etkin kullanılarak ihtiyaç duyulan yazılım ve araç-gereçte yerleşme ve millîleşmeye yönelik çalışmalar artırılacaktır.

Suçla mücadelede uluslararası izlemenin geliştirilmesi için diğer ülkelerle adli işbirliği geliştirilecektir.

Siber suçlarla mücadele birimlerinin kapasiteleri artırılacaktır.

Kurumların ve bireylerin siber güvenlik konularında eğitim ve farkındalıklarının geliştirilmesi sağlanacaktır.

Siber saldırılara karşı kamu kurumlarının güvenlik önlemleri geliştirilecektir.

Suçla mücadelede önleyici ve koruyucu kolluk hizmetlerinin etkinliği artırılacaktır.

Vatandaşla kolluk güçleri arasındaki ilişkinin güven esasına dayandırılması amacıyla Toplum Destekli Kolluk yaklaşımı güçlendirilecektir.

3.3.1.3. Millî Güvenlik ve Savunmayla İlgili Amaç ve Politikalar

Türkiye'nin güvenliğine, egemenliğine, bağımsızlığına, varlığına, toprak bütünlüğüne, millî çıkarlarına ve refahına tehdit oluşturan her türlü gelişme ön alıcı bir yaklaşımla değerlendirilerek yasa dışı oluşum ve faaliyetlerle etkin bir şekilde mücadele edilecektir.

Düzensiz göçün ve geçici koruma kapsamında ülkemizde bulunan nüfusun ülke güvenliğine oluşturabileceği risk ve tehditlerin ortadan kaldırılması için etkin bir şekilde mücadele edilecektir.

Kara, deniz ve hava sınırlarımızın güvenliğinin sağlanmasında teknolojik olanaklardan etkin bir şekilde yararlanılacak, ilgili kurumlar arasında işbirliği, eşgüdüm ve kapasite geliştirilecektir.

Başta savunma sanayii olmak üzere güvenlik ve savunmayla ilgili teknolojik gelişmeler izlenerek yerli ve millî üretim geliştirilecektir.

Millî güvenliğin sağlanması kapsamında bölgesel ve uluslararası örgütlerle işbirliği geliştirilecek, bu örgütlerde Türkiye'nin görünürlüğünün artırılması sağlanacaktır.

Ülke güvenliğini etkileyecek yenilikçi ve çığır açan teknolojilere yönelik mevzuat altyapısı ve idari kapasite geliştirilecektir.

3.3.2. Mevzuat Alanında Amaç ve Politikalar

Suçların tür ve niteliğinin değişkenliği göz önüne alındığında, güvenlik hizmetlerinden sorumlu bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği mekanizmalarını geliştirecek ve mevzuatın güncel tutulmasını sağlayacak temel hukuki çerçevenin oluşturulması ve/veya etkinleştirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

Terörizmin finansmanı suçunun müdafinin dosyayı inceleme yetkisi çerçevesinde Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 153. maddesi kapsamındaki katalog suçlar kategorisine dâhil edilmesine yönelik faaliyetler ile Türk Ceza Kanununun (TCK) 221'inci maddesinde düzenlenen etkin pişmanlığın kapsamına yönelik çalışmalar sürdürülmelidir.

6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 3'üncü ve 4'üncü maddelerinde ifade edilen fon toplama ve fon sağlama suçları arasında ayrıma gidilmeli ve cezalar da her iki suç türü için ayrı ayrı düzenlenmelidir.

Gözaltı süresinin şüpheli sayısı fazla olduğunda yetersiz kalması ya da tutuklanan terör şüphelilerinin yer göstermek amacıyla cezaevinden çıkarılmasındaki 15 günlük sürenin yetersizliği gibi durumlar göz önünde bulundurularak bahse konu sürelerin terör suçları özelinde yabancı ülke uygulamaları da incelenmek suretiyle uzatılabilmesi imkânı araştırılmalıdır.

Genel kolluğun asli görevi olmayan işlemlerin ilgili kurumlara devredilmesine yönelik gerekli düzenlemeler hayata geçirilmelidir.

Mal varlığına karşı işlenen suçlarda müdahalenin hızlandırılması ve etkinleştirilmesi için mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.

Sigortacılık uygulamalarında suçla ilgili önleyici tedbirleri teşvik edici mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.

Biyogüvenlik mevzuatının ilgili kurum ve kuruluşlar ile üniversitelerin katılımıyla kapsam ve içeriği geliştirilmelidir.

3.3.3. İdari Yapıyı İyileştirmeye Yönelik Amaç ve Politikalar

Güvenlik hizmetlerinin daha etkin icrası amacıyla ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşların idari altyapısı ile teknolojik ve fiziki kapasitelerini geliştirmeye yönelik çalışmaların sürdürülmesi amaçtır. Bu kapsamda;

Terörizm finansmanın önlenmesinin ve suçla mücadelenin etkinleştirilmesi amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı, Mali Suçları Araştırma Kurulu ile genel kolluk arasında işbirliği ve eşgüdüm güçlendirilmelidir.

Terörizmle ve suçla mücadele amaçlı faaliyetlere hız kazandırmak, emek, zaman ve maliyet kayıplarını önlemek amacıyla kurumlar arası anlık ve yığın veri paylaşımının sağlanması temelli uygulamalar etkinleştirilmelidir.

Siber güvenlik alanında kurumların sahip olması gereken asgari standartlar belirlenmeli, kurumların bahse konu standartlar doğrultusunda yeterliliklerini geliştirmeleri sağlanmalıdır.

3.3.4. İnsan Kaynakları Alanında Amaç ve Politikalar

Güvenlik hizmetlerinde görev alan personelin nitelik ve nicelik olarak yeterliliği önemi haizdir. Bu kapsamda;

Suçla mücadele ve güvenlik hizmetlerinde görev alan personelin ihtisaslaşmasına önem verilmeli, teknoloji alanındakiler başta olmak üzere millî ve milletlerarası alandaki gelişmeler doğrultusunda genel ve hizmet içi eğitimleri devam ettirilmelidir. Ayrıca, suçla mücadelede etkinliğin artırılması için suç türlerine göre branşlaşma sağlanmalı, branş eğitimleri yaygınlaştırılmalı, kolluk kuvvetleri ile adli makamlar arasında işbirliği geliştirilmeli ve adli kolluk teşkilatında görevli personelin ihtisaslaşması sağlanmalıdır.

Güvenlik hizmetlerinde nitelikli personelin istihdamı özendirilmeli ve yetişmiş insan gücü kaybını önleyecek teşvik edici politikalar geliştirilmelidir.

Güvenlik hizmetlerinde kaynakların etkin kullanılmasını sağlamak amacıyla suç inceleme uzmanlarının görevlendirilmesine ağırlık verilmeli ve suç analiz verileri dikkate alınarak kaynak dağıtımı planlaması yapılmalıdır.

3.3.5. Altyapıyı ve Teknolojiyi İyileştirmeye Yönelik Amaç ve Politikalar

Altyapı ve fiziki donanım yatırımları bakımından güvenlik hizmetlerinde kullanılan teknolojinin olabildiğince yerli ve millî olmasına önem verilmesi amaçlanmaktadır. Bu

kapsamda ülkemizin yerli ve millî yazılım, donanım, ekipman tasarlama, geliştirme, üretme ile bunların onarım ve bakımını yapma imkân ve kabiliyetleri geliştirilmeli, bu ürünlerin kullanımı tercih edilir kılınmalıdır.

Yeni risk ve tehditlerle mücadelede kullanılan silah, araç ve teknolojiadaki sürekli değişim göz önünde bulundurularak bu gelişmelere uyum sağlayacak çalışmalar sürdürülmelidir.

3.3.6. Kamuoyuyla/Halkla İlişkiler Alanına Yönelik Amaç ve Politikalar

Ülkemizin terörizm ve suçla mücadelesinin halkla ilişkiler boyutuyla da desteklenmesi amaçlanmaktadır. Ülkemize yönelik güvenlik risk ve tehditlerinin çok boyutluluğu güvenlik hizmetlerinin her alanında yoğun bir mücadeleyi gerektirmekte, bu mücadelenin yurt içi ve yurt dışı kamuoyuna yönelik etkin bir iletişim stratejisiyle yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

Terör ve suç örgütlerinin, STK'ları propaganda, eleman kazanma, bağış toplama, medya ve siyaset üzerinde bir baskı gücü ve kamuoyu oluşturma gibi konularda yurt içi ve yurt dışında etkin bir araç olarak kullandığı göz önünde bulundurulduğunda, STK'ların bahse konu faaliyetleri hakkında yurt dışında yaşayanlar da dâhil olmak üzere vatandaşlarımızın bilgilendirilmesi/bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Radikalleşmenin önlenmesi kapsamında terör ve şiddet içeren suç örgütü üyelerinin radikalleşmeden arınma ve topluma yeniden kazandırılmalarına yönelik rehabilitasyon programları hakkında kamuoyu bilgilendirilmelidir.

Terör örgütlerinin sosyal, ekonomik, hukuki ve siber alanlarda istismar ettiği konulara yönelik çözümler hızla uygulanmalı ve vatandaşların bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.

3.3.7. Önemli Projeler

Terörle mücadele birimlerinin soruşturma kapasitesinin artırılmasına yönelik projelerin geliştirilmesine önem verilmelidir.

Terör örgütleriyle hukuki mücadelenin desteklenmesi amacıyla adli ve güvenlik birimlerinin ulaşabileceği ve analiz imkânı veren ortak bir adli veri havuzunun etkinleştirilmesine yönelik projeler yapılmalıdır.

3.3.8. Mali Yük ve Finansman

Bütçede güvenlik hizmetlerine ayrılan pay ve yürütülen projelere verilen destek bütçe imkânları çerçevesinde artırılmalıdır.

3.4. Temel Amaç ve Politikalara Yönelik Tedbirler

3.4.1. Güvenliğin Temel Konularındaki Amaç ve Politikalara Yönelik Tedbirler

3.4.1.1. Terör ve Terörizmle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

3.4.1.1.1. Terörizmle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Terör örgütleriyle askerî ve polisiye tedbirlerle mücadele etmenin yanı sıra bu örgütlerin oluşmasına zemin hazırlayan siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel şartların ortadan kaldırılması esas olmalıdır. Terör örgütlerinin faaliyetlerinin meydana gelmeden önlenmesine yönelik ön alıcı tedbirler etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Terör örgütlerinin beslenebileceği veya istismar edebileceği hususlar etkisizleştirilmeli ve propaganda faaliyetlerine karşı söylem geliştirilmelidir.

Terör örgütlerinin propaganda ve dezenformasyon faaliyetleriyle halk desteği edinmelerini önlemek amacıyla çocuk ve gençlerin eğitim hayatına katılmalarının sağlanması, ülke genelinde gelir seviyesinin, eğitimin niteliğinin ilerletilmesi, kadınların sosyal ve ekonomik hayatta ağırlıkları ile görünürlüklerinin artırılması yönündeki uygulamaların kararlılıkla sürdürülmesi temin edilmelidir.

Kamu diplomasisi faaliyetleri ülkeler bazında özelleştirilerek yabancı ülke kamuoyunu da hedefleyecek şekilde daha kapsamlı bir iletişim stratejisi çerçevesinde yürütülmelidir. Kamu diplomasisi faaliyetlerine STK'lar, düşünce kuruluşları, basın, yerel yönetimler, üniversiteler gibi kurum ve kuruluşların katkısı artırılmalıdır.

Türkiye'nin terörizmle mücadelesinin esaslarının ortaya konulması, ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğinin/koordinasyonun sağlanması, uygulanan politika ile tedbirlerin takibinin yapılabilmesi ve etkinliğinin ölçülebilmesi açısından bir eylem planı hazırlanması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Terör örgütlerine ve yapılanmalarına ilişkin olarak değişen eylem, eleman temini, finans elde etme yöntemleri, yeni suç türleri, üst yönetim kadrolarının son dönem açıklamaları,

basım/yayın, sosyal medya faaliyetlerine ilişkin deşifre/tespit/engelleme çalışmaları ilgili birimlerin koordinasyonunda yürütülmeli, örgüt içi zlmenin artırılması amacıyla bilgilendirme ve ikna faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.

Terörizmin finansmanıyla mücadelenin daha da etkinleştirilmesi amacıyla bu alanda görevli kuruluşlar ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılmalı ve ihtisas kurumlarıyla yargı arasındaki çalışma ilişkisi gclendirilmelidir.

Terör örgütlerinin fon hareketlerinin engellenmesi amacıyla kayıt dışı olarak gerçekleştirilen mali aracılık işlemlerinin nlenmesine yönelik faaliyetler artırılmalıdır.

Yeni teknolojilerin terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanımının engellenmesi hususunda özel sektör dâhil olmak üzere ilgili kurumlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon artırılmalıdır.

İlgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında yabancı teröristleri de dâhil teröristlere ve terör şphelilerine dair bilgilerin paylaşılmasına önem verilmelidir.

lkemiz aleyhine faaliyet gösteren terör örgütleriyle uluslararası alanda mücadelede bu örgütlerin yürüttüğü yasa dışı faaliyetler üzerinden ilerlenmesi suretiyle uluslararası işbirliği kuvvetlendirilmelidir.

Terör konusunda uluslararası alanda kabul edilecek bir tanıma ülkemizin görüşleri doğrultusunda ulaşılması yönünde çaba gösterilmelidir.

Terör örgütlerinin internet sitelerini ve sosyal medyayı eleman kazanma, fon toplama ve propagandalarını yayma aracı olarak kullanmalarını önlemeye yönelik tedbirler uluslararası işbirliği imknlarından da faydalanılarak sürdürülmelidir.

Türkiye'nin ilgi ve etki alanındaki ülkelerin, terör örgütleri için s ve barınma merkezi olmalarını önleyecek tedbirler geliştirilmelidir.

Terör ve çıkar amaçlı suç rgt mensuplarının tutukluluk ve hükümlülük süresi içerisinde terör örgütlerinden uzaklaşmalarının ve terör örgütünden ayrılanlar da dâhil olmak üzere topluma kazandırılmalarının sağlanması amacıyla ceza infaz ve iyileştirme alanındaki sorunların çözümüne yönelik tedbirler alınmalıdır.

3.4.1.1.2. Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırılıkla Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Tekfirci/Selefi ideolojiye dayalı radikalleşmenin önlenmesine ilişkin bir eylem planı hazırlanmalıdır.

Radikalleşmeyle ilgili olarak karşı söylem stratejisi ortaya konmalı ve bu karşı söylem stratejisinin uygun medya araçlarıyla aktarılması sağlanmalıdır.

Çatışma bölgelerinde bulunduktan sonra ülkeye dönüş yapan yabancı teröristlerin radikalleşmeden arınma ve rehabilitasyon süreci ilgili tüm kurumların katılımıyla planlanmalıdır. Ailesiyle birlikte çatışma bölgelerinden dönen çocuk ve kadınlarla ilgili çalışmalar geliştirilerek devam ettirilmeli ve bunların terör örgütleri tarafından yeniden istismar edilmeleri engellenmelidir.

Şiddete varan aşırılığın her türüyle etkin mücadele edilmesi için kolluk kuvvetlerine, eğitimcilere, ilgili kamu personeli ile sivil toplum üyelerine verilen eğitimler ihtiyaçlara binaen güncellenerek artırılmalı, bu unsurlar arasında eşgüdüm ve işbirliğini teşvik edecek platformlar oluşturulmalıdır. Ülkemizde tekfirci/selefi düşüncenin yayılmasında bazı vakıf, dernek gibi STK'lar ile bu kuruluşların faaliyete geçirdiği radikalleşme merkezi haline gelen kayıt dışı mescit, çay ocağı, medrese, yayın/kitapevi vb. yerlerin faaliyetleri engellenmelidir.

3.4.1.1.3. Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Güvenlikten Kaynaklanan Risk ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

KBRN risk ve tehditleriyle mücadele konusunda uzman personel sayısı artırılmalı, fiziki korunma imkânları geliştirilmeli, halkın bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmeli ve bu alanda görevli bakanlık, kurum ve kuruluşların fiziki, beşerî ve teknolojik kapasitesi artırılmalıdır.

KBRN olaylarına müdahale ve ilk yardım konusunda yeni nesil teknolojik cihazlar tedarik edilerek eğitimler verilmeli, bu kapsamda KBRN kaza/saldırılarında ortaya çıkabilecek sorunlarla mücadele edilmesi amacıyla kurulan KBRN Simülasyon Merkezleri yenilikçi ve değişim odaklı çözümler getirme becerisini kazanacak şekilde geliştirilmelidir.

KBRN olaylarına müdahale eden kolluk personeline yönelik eğitim programları üniversiteler de dâhil edilerek sürdürülmelidir.

KBRN saldırılarıyla mücadele edilmesi birçok kurum ve kuruluşun görev alanına girdiğinden ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve eşgüdüm planlama safhalarından itibaren sağlanmalıdır.

KBRN risk ve tehditlerinin gelişen teknolojiyle çeşitlenebileceği göz önünde bulundurularak bunları tespit etmeye yönelik proje ve girişimler desteklenmeli, bu kapsamda üniversitelerle işbirliği imkânları değerlendirilmelidir.

KBRN maddeleri ve bu nitelikteki atık maddelerin üretimi, kullanılması, depolanması ve nakledilmesi sırasında terör ve suç örgütlerinin bu maddelere ulaşmalarını önleyecek tedbirler artırılmalıdır.

KBRN Afet Yönetimi basamakları doğru ve tam olarak uygulanmaya konulmalıdır.

KBRN risk ve tehditlerinin sadece dışarıdan değil sahip olduğumuz nükleer güç santralleri ve endüstriyel tesislerden kaynaklı oluşabileceği göz önünde bulundurularak tedbirler geliştirilmelidir.

Kritik altyapı ve tesisler ile toplu yaşam alanlarında KBRN tehdit ve risklerine ilişkin önleyici tedbirler alınmalıdır.

KBRN konusunda sivil-asker işbirliğinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

3.4.1.2. Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kollukla İlgili Tedbirler

3.4.1.2.1. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadelenin etkinleştirilmesi ve uyuşturucunun ülkemize girişinin engellenmesi amacıyla fiziki, beşerî ve teknolojik kapasite artırılmalıdır.

Uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadelede bölgedeki ve uluslararası alandaki işbirliği geliştirilmeli, bu kapsamda özellikle sınır paylaştığımız ve uyuşturucu kaçakçılığı güzergâhları üzerinde bulunan ülkeler ile kolluk ve adli işbirliğinin artırılması olanakları araştırılmalıdır.

Bu alanda görev yapan personelin uzmanlaşma seviyesi artırılmalı, uyuşturucu bağlantılı suçlardaki gelişmeler dikkate alınarak genel ve hizmet içi eğitimler planlanmalıdır.

3.4.1.2.2. Organize Suçlar ve Diğer Kaçakçılık Suçlarıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Organize suçlar ve diğer kaçakçılık suçlarıyla mücadelenin etkinleştirilmesi amacıyla fiziki, beşerî ve teknolojik kapasite artırılmalıdır.

Genel kolluğun organize suçlar ve suçtan elde edilen gelire mücadele etkinliği ve teknik kapasitesi artırılmalıdır.

Organize suçlarla mücadelede uluslararası işbirliği geliştirilmeli, özellikle sınır aşan suç örgütlerine ilişkin komşu ve diğer ülkelerle uygun alanlarda kolluk ve adli işbirliği ilerletilmelidir.

Organize suçlar alanında görev yapan personelin ihtisaslaşma oranı artırılmalı ve bu alanda genel ve hizmet içi eğitimler güncel ihtiyaçlar da dikkate alınarak uygulanmalıdır.

Türkiye'nin yasa dışı yollardan yurt dışına çıkarılmış bütün kültür varlıklarının iade süreci devam ettirilmelidir.

Organize suç örgütlerinin dijital mecrayı suç iletişimde kullanmasının engellenmesi amacıyla güvenlik birimlerinin dijital altyapısı güçlendirilmelidir.

3.4.1.2.3. Asayiş Suçlarıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Güvenlik hizmetlerinde etkinliğin artırılması için infaz ve iyileştirme faaliyetlerinde yaşanan sorunların giderilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.

Suçun oluşmadan önlenmesinin güvenlik hizmetlerine katkısı dikkate alınarak önleyici güvenliğe katkı sağlayacak veriler toplanmaya devam edilmeli, ancak bu amaçla toplanan veri ve bilginin amacı dışında kullanılmaması sağlanmalıdır.

Kolluk istatistikleri uluslararası standartlar çerçevesinde İstatistik Amaçlı Uluslararası Suç Sınıflaması (ICCS) ile Resmî İstatistik Programına göre üretilmeli ve suç mağduriyeti araştırması yapılmalıdır.

Güvenlik hizmetlerinde ve suçla mücadelede özellikle başvuru takibi konularında e-Devlet uygulamalarının ağırlığı artırılmalıdır.

Asayiş suçlarının önlenmesi amacıyla teknolojik altyapı güçlendirilmeli ve KGYS gibi görüntüleme sistemleri geliştirilmelidir.

3.4.1.2.4. Dijital Teknolojilerden Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

3.4.1.2.4.1. Siber Güvenlik Dayanıklılığında Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Millî güvenlik politikalarında teknolojinin ne şekilde kullanılabileceği ve teknolojinin kullanımını sürecinde güvenliğin nasıl sağlanacağı belirlenmelidir. Gelişen teknolojilerin güvenlik alanında ortaya çıkaracağı hassasiyetler giderilmelidir.

Siber güvenliğin ve siber karşı koymanın artırılması için beşerî, fiziki ve teknolojik altyapı geliştirilmelidir.

Millî menfaatlerimiz doğrultusunda siber güvenliğin sağlanması konusunda uluslararası işbirliği geliştirilmelidir.

Küresel ölçekte gerçekleşen hızlı ve büyük veri akışı dikkate alınarak doğru ve kullanılabilir verinin elde edilmesi ve suçla mücadele için anlamlı hale getirilmesi maksadıyla büyük veri analiz altyapısı güçlendirilmelidir.

Güvenli internet kullanımına yönelik faaliyetler kapsamında çocuklar ve gençler başta olmak üzere tüm kullanıcıların siber suç, yanlış ve kasıtlı bilgilendirme ve siber okuryazarlık alanlarında farkındalıklarını artırıcı çalışmalar sürdürülmelidir.

Siber güvenlik alanında yerli ve millî teknolojinin geliştirilmesi, üretimi ve kullanımı teşvik edilmeli; güvenlik hizmetlerinde yerli ve millî dijital ürünlerin kullanım oranı artırılmalıdır.

3.4.1.2.4.2. Siber Suçlardan Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Siber suçlarla mücadele kapasitesinin artırılması için beşerî, fiziki ve teknolojik altyapı geliştirilmelidir.

Siber suçların sınır aşan yapısı göz önünde bulundurularak failin tespit edilmesi maksadıyla anlık bilgi paylaşımını sağlayacak mekanizmalar hayata geçirilmelidir.

Siber suçlar ve suçlularla mücadele edecek birimlerin kapasiteleri geliştirilmeli; bu alanda nitelikli, tecrübeli ve uzman personel istihdam edilerek personel sayısı artırılmalı; siber

suçlarla mücadele alanında uzman personel açığının kapatılması maksadıyla üniversitelerle işbirliği yapılmalıdır.

Siber suç tasnifinin mevzuatta yeterli seviyede karşılığının bulunmaması ön alıcı savunma açısından siber suçlarla mücadele hareket alanını kısıtlamaktadır. Siber suçlarla mücadelede mevzuatın bu alandaki gelişmelerle mümkün olduğunca eş zamanlı ilerleyebilmesini teminen dijital teknolojideki ilerlemelerin güvenlik hizmetlerine hızlı ve etkili bir şekilde yansıtılması sağlanmalıdır.

3.4.1.2.5. Suç İncelemenin Geliştirilmesiyle İlgili Tedbirler

Suçun hızlı ve doğru bir şekilde aydınlatılması amacıyla kriminal laboratuvarlarının geliştirilmesine devam edilmeli, teknolojiyle birlikte gelişen makine, teçhizat, bina ihtiyaçları karşılanmalı ve kriminal laboratuvar sayıları artırılmalıdır.

Suç incelemede kullanılan makine-teçhizat ve kullanım malzemelerinin yerli ve milli üretimi sağlanmalıdır.

Bilgi ve delillerin kaybolmasının önüne geçilmesi amacıyla toplanan tüm veri ve delillerin gerekli saklama koşulları sağlanmalıdır.

Olay yeri inceleme personelinin istihdamında süreklilik sağlamak suretiyle personel sayısı artırılmalı, eğitimleri ihtiyaçlar doğrultusunda planlanmalı, olay yeri inceleme timlerinin ISO 17020 Çeşitli Tipteki Muayene Kuruluşlarının İşletimi İçin Şartlar Standardı kapsamında akreditasyonu yaygınlaştırılmalıdır.

İzlenebilirliğin sağlanması, olay yerinde elde edilen bulgu ve delillerin takibinin tüm adli süreç içerisinde yapılabilmesi ve laboratuvarlarca düzenlenen raporların ilgili makamlara dijital ortamda daha hızlı ulaştırılabilmesi için UYAP entegrasyonu tamamlanmalıdır.

Kriminal laboratuvarlar ile Adli Tıp Kurumunun da titizlikle takip ettiği ve uluslararası geçerliliğe sahip bilimsel yöntemlerin kullanıldığı TS EN ISO/IEC 17025 ve TS EN ISO/IEC 17020 vb. standartlara benzer zorunlulukların bilirkişilik yapan tüm kişi ve kurumlarca sahip olunması gibi bilirkişilik sistemini daha da geliştirecek ve güçlendirecek bir yapının oluşturulması kapsamında Adalet Bakanlığıyla çalışmalara devam edilmelidir.

Adli inceleme yapan laboratuvar personelinin yetişmesi ve uzmanlaşması sürecinin uzun zaman alması sebebiyle bu alanda personel temini süreklilik arz etmelidir.

Adli sürecin yöneticisi olan savcı adaylarının bu konuda aldıkları eğitimlerin ve kriminal incelemeler konusunda farkındalığın artırılması sağlanmalıdır.

3.4.1.2.6. Önleyici Kolluğun Geliştirilmesiyle İlgili Tedbirler

Suç meydana gelmeden önleyici ve caydırıcı tedbirler alınmalıdır.

Suçların sadece klasik kolluk tedbirleriyle önlenemeyeceği gerçeğinden hareketle ilgili kamu kurumları, özel sektör ve STK'ların da katılımıyla toplumun yapısına uygun modeller geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

Suç önleme çalışmalarına akademik bakış açısının da kazandırılması amacıyla üniversitelerle işbirliği yapılmalıdır. Bunun yanında suç işlemenin psikolojik, sosyolojik, ahlaki, ekonomik ve kültürel nedenleri üzerinde de araştırmalar yapılmalı ve çözümler üretilmelidir.

J/KGYS, tüm jandarma sorumluluk bölgesinde kurulmalı ve kırsal bölgelerdeki kontrol artırılmalıdır.

Mükerrer suç işleyen şahıslara yönelik cezaların caydırıcı bir hale getirilmesi maksadıyla ceza infaz sistemi yeniden düzenlenmelidir.

3.4.1.2.7. Özel Güvenlikle İlgili Tedbirler

Özel güvenlik eğitimlerinin günün şartlarına ve sektörün ihtiyaçlarına uygun hale getirilebilmesi için İçişleri Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu arasında imzalanan işbirliği protokolü kapsamındaki çalışmalar, eğitimlerin meslekteki profesyonelleşme düzeyini artırmaya katkı sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Genel kolluğun iş yükünü hafifletmek amacıyla özel güvenliğin katkısı artırılmalı, özel güvenlik eğitim ve denetimleri günün şartlarına ve hizmetin gereklerine uygun hale getirilmelidir.

5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun kapsamında ülke genelinde faaliyete geçirilen KAAN uygulamasından elde edilen tecrübenin devamlılığı açısından genel kolluk-özel güvenlik arasındaki işbirliği ve eşgüdüm geliştirilerek sürdürülmelidir.

Deniz limanlarındaki özel güvenlik hizmetleri; Sivil Hava Meydanları, Limanlar ve Sınır Kapılarında Güvenliğin Sağlanması, Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik ile Uluslararası Gemi ve Liman Tesisi Güvenlik Kodu Uygulama Yönetmeliği kapsamında

denizden yönelebilecek tehditlere karşı yeniden ele alınmalı, güçlendirilmeli ve liman tesisinin bu yöndeki yükümlülükleri artırılmalıdır.

3.4.1.3. Millî Güvenlik ve Savunmayla İlgili Tedbirler

3.4.1.3.1. Sınır Yönetimi ve Güvenliğinden Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Sınır güvenliğinin artırılmasına yönelik fiziki, beşerî ve teknolojik kapasite geliştirilmelidir. Bu kapsamda fiziki güvenlik sistemlerinin yapımına, elektro-optik sistemlerin kurulumuna ve sahadan kazanılan tecrübeler ile teknoloji alanındaki gelişmeler doğrultusunda güvenlik sistemlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmelidir. Sınır güvenliği konusunda görev ve sorumluluğu bulunan bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında eşgüdüm ve işbirliği artırılarak devam ettirilmelidir.

Denizlerde arama kurtarma imkânlarının artırılması maksadıyla modern deniz ve hava vasıtaları tedarik edilmelidir.

3.4.1.3.2. Düzensiz Göç ve Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Göç alanında faaliyet gösteren bakanlık, kurum ve kuruluşların beşerî, fiziki ve teknolojik imkânları artırılmalıdır. Göç yoğunluğu olan illerde kolluk kuvvetlerinin kapasitesi ihtiyaca göre ayrıca belirlenmelidir.

Düzensiz göçü kaynağında ve ülkemiz sınırlarında engellemeye yönelik yaklaşımımız sürdürülmelidir.

Göçmen kaçakçılığıyla mücadelede kaynak ve komşu ülkelerin kolluk kuvvetleriyle anlık istihbari bilgi paylaşımı ile müşterek operasyon kabiliyeti geliştirilmelidir.

Düzensiz göçle mücadelede etkinliği artırmak ve ülkemizdeki düzensiz göç güzergâhı üzerinde denetim ve kontrolleri daha etkin icra edebilmek maksadıyla ihtiyaç duyulan teknolojik donanım sağlanmalıdır. Sınır güvenliğinde algılayıcı sistemler yaygınlaştırılmalı, teknolojik altyapı güçlendirilerek yapay zekâ uygulamaları geliştirilmelidir.

Düzensiz göçmenlerin yakalanmaları halinde haklarında İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından idari karar alınıncaya kadar Jandarma birlikleri himayesinde kalmaları gerekmekte, bu durum göçmenlerin iâşe ve barınmaları başta olmak üzere birçok soruna neden olmaktadır.

Bu sorunların çözümüne yönelik olarak Göç İdaresi Başkanlığı yönetimindeki “Ön Kabul Merkezleri”nin teşkili imkânları araştırılmalıdır.

Sahil Güvenlik Yönetim Sistemi Projesinin yaygınlaştırılmasıyla Türk deniz yetki alanlarında teknolojik gözetleme, tespit ve teşhis imkân ve kabiliyeti artırılmalıdır.

3.4.1.3.3. Kritik Altyapı ve Tesislerden Kaynaklanan Riskler ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Kritik altyapı ve tesislerden kaynaklanan risk ve tehditlerle etkili şekilde mücadele edilmesi için fiziki, beşerî ve teknolojik kapasite artırılmalıdır.

Kritik altyapı ve tesislerin korunması için kamu kurumlarının yanı sıra kritik altyapı yatırımları olan kuruluşlarla birlikte idari, sektörel, millî ve milletlerarası boyutta eşgüdümlü faaliyetler sürdürülmelidir.

Kritik altyapı ve tesislerin güvenliğinin etkin bir şekilde sağlanması için uzmanlaşma sağlanmalı ve verilecek eğitimlerle personelde farkındalık oluşturulmalıdır.

Millî güvenlik açısından kritik tesislere her türlü saldırı, sabotaj ile diğer acil durumlarda, müştereken icra edilen görevlerin işbirliği ve koordinasyon içerisinde gerçekleştirilmesi maksadıyla kolluk kuvvetleri tarafından korunan tesislerde görev yapan özel güvenlik görevlilerinin eğitimi ve yerinde denetlenmesi hususlarında etkinlik artırılmalıdır.

Bünyesinde kritik önemi haiz tesis bulunduran bakanlıkların merkez teşkilatlarında kriz yönetim merkezleri oluşturulmalı, önemli tesislerin güvenlikleriyle ilgili sistem ve teknolojileri (görüntüleme sistemleri ve iletişim bilgileri vb.) bahse konu kriz yönetim merkezlerine entegre edilmelidir.

3.4.1.3.4. Diğer Risklerle ve Tehditlerle Mücadeleyle İlgili Tedbirler

Nükleer, konvansiyonel ve hibrit tehditlere karşılık verilebilmesini sağlamak üzere ülkemizin bu tür tehditlere karşı koyma imkân ve kabiliyetinin artırılmasına yönelik bütüncül mahiyette siyasi, askerî ve sivil kabiliyet alanında karşı koyma stratejisi oluşturulmalıdır. Karşı koyma stratejisi söz konusu tehditler karşısında, enerji, haberleşme, ulaştırma, finans, sağlık, gıda, su, su yönetimi, hükümetin ve toplumun korunmasında faaliyet sürekliliğini sağlamaya dönük olmalıdır. Bahse konu strateji oluşturulurken konulara ilişkin kırılganlıklar ile kırılganlıklara ilişkin kıstaslar tespit edilmelidir.

İklim değişikliği ve tarım üretimi üzerinde etkileri, artan nüfus, gıdaya olan talep artışı, su kaynaklarında azalma, çarpık kentleşme ve kırsal alandan kente göç gibi faktörler dikkate alınarak gıda güvenliğini sağlayıcı çalışmalara devam edilmelidir.

Stratejik öneme sahip tarım ürünleri belirlenerek sürdürülebilir üretiminin sağlanması için Ar-Ge çalışmaları yapılmalıdır.

Tarım ile gıda teknolojisinde dışa bağımlılık oranını azaltmak üzere yerli türlerin geliştirilmesi çalışmalarına öncelik verilmelidir.

Tarımdaki teknik ve teknolojik ilerlemenin üreticiye ulaştırılması için çalışmalara devam edilmelidir.

Bitki gen bankası geliştirilmeli, yerli türlerin uluslararası patent alımlarına öncelik verilmelidir.

Üç boyutlu baskı teknolojileri kullanılarak üretilen silahların tespiti amacıyla güvenlik izleme teknolojileri geliştirilmeli ve mevzuatta bu silahlara ilişkin düzenleme yapılmalıdır.

3.4.1.3.5. Güvenlik Hizmetlerinde Etkinliğin Artırılmasıyla İlgili Tedbirler

Bilgi harbi, siber harp, ekonomik harp, hibrit harp gibi yeni harp kavram ve uygulamalarına yönelik planlama, teşkilatlanma ve eğitim çalışmaları geliştirilmelidir. Bu bakımdan alınacak tedbirler ön alıcı bir yaklaşımla oluşturulmalıdır. Bunun için güvenlik, savaş türleri, strateji ve taktiklerine yönelik fikrî çalışma ve araştırmalar günün şartlarına göre yapılmalı ve güncel tutulmalıdır.

Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) başta olmak üzere güvenlik alanında çalışan kamu kurum ve kuruluşlarının hem kendi aralarında hem de ilgili STK'larla arasındaki işbirliği daha da geliştirilmelidir.

3.5. Plan Amaç, Hedef ve Politikalarının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle İlişkisi

Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi, 25 Eylül 2015 tarihinde gerçekleştirilen BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde kabul edilmiş, bu çerçevede 17 amaç ve bu amaçları gerçekleştirmek için 169 hedef belirlenmiştir. Sürdürülebilir kalkınma amaç ve hedeflerine erişim düzeyini izleyebilmek amacıyla 231 tekil göstergeden oluşan bir küresel gösterge seti bulunmaktadır. Bu kapsamda güvenlik alanındaki tüm göstergelerin hesaplanabilmesine yönelik önlemler alınmalıdır.

3.6. Plan Hedeflerini Gerçekleştirmek İçin Yapılması Önerilen Araştırmalar

Terörizme yol açan radikalleşmenin nedenlerinin tespitine yönelik saha çalışmaları ve akademik araştırmalar geliştirilmelidir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

4.1. Sonuç ve Değerlendirme

Dünyada siyasi, sosyal, ekonomik, asimetrik, çevre temelli risk ve tehditleri içine alan daha kapsayıcı nitelikteki “bütüncül güvenlik” anlayışı önem kazanmıştır.

Millî güvenlik konusundaki yeni gelişmeler ülkemize yönelik tehdit ve riskleri bir yandan derinleştirirken bir yandan da genişletmiştir. Jeopolitik konumu itibarıyla pek çok çatışma ve gerginlik bölgesine yakın olan Türkiye'nin çıkarları küresel ve bölgesindeki gelişmelerden doğrudan ve dolaylı olarak etkilemekte, ülkemizin yakın çevresindeki güvenlik tehditleri de birbiriyle bağlantılı olarak ortaya çıkmaktadır. ABD-Çin, ABD-Rusya rekabetinin coğrafyamızı da etkilemesi, uluslararası düzensiz ve kitlesel göçe maruz kalınması, iklim değişikliği, Doğu Akdeniz'de yaşanan anlaşmazlıklar, Suriye ve Irak'taki çatışmalar, Orta Asya/Kafkasya ve İran'daki gelişmeler, Afrika'nın kuzeyindeki otorite boşluğu, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki gerginlik gibi birçok alanda yaşanan sorunlar ülkemizin güvenliği hilafına olabilecek veya istismar edilebilecek tehdit ve riskler barındırmaktadır. Yakın coğrafyamızda yürütülen vekâlet savaşları ve çatışmaları devam etmektedir. Bu kaotik durum bir yandan bahse konu alanlarda istikrarsızlaşmaya, etnik ve dini çatışmalarla sosyal travmalara, göçlere, yerinden edilmelere yol açmakta; öte yandan terör örgütlerinin taşeronlaşmalarına ve bu yolla destek elde etmelerine fırsat tanımaktadır.

Kuruluşundan bugüne diğer devletler ya da devlet dışı aktörler tarafından sahiplenilen terör örgütlerinin sistematik saldırılarıyla karşı karşıya kalan Türkiye, bölücü terör örgütü PKK/KCK'dan aşırı sol terör örgütlerine, devletin kritik kurumlarını ele geçiren ve zamanla devlet içindeki yapılanmasını genişleterek silahlı terör örgütüne evrilen FETÖ'den DEAŞ gibi dini istismar eden terör örgütlerine kadar terörizmin farklı biçimleriyle yıllardır mücadele etmektedir. Türkiye aleyhine faaliyet gösteren terör örgütleri Türkiye'nin bulunduğu bölgedeki savaş ve çatışmalardan da yararlanarak kendi gündemlerini ilerletmeye ve dış destek ağlarını genişletmeye çalışmaktadır.

Türkiye'nin çevresindeki ülkelerde yaşanan savaşlar, ekonomik zorluklar, siyasi istikrarsızlıklar, iklim değişikliklerinin yol açabileceği çevre ve gıda temelli problemlerin ortaya çıkma ihtimali, Batı ülkelerinin göçü sınırlarının dışında tutma politikaları dikkate alındığında düzensiz ve kitlesel göç sorununun daha ciddi boyutlara ulaşacağı düşünülmektedir. Düzensiz göçle gelen sığınmacıların barınma, iâşe ve kayıt dışı istihdamının ortaya çıkardığı sorunlar

başta olmak üzere sığınmacılar ve göçmenler konusu ülkemizin güvenliğini ve istikrarını olumsuz etkileyebilecek risk potansiyeli taşımaktadır.

Diğer taraftan ülkemizin zenginliğini oluşturan sosyolojik ve kültürel farklılıklarımız ile gelir düzeyi farklılıklarını istismar ederek güven, istikrar ve huzur ortamını hedef alan ve şiddet eylemleri çıkarmaya yönelik bölücü tahrikler önemli sorun alanlarından birini oluşturmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin üretimi, ticareti ve kullanımı genç kesim başta olmak üzere toplumu tehdit eden çok boyutlu bir sorundur. Bireylerin ruh ve beden sağlığını tehdit etmesi, aile yapısını bozucu etkisiyle millî ve kültürel değerlerin erozyonunun yanı sıra uyuşturucu kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan asayiş problemleri, ekonomik ve sosyal sorunları da tetikleyerek ülkemizin geleceğini tehlikeye sokmaktadır.

Sınır aşan kriminal ağlar, ulaşım-iletişim teknolojilerinden yararlanarak faaliyetlerini giderek sınır ötesine taşımaktadır. Kaçakçılık ve uyuşturucu madde ticareti de dâhil olmak üzere farklı alanlarda eylemlerde bulunan organize suç örgütleri sosyal ve ekonomik çok boyutlu sorunların ortaya çıkmasına yol açmakta, aynı zamanda ülkemizde terörizmin en önemli finans kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Diğer taraftan teknolojik ilerlemeler de beraberinde yeni güvenlik tehditlerini getirmektedir. Dijital teknolojilerden kaynaklanan tehdit ve risklere yönelik tedbirlerin alınması, millî güvenliğin, bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunmasının yanı sıra stratejik önemi haiz tesis ve sistemlerin korunması açısından da gereklidir.

Türkiye, güvenlik alanında karşılaştığı söz konusu çok boyutlu risk ve tehditlerle mücadelede hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleri doğrultusunda T.C. Anayasası'nın çizdiği çerçevede gerekli önlemleri almakta, hazırlıklarını yapmakta ve etkinliğini artırmaya çalışmaktadır.

Ülkemizin küresel bir güç merkezi olması yolunda atılacak adımların stratejik çerçevesini oluşturacak 2053 vizyonu doğrultusunda On İkinci Kalkınma Planı Güvenlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonunca “Terör ve Terörizmle Mücadele”, “Suçlar, Suçların İncelenmesi ve Önleyici Kolluk”, “Millî Güvenlik ve Savunma” ana başlıkları altında yürütülen çalışmalar kapsamında ülkemize yönelik güvenlik tehditlerinin bertaraf edilebilmesi amacıyla strateji, politika ve tedbirlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu minvalde, 2019-2023 döneminde On Birinci Kalkınma Planının Güvenlik Hizmetleri başlıklı bölümünde ifade edilen hedefler doğrultusunda ihtiyaca binaen çok sayıda hukuki ve idari düzenlemenin hayata geçirildiği gözlenmiştir. Geleneksel olarak Türkiye'nin güvenlik sorunlarıyla mücadelede mevzuatının genel olarak yeterli olduğu ifade edilebilecektir.

Türkiye'nin karşı karşıya olduğu risk ve tehditlerin çok boyutlu yapısından kaynaklı olarak güvenlik hizmetleri alanında çok sayıda kurum ve kuruluş görev ve sorumluluk almaktadır. Bu durum gerek kurum içi gerekse kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliğini elzem kılmaktadır. Bu doğrultuda On İkinci Kalkınma Planı Güvenlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu çalışmaları neticesinde, mevzuatın uygulanmasında güvenlik hizmetlerinde görev alan tüm bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında nitelikli işbirliği ve eşgüdüm ihtiyacının varlığını koruduğu tespiti yapılmıştır.

Güvenlik hizmetlerinin demokrasi, hukukun üstünlüğü, temel hak ve hürriyetler çerçevesinde profesyonel, uzmanlaşmış ve ihtiyaca göre topluma dayalı olarak yapılandırılmış birimler tarafından yürütülmesi önem arz etmektedir. Güvenlik kuruluşlarında nitelikli personel istihdamını özendirecek destek uygulamalarına, hizmetlerin daha verimli icrası amacıyla personel sayısının artırılmasına, personelin eğitim olanaklarının gelişen teknoloji dikkate alınarak iyileştirilmesine ve atama kararlarında uzmanlaşmanın göz önünde bulundurulmasına yönelik düzenlemelere ihtiyaç bulunduğu değerlendirilmektedir.

Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü hedef alan tüm terör örgütleriyle mücadele sınırlarımız içinde ve dışında yürütülmektedir. Türkiye güvenlik hizmetlerinde idari kapasiteyi, personel niteliğini ve teknolojik altyapıyı geliştirme yönünde önemli adımlar atarak millî güvenlik risk ve tehditleriyle etkili bir şekilde mücadele edebilmektedir. Yürütülen başarılı operasyonlar terörizmle mücadele çalışmalarıyla (sosyal, ekonomik, kültürel, diplomatik vb. tedbirler) da desteklenmekte, terör örgütlerinin vatandaşlarımız üzerinde tahakküm kurma, propaganda ve dezenformasyon girişimleri boşa çıkarılmaktadır. Bununla birlikte terör örgütlerinin vekâlet savaşlarının unsuru haline gelmiş olmaları, ülkedeki varlıkları bitme noktasına gelmesine rağmen komşu ülkelerde artan mevcudiyet ve etkinlikleri gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda terörizmle mücadelenin On İkinci Kalkınma Planı döneminde de ülkemizin öncelikli güvenlik meselesi olmayı sürdüreceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca gelişen teknolojiyle mali işlemlerin giderek dijitalleşmesinin terörizmin finansmanı ile mücadeleyi zorlaştırdığı kabul edilse de Türkiye'nin terörizmin finansmanı ile mücadelede gerek idari kapasitesinin iyileştirilmesine gerekse ilgili kurumlar arasında işbirliği mekanizmalarının ihdasına olan ihtiyacının sürdüğü düşünülmektedir.

Kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması, bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile can ve mal emniyetinin korunması hem güvenlik hizmetlerinin hem de vatandaş-devlet ilişkisinin önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. On Birinci Kalkınma Planı döneminde vatandaşların güvenliğinin sağlanması hedefi doğrultusunda ciddi ilerlemeler kaydedilmiş, önleyici kolluk alanında ortaya konulan uygulamalarla suçun oluşmadan önlenmesine yönelik adımlar atılmış ve bu adımlar suç istatistiklerine olumlu şekilde yansımıştır.

Tür ve nitelik olarak değişmekte olan suç ve suçlularla mücadelede uzmanlığın esas alınması, suçun sebeplerinin analitik olarak tespiti, suçla mücadele stratejisi ve yapısının bu yönde belirlenmesi, kurumlarla ve vatandaşlarla işbirliğinin geliştirilmesi ve suçun oluşmadan önlenmesi önem arz etmektedir. Ülkemizde suçların aydınlatılma oranının yüksek olması güvenlik hizmetlerinde etkinliğin önemli bir göstergesidir. Bununla birlikte infaz ve iyileştirme sistemlerinin etkinleştirilmesinin toplumun güven ve huzuruna daha fazla katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Savunma sanayii başta olmak üzere güvenlik hizmetlerinin sunumunda kullanılan malzeme, donanım ve yazılım ürünlerinin yerli ve millî kaynaklardan tedarik edilmesi konusunda kayda değer ilerleme sağlanmıştır.

Güvenlik hizmetlerinin vatandaşlara hızlı ve etkin sunulmasında önemli bir araç olarak görülen e-güvenlik uygulamalarında ve güvenlik hizmetlerine erişimin başta hassas kesimler olmak üzere toplumun geneli açısından kolaylaştırılması hedefi doğrultusunda On Birinci Kalkınma Planı döneminde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu çerçevede hassas gruplar için güvenlik hizmetlerine özel erişim imkânları sağlayacak sistemler tesis edilmiş, belli suç türleri konusunda uzmanlaşmış personel sayıları artırılmış ve kriminoloji alanındaki ilmî ve teknolojik gelişmelerin ilgili kurumlarca kullanılması neticesinde suçla mücadele etkinleştirilmiştir.

Uyuşturucuyla sosyal, polisiye ve adli mücadele alanında On Birinci Kalkınma Planı döneminde ilerlemeler kaydedilmiştir. Ülkemiz uyuşturucunun hedef ve geçiş ülkesi olma konumunu sürdürmektedir. Bu durumun uyuşturucuyla mücadelenin bütüncül ve kapsamlı bir bakış açısıyla sürdürülmesini önemli hale getirdiği düşünülmektedir.

Dijital teknolojilerin hızlı gelişimi ve yaygınlaşan kullanımı siber güvenlik konusunu, güvenlik hizmetlerinin önemi giderek artan bir alanı haline getirmiştir. Dijital teknolojilerin sürekli gelişimi ön alıcı faaliyetlerde bulunulmasını zorlaştırmaktadır. On Birinci Kalkınma Planı döneminde ülkemizde siber güvenlik ve siber suçlarla mücadele alanlarında idari kapasitenin ve teknolojik altyapının geliştirilmesi konusunda adımlar atılmıştır. Bununla birlikte On İkinci Kalkınma Planı döneminde de siber güvenlik alanında kullanılan sistem ve ürünlerde yabancı teknolojiye bağımlılığı azaltacak politikalara olan ihtiyacın varlığını koruyacağı değerlendirilmektedir.

4.2. Güvenlik Hizmetlerinin Ülkemizin Gelişmesine Katkısının Değerlendirilmesi

Asayiş hizmetlerinden terörizmle mücadeleye, savunma sanayiinden kritik altyapı ve tesislerinin korunmasına kadar geniş yelpazedeki hizmetleri kapsayan güvenlik hizmetleri alanı, devletin bekası ve vatandaşlarının refahı için önceliklidir. Türkiye'nin tüm unsurlarıyla sürdürülebilir kalkınması için güvenlik hizmetlerinin ülke genelinden vatandaşlara kadar etkili bir şekilde sağlanması önem arz etmektedir. Güvenlik, bu bakımdan ülkenin kalkınması açısından hayati öneme sahip bir hizmet alanı olarak değerlendirilmektedir.

Kapsadığı geniş alan ve içerdiği farklı konular dikkate alındığında güvenlik hizmetlerinin bütününün ülkemizin gelişmesine katkısının, istatistiki verilerle ortaya konulması zordur. Bununla birlikte güvenlik hizmetleri genel çatısını oluşturan alt başlıklarda bu tür değerlendirmeler yapılabilmektedir. Etkin ve kapsayıcı güvenlik hizmetleri sunma hedefi doğrultusunda ülkemiz, güvenliğin şahsi boyutundan ülke savunmasına kadar her alanında ilerleme kaydetmekte ve bu durum Türkiye'nin kalkınmasına olduğu kadar vatandaşlarının huzur ve refahına da yansımaktadır.

Rapor metninde çeşitli konu başlıkları altında yer verildiği üzere, ülkemiz çok sayıda ve çok boyutlu güvenlik risk ve tehditleriyle karşı karşıyadır. Küresel güvenlik durumu ve Türkiye'nin bulunduğu bölgedeki gelişmeler dikkate alındığında kısa ve orta vadede söz konusu güvenlik risk ve tehditlerinin bir bölümünün güçlenerek varlığını sürdüreceği değerlendirilmektedir. Bu durum temel/ana stratejiye bağlı olmak üzere güvenlik hizmetlerinin sürekli güncellenen ve yeni risk ile tehditlerle etkin mücadeleye imkân sağlayan esnek ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasını gerektirmektedir. Türkiye'de güvenlik hizmetlerinin ülkemizin gelişimine katkısı değerlendirilirken ülkemizin karşı karşıya kaldığı sorunların çeşitliliği ve çok boyutluluğu, göz önünde bulundurulması gereken hususlardır.

Terörizm, düzensiz-kitlesele göç, uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti, iklim değışikliği, siber güvenlik, KBRN tehdit ve riskleri gibi pek çok alanda ölkemiz, millî güvenliğini sağlamak ve vatandaşlarını söz konusu sorunların etkilerinden korumak için politikalar geliştirmekte, hukuki ve idari tedbirler almaktadır. Terörle mücadelede alınan etkili tedbirler, sınır güvenliğinin ileri teknolojiyle takibi, uyuşturucuyla mücadelenin kararlılıkla sürdürölmesi ve her türlü organize suça karşı mücadele verilmesi ile güvenlik hizmetleri çatısını teşkil eden daha pek çok alanda atılan adımlar, uluslararası sistem kapsamında suçla mücadelede işbirliği çalışmaları, teknolojik gelişmelerin takibi ve uyarlanması sayesinde ölkemiz, bölgesinde etkili bir güç olarak hem sınırlarını hem de vatandaşlarını korumaktadır. Güvenliğin sağlandığı bir ortamda ölkelerin kalkınmasını sağlayan diğer unsurların etkinliği de artmaktadır.

Türkiye'nin savunma sanayiinde kaydettiği ilerleme, güvenlik hizmetlerinin ölkemizin gelişmesine katkısı genel başlığı altında özel olarak ele alınması gereken bir konu niteliğindedir. Savunma sanayii yatırım ve projeleriyle ölkemiz bu alanda kendi kendine yeterliliğini artırmanın yanı sıra kaydedilen ilmî ve teknolojik ilerleme diğer sektörlerde de gelişmeye katkı sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

ABEBE D., “*Great Power Politics and the Structure of Foreign Relations Law*”, Chicago Journal of International Law, 2009.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, “*Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2021*”, Haber Bülteni, Ankara, 2022. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “*2014-2023 Kritik Altyapıların Korunması Yol Haritası Belgesi*”, Ankara, 2014.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*, (çevrimiçi). <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozluğu> 17 Kasım 2022.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “*Stratejik Plan-2019-2023*”, Ankara, 2021 (güncellenmiş versiyon).

Anadolu Ajansı, “*Bakan Soylu: Türkiye’de 124 terörist kaldı*”, 18 Ağustos 2022a. (çevrimiçi) <<https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-soylu-turkiyede-124-terorist-kaldi-702333.html>> 20 Ekim 2022.

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu, *Uyğurucuyla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)*.

BAYRAKLI E., H.B. YALÇIN, M. YEŞİLTAŞ, *Avrupa’da PKK Yapılanması*, SETA, İstanbul, 2019.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, *Türkiye Elektronik Haberleşme Sektörü 2022 yılı Birinci Çeyrek Raporu*, Ankara, 2022.

DEMİRHAN, Y., S. ASLAN, “*Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi*”, Birey ve Toplum, Cilt 5, No 9, 2015.

EGM KOM Dairesi Başkanlığı, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu 2021*, Ankara, 2022.

EVANS Carol V., “Executive Summary”, *Enabling NATO’s Collective Defense: Critical Infrastructure Security and Resiliency (NATO COE-DAT Handbook 1)*, ed. Carol V. Evans Carlisle: USAWC Press, 2022.

GÖKÇE G., “*Türkiye’nin Artan İstihbarat Kapasitesi ve Terör Örgütü PKK ile Mücadele*”, Kriter, Ocak 2022, Yıl: 6, Sayı: 64.

GÖMÜK M., *FETÖ Ana Dava İddianamesi*, İstanbul, 2020.

HAWKSWORTH J., H. AUDINO, R. CLARRY, “*The World in 2050: How Will the Global Economic Order Change?*” Pricewaterhouse Coopers, Londra, Şubat 2017.

İçişleri Bakanlığı, *2023 Bütçe Sunuşu*, Ankara, 18 Kasım 2022.

İçişleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, *2021 Yılı Öne Çıkan Siber Güvenlik Olayları Bülteni*, Ankara, 2022.

İçişleri Bakanlığı EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, *Türkiye Uyuşturucu Raporu Eğilimler ve Gelişmeler 2022*, Ankara, 2022.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, İstatistikler. (çevrimiçi), <<https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>> 25 Ekim 2022.

İçişleri Göç İdaresi Başkanlığı, “*Türkiye'nin Dünyaya Örnek Olan İnsanlık Mücadelesi*”, 2022. (çevrimiçi), <<https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-dunyaya-ornek-olan-insanlik-mucadelesi-merkezicerik>> 18 Kasım 2022.

İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, *PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG*, Ankara, 2017.

İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, *FETÖ Fetullahçı Terör Örgütü*, Ankara, 2019.

İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, *Hibrit Tehdit Hibrit Terörizm: PKK, DEAŞ, FETÖ*, Ankara, 2020.

İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, *Batının Seçilmiş Yabancı Terörist Savaşçıları*, Ankara, 2021.

Jandarma Genel Komutanlığı, *T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı 2022 Faaliyet Raporu*, 2022 (çevrimiçi)

<<https://www.jandarma.gov.tr/kurumlar/jandarma.gov.tr/Mali-Tablolar/faaliyet-raporlari/JANDARMA-GENEL-KOMUTANLIGI-2022-YILI-FAALİYET-RAPORU.pdf>> 4 Aralık 2023.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin Teşkilat ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kararname No: 6, Resmi Gazete Tarihi: 15/07/2018, Resmi Gazete Sayısı: 30479.

Millî Savunma Bakanlığı, *Fırat Kalkanı Harekâtı*, 2022a. (çevrimiçi), <<https://www.msb.gov.tr/tr-TR/Firatkalkani>> 18 Kasım 2022.

Millî Savunma Bakanlığı, *Pençe Serisi Operasyonlar*, 2022b. (çevrimiçi), <<https://www.msb.gov.tr/tr-TR/PenceSerisiOperasyonu>> 18 Kasım 2022.

Polis Akademisi Başkanlığı, *Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ*, Ankara, 2018.

SARITAŞ, E.C., Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *Küresel Eğilimler ve Güvenlik Hizmetleri*, Yayınlanmamış Rapor, Ankara, 2020.

SOLMAZTÜRK H., *Ulusal Güvenlik, Güvenlik Çalışmaları Cilt-1*, der: O. Bingöl, A.B. Varlık, Arel Üniversitesi, İstanbul, 2020.

STEGGER, N. D., “*The Weaponization of Migration: Examining Migration as a 21st Century Tool of Political Warfare*”, Thesis, Naval Postgraduate School, Monterey California, 2017.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı*, Ankara, 2018. (çevrimiçi), <https://www.sbb.gov.tr/wp.content/uploads/2022/07/2019_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf> 17 Kasım 2022.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı*, Ankara, 2019. (çevrimiçi), <https://www.sbb.gov.tr/wp.content/uploads/2019/11/2020_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf> 17 Kasım 2022.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı*, Ankara, 2020. (çevrimiçi), <https://www.sbb.gov.tr/wp.content/uploads/2022/07/2021_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf> 17 Kasım 2022.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı*, Ankara, 2021. (çevrimiçi),

<https://www.sbb.gov.tr/wp.content/uploads/2022/07/2022_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf> 17 Kasım 2022.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı*, Ankara, 2022. (çevrimiçi),

<https://www.sbb.gov.tr/wp.content/uploads/2022/07/2023_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf> 17 Kasım 2022.

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “*2014-2023 Kritik Altyapıların Korunması Yol Haritası Belgesi*”, Ankara, 2014. (çevrimiçi), <<https://www.afad.gov.tr/kurumsal-raporlar>> 31 Ocak 2023. TRT Haber, “*Türkiye'nin enerji alanındaki stratejik konumu*”, 22 Mart 2022.

(çevrimiçi), <<https://www.trthaber.com/haber/gundem/turkiyenin-enerji-alanindaki-stratejik-konumu-663189.html>> 18 Kasım 2022.

TÜİK, *Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*, Ankara, 2022a. (çevrimiçi), <<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Girisimlerde-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2022-45585>> 17 Kasım 2022.

TÜİK, *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*, Ankara, 2022b. (çevrimiçi), <[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587)> 17 Kasım 2022.

TÜİK, *Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri 2021*, 2022c. (çevrimiçi), <<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Karayolu-Trafik-Kaza-Istatistikleri-2021-45658>> 11 Kasım 2022.

TÜİK, *Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri 2021*, 2022ç. (çevrimiçi), <<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2021>> 11 Kasım 2022.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, *Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı 2020-2023*, Ankara, 2020.

ULLMAN R.H., “*Redefining Security*”, *International Security*, Vol.8 No.1, 1983, MIT Press, 2010.

United Nations Digital Library, “*Security Council resolution 2341 (2017) [on protection of critical infrastructure against terrorist acts]*”, 2017. (çevrimiçi), <<https://digitallibrary.un.org/record/859472>> 02 Şubat 2023.

United Nations High Commissioner for Refugees, *Global Trends Forced Displacement in 2021*. (çevrimiçi), <<https://www.unhcr.org/en-us/publications/brochures/62a9d1494/global-trends-report-2021.html>> 24 Ekim 2022.

United Nations High Commissioner for Refugees, *Türkiye Operational Update May-July 2022*. (çevrimiçi), <<https://data.unhcr.org/en/documents/details/95132>> 24 Ekim 2022.

United Nations Office of Counter-Terrorism, “*Protecting Vulnerable Targets from Terrorist Attacks*”, 2022. (çevrimiçi), <https://www.un.org/counterterrorism/sites/www.un.org.counterterrorism/files/2118451e-vt-mod1-introduction_final-web.pdf> 31 Ocak 2023.

United Nations Office of Counter-Terrorism, “*The protection of critical infrastructures against terrorist attacks: Compendium of good practices*”, 2018. (çevrimiçi), <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/files/documents/2021/Jan/compendium_of_good_practices_eng.pdf> 31 Ocak 2023.

<<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/cihat-yayci-kontrolsuz-gocle-bir-ulkenin-nasil-yikilabilecegini-tek-tek-anlatti-699907h.htm>> 22.08.2023.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, *Türkiye’de Gerçekleşen 15 Temmuz Darbe Girişiminin Arkasındaki Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)*, Ankara, 2017.

www.sbb.gov.tr

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

YÖNETİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI
Ankara 2023

Necatibey Cad. No: 110/A 06570 Yücepete - ANKARA
Tel: +90 (312) 294 50 00 • Faks: +90 (312) 294 52 98
ISBN NO: 978-625-8356-54-0

STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI YAYINLARI BEDELSİZDİR, SATILAMAZ.